

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖZÜYLE SURİYELİ
ÖĞRENCİLERİN ENTEGRASYONU:
İZMİR- KARABAĞLAR ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İPEKSU SÖZÜPEK

**TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. DURMUŞ ÖZBAŞI**

ÇANAKKALE – 2025

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖZÜYLE SURİYELİ ÖĞRENCİLERİN
ENTEGRASYONU: İZMİR- KARABAĞLAR ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

İPEKSU SÖZÜPEK

TEZ DANIŞMANI
DOÇ. DR. DURMUŞ ÖZBAŞI

ÇANAKKALE – 2025

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

İpeksu SÖZÜPEK tarafından Doç. Dr. Durmuş ÖZBAŞI yönetiminde hazırlanan ve 27/01/2025 tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Öğretmen ve Öğrenci Gözüyle Suriyeli Öğrencilerin Entegrasyonu: İzmir- Karabağlar Örneği**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı**’nda **YÜKSEK LİSANS TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Doç. Dr. Durmuş ÖZBAŞI
(Danışman)

Doç. Dr. Yahya Han ERBAŞ

Doç. Dr. Gökhan ILGAZ

.....

.....

.....

Tez No : 10613470

Tez Savunma Tarihi : 27/01/2025

.....
Doç. Dr. Melis ULU DOĞRU
Enstitü Müdürü

.././2025

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmada; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmada yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

İpeksu SÖZÜPEK

27/01/2025

TEŞEKKÜR

Çalıőmam süresince yardımlarını esirgemeyen saygı değer danışman hocam Doç. Dr. Durmuş ÖZBAŞI' ya, hayatımın tüm evrelerinde bana destek olan değerli annem ve babama, bu süreçte tüm zorlukları benimle göğüsleyen biricik kardeőim Öykü ve yol arkadaőım Baki'ye ve araőtırmamın tüm aşamalarında yardımlarını esirgemeyen Doç. Dr. Yahya Han ERBAŞ'a sonsuz teőekkürlerimi sunarım.”

İpeksu SÖZÜPEK
Çanakkale, Ocak 2025

ÖZET

ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖZÜYLE SURIYELİ ÖĞRENCİLERİN ENTEGRASYONU: İZMİR- KARABAĞLAR ÖRNEĞİ

İpeksu SÖZÜPEK

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Durmuş ÖZBAŞI

27/01/2025, 91

Bu araştırmanın amacı, İzmir ili Karabağlar ilçesindeki ilkokullarda öğrencilerin ve öğretmenlerin, Suriyeli öğrencilere yönelik sosyal kabul düzeylerini ölçmektir. Araştırma İzmir ili Karabağlar ilçesine bağlı eğitim veren 5 resmi ilkokulda yapılmıştır. Araştırmanın örneklemini 142 sınıf öğretmeni ve 3 ve 4. Sınıflardan 40 öğrenci katılımı ile uygulanmıştır. Araştırma kapsamında öğrencilere kodlayıcı güvenilirliği sağlanmış görüşme soruları uygulanmış olup öğretmenlere de görüşme soruları ile Sağlam ve Kanbur (2017) tarafından geliştirilen Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği (MÖTÖ) kullanılmıştır. Bu ölçek 24 maddeli 4'lü likert tipi ölçektir. Araştırmanın verilerinin analizinde Ortalama, Standart Sapma, Frekans, Yüzde, t testi, Varyans Analizi, Mann Whitney U ile Kruskal Wallis H testi uygulanmıştır. Araştırmanın bulguları, mülteci öğrencilerin entegrasyon sürecindeki en büyük sorunun dil problemi olduğunu ayrıca, mülteci öğrenciler, eğitim sistemindeki zorluklardan önce temel yaşam ihtiyaçlarını karşılamakta güçlük çekmektedir. Öğretmenlerin yabancılara Türkçe öğretme konusunda yeterli mesleki bilgiye sahip olmadığı, cinsiyet ve yaş aralıklarına bağlı tutum farklarının olmadığı tespit edilmiştir. Suriyeli öğrencilerin entegrasyonu için, dil öğrenimi hızlandırılmalı ve sosyal-kültürel aktivitelerle aidiyet duygusu güçlendirilmelidir. Öğretmenlerin hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerle deneyim kazanmaları gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Entegrasyon, Göç, Suriyeli öğrenciler, Eğitim

ABSTRACT

INTEGRATION OF SYRIAN STUDENTS FROM THE PERSPECTIVE OF TEACHERS AND STUDENTS: THE EXAMPLE OF İZMİR-KARABAĞLAR

İpeksu SÖZÜPEK

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Science Thesis in Educational Sciences

Advisor: Assoc. Prof. Durmuş ÖZBAŞI

01/27/2025, 91

The aim of this study is to measure the levels of social acceptance of students and teachers towards Syrian students in primary schools in the Karabağlar district of İzmir. The research was conducted in five public primary schools located in Karabağlar, İzmir. The sample of the study consisted of 142 classroom teachers and 40 students from the 3rd and 4th grades. Within the scope of the study, interview questions validated for coder reliability were conducted with students by the researcher. Additionally, both interview questions and the Refugee Student Attitude Scale (RSAS), developed by Sağlam and Kanbur (2017), were applied to teachers. This scale is a 24-item, 4-point Likert-type scale. The data were analyzed using Mean, Standard Deviation, Frequency, Percentage, t-test, Variance Analysis, Mann Whitney U, and Kruskal Wallis H tests. The findings of the study revealed that the most significant issue in the integration process of refugee students is the language barrier. Additionally, before overcoming challenges in the education system, refugee students face difficulties in meeting their basic living needs. It was found that teachers lack sufficient professional knowledge in teaching Turkish to non-native speakers, although no significant differences in attitudes were observed based on gender or age groups. To support the integration of Syrian students, language learning should be accelerated, and their sense of belonging should be strengthened through social and cultural activities. Furthermore, it was concluded that teachers need to gain experience through pre-service and in-service training.

Keywords: Integration, Migration, Syrian students, Education

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN.....	ii
TEŞEKKÜR.....	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
SİMGELER ve KISALTMALAR.....	ix
TABLolar DİZİNİ.....	x

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçları	2
1.3. Araştırmanın Önemi	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	5

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Mülteci	6
2.2. Sığınmacı	6
2.3. Göçmen	6
2.4. Göç	6
2.5. Mülteci, Eğitim ve Kültür	7
2.5.1. Mülteci	7
2.5.2. Eğitim	7
2.5.3. Kültür	8
2.6. Göç ve Eğitim	9
2.6.1. Göç	9
2.6.2. Eğitim	11

2.7.	Mültecilerin Eğitim Sorunları	12
2.7.1.	Dil Sorunu	12
2.7.2.	Ara Sınıflar	13
2.7.3.	Türkçe Öğretimi ve Materyal Sıkıntıları	13
2.8.	Mülteciler İçin Uygulanan Eğitim Politikaları	14
2.8.1.	Almanya'nın Eğitime Entegrasyon Politikaları	14
2.8.2.	Kanada'nın Eğitime Entegrasyon Politikaları	15
2.8.3.	İngiltere'nin Eğitime Entegrasyon Politikaları	16
2.8.4.	Türkiye'nin Eğitime Entegrasyon Politikaları	18
2.9.	İlgili Araştırmalar	20

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/MATERYAL YÖNTEM

3.1.	Araştırma Modeli	25
3.2.	Çalışma Grubu	25
3.3.	Veri Toplama Araçları	27
3.3.1.	Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği	27
3.3.2.	Görüşme Formu	28
3.4.	Verilerin Toplanması	29
3.5.	Verilerin Analizi	29

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1.	Öğrencilerin Görüşme Sorularına Yanıtları	31
4.1.1.	Mülteci Öğrencilere Yapılan Yardımlarda Görev Almak İster Misin? Onlara Nasıl Bir Yardımda Bulunmak İstersin?	31
4.1.2.	Aynı Durumda Sen Onların Ülkesinde Olsaydın Onların Sana Nasıl Davranmasını İsterdin?	34
4.1.3.	Mülteci Öğrencilerin Okul Ortamına Uyumlarını ve Kendilerini Ait Hissetmeleri İçin Neler Yapabiliriz?	37
4.1.4.	Mülteci Öğrencilerin Dilimizi Öğrenmelerine Yardımcı Olursak Daha İyi Bir İletişim Kurabileceğini Düşünüyor Musun? Dilimizi Öğretmek İçin Neler Yapabiliriz?	41
4.2.	Öğretmenlerin Görüşme Sorularına Yanıtları	45

4.2.1.	Mülteci Öğrencilerin Uyum Sürecini Olumlu Geçirmeleri İçin Neler Yapılmalı?	45
4.2.2.	Mülteci Öğrencilerin Eğitiminde En Çok Karşılaştığınız Sorun Neydi? Bu Sorunu Aşmak İçin Neler Yaptınız?	50
4.2.3.	Mülteci Öğrencilerin 4+4+ 4 Türk Eğitim Sistemine Dahil Edilmeden Önce Dahil Edilmeleri Gereken Bir Eğitim Olmalı Mı? Evet İse Neler Yapılmalıdır?	55
4.2.4.	Mülteci Öğrencilerin Sosyokültürel Açından Yaşadıkları Sorunların Neler Olduğunu Düşünüyorsunuz? Sizce Bu Sorunları Aşmak İçin Neler Yapılmalıdır?	60
4.3.	Öğretmenlerin Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği' ne Verdikleri Yanıtlar	67
4.3.1.	İlkokul Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumları Yaş Değişkenine Göre Değişmekte Midir?	67
4.3.2.	İlkokul Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumları Cinsiyet Değişkenine Göre Değişmekte Midir?	70
BEŞİNCİ BÖLÜM		
SONUÇ ve ÖNERİLER		71
5.1.	Tartışma	71
5.1.1.	Öğrencilerin Katılımı İle Gerçekleşen Görüşme Sorularının Yanıtlarının İncelenmesi	71
5.1.2.	Öğretmenlerin Katılımı İle Gerçekleşen Görüşme Sorularının Yanıtlarının İncelenmesi	73
5.2.	Sonuç	78
5.3.	Öneriler	79
KAYNAKÇA		82
EKLER		I
EK 1. ÖLÇEK KULLANIM İZİNİ		II
EK 2. ÇANAKKALE 18 MART ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK KURUL BELGESİ		III
Ek 3. KARABAĞLAR İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ İZİN BELGESİ		IV
Ek 4. ÖĞRENCİLER İÇİN VELİ ONAM FORMU		V
Ek 5. ÖĞRENCİLER İÇİN GÖRÜŞME SORULARI		VI
EK 6. ÖĞRETMENLER İÇİN GÖRÜŞME FORMU		VII
EK 7. MÜLTECİ ÖĞRENCİ TUTUM ÖLÇEĞİ		VIII

SİMGELER VE KISALTMALAR

%	Yüzde oranı
AB	Avrupa Birliği
AFAD	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
BM	Birleşmiş Milletler
EAL	English as an Additional Language-İngilizce'yi Ek Dil Olarak Öğrenen
f	Öğrenci/ Öğretmen Sayısı
GEM	Geçici Eğitim Merkezleri
KGO	Kapsam Geçerlik İndeksi
MEB	Millî Eğitim Bakanlığı
MÖTÖ	Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği
PIKTES	Türk Eğitim Sisteminde Çocuklar İçin Kapsayıcı Eğitimin Desteklenmesi Projesi
RAM	Rehberlik ve Araştırma Merkezi
TUİK	Türkiye İstatistik Kurumu
UNESCO	Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
YÖBİS	Yabancı Öğrenciler Bilgi İşlem Sistemi

TABLULAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Öğretmenlerin Cinsiyet, Yaş Bilgisi	26
Tablo 2	Öğrencilerin Cinsiyet, Sınıf Düzeyi	26
Tablo 3	Suriyeli Mülteci Öğrencilerin İhtiyaç Durumları Hakkında Öğrencilerin Verdiği Yanıtlar	31
Tablo 4	Mülteci Olsaydı Nasıl Davranılmasını İsterdi Sorusuna Öğrencilerin Verdiği Yanıtlar	34
Tablo 5	Mülteci Öğrencilerin Uyumu ve Ait Hissetmeleri İçin Yapılması Gerekenler	38
Tablo 6	Mülteci Öğrencilerin Dilimizi Öğrenmeleri Daha İyi İletişim Kurmamıza Yardımcı Olup Olmayacağı Hakkında Öğrenci Yanıtları	41
Tablo 7	Mülteci Öğrencilerin Uyum Süreçleri İçin Yapılması Gerekenler İçin Öğretmenlerin Yanıtları	45
Tablo 8	Mülteci Öğrencilerin Eğitiminde En Çok Karşılaşılan Sorunlar ve Bu Sorunları Aşmak İçin Neler Yapıldığı Sorusunda Öğretmen Cevapları	51
Tablo 9	Mülteci Öğrencilerin Türk Eğitim Sisteminden Önce Dahil Olmaları Gereken Bir Eğitim Olup Olmadığı ve Gerekliyorsa Neler Yapılması Gerektiği Sorusundaki Öğretmen Yanıtları	56
Tablo 10	Mülteci Öğrencilerin Sosyokültürel Sorunları ve Bu Sorunların Çözümü İçin Yapılması Gerekenler Sorusunda Öğretmen Yanıtları	60
Tablo 11	Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeğine (MÖTÖ) İlişkin Betimsel Veriler	67
Tablo 12	Öğretmenlerin Yaş Aralıklarına Göre Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler Tablosu	67
Tablo 13	Öğretmenlerin Yaş Aralıklarına Göre Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler Tablosu	68
Tablo 14	Yeterlik Alt Boyutu İçin Uygulanan Kruskal Wallis Testi Tablosu	69
Tablo 15	Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarına İlişkin t Testi Sonuçları	70

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu

Toplumda ekonomik bir yük ve sosyokültürel olumsuzlukların sebebi olarak görülen sığınmacı çocukların ülkenin vatandaşı olan toplumun ve eğitimcilerinin sığınmacıları istemediğini gösterir fakat sığınmacı çocukların eğitim sistemine entegrasyonu sağlanırsa eğitimin koruyucu işlevleri sayesinde buldukları ülkede sığınmacı çocukların silahlanma yoluyla dahil olabilecekleri olumsuz topluluklardan, yasalarda karşılığı bulunmayan biçimde iş hayatına dahil edilme, reşit olmadan gerçekleşebilecek evlilikler gibi çocuk haklarının ihlali dolayısıyla yaşanacak istismarların önüne geçilmiş olup (Selçuk vd., 2021). İçinde buldukları topluma gelecekte faydalı bireyler olmaları yolunda ışık tutulmuş olur (Devine, 2013). Eğitimin önleyici, koruyucu ve geliştirici işlevleri de göz önüne alındığında toplumun sığınmacı çocukları istemeyen yönlerdeki algısı bu işlevleri gerçekleştirmeye çalışan eğitimcilerin eğitsel ve sosyokültürel engelleri aşma rolünün zorluğunu gözler önüne sererek sığınmacı statüsündeki Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonlarının kolay olmayacağı da göstermiş olur (Babuç ve Çolak, 2021). Suriyeli öğrencilerin uyum konusunda yaşadıkları sıkıntıları anlatan; ‘‘Türkiye’deki Suriyelilerin Eğitiminde Yol Haritası: Fırsatlar ve Zorluklar’’ isimli raporda Çoşkun ve İpek (2016)’ in bahsettiği sorunlardan önde gelenlerin okuldaki diğer öğrenciler tarafından yalnızlaştırılma, düşüncesel olarak karamsar olma ve dalga geçme gibi hareketler yapıldığı ve bu hareketler sonucunda buna maruz kalan bireylerde okula gitme isteksizliği, okuldan ayrılma durumları görülmektedir. Gökteş (2016), tarafından da mülteci öğrencilerin kültürel farklılıkları sebebiyle yaşadıkları sorunlara bakılması amacıyla yapılan araştırmada mülteci öğrencilerin önyargıda bulunma, hoşgöründen yoksun olma, karşı cinsle iletişim kuramama ve kendilerini ifade etmede yetersizlik yaşamaları gibi sorunlar ortaya koyulmuştur.

Suriyeliler’in devlet okullarında problemlerle karşılaştıklarını ifade eden alan yazındaki araştırmalar az bulunmuştur (Çoşkun ve İpek, 2016; Emin, 2016; İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2015). Suriyeli öğrencilerin eğitimde yaşadıkları sorunların incelendiği araştırmalardan Karadağ, vd., (2020), ‘ın okul yöneticileri ile yapmış oldukları araştırma

sonucunda görülmüştür ki Suriyeli ilkokul öğrencilerinin dil sorunu, uyum ve davranış sorunu, akademik yetersizlik sorunu ve velilerinin arasındaki iş birliği sorunu olduğu bulgularına ulaşılmıştır yine bir başka araştırma olan Özenç ve Saat, (2019), yaptıkları araştırmada; sınıf öğretmenlerinin Suriyeli mülteci öğrencilerin eğitiminde karşılaştığı sorunları inceleyen makalede sınıf öğretmenlerinden elde edilen bulgulara göre, Suriyeli ilkokul öğrencilerinin dil bilmeme sorunu, Türk veliler tarafından istenmemeleri, uyum problemi, akran baskısı, yaşları büyük Suriyeli öğrencilerin diğer öğrencilere zorbalık yapma problemleri, temizlik, devam ve kayıt problemleri olduğu bulgularına ulaşılmıştır. Tanay Akalın, (2016), tarafından yapılan araştırmada; Türkiye'ye gelen Suriyeli göçmen çocukların eğitim sorunlarının incelendiği yüksek lisans tezi Suriyeli mülteci öğrencilerin öğretmenleri ile yürütülmüştür. Araştırmada elde edilen bulgularda öğretmenlerin ifadesi ile, akranlarıyla anlaşamama, tartışma durumları yaşama, maddi problemler şeklinde belirtilmiştir. Bal, vd., (2021) taraflarınca yapılan araştırmada ise Eskişehir'de yaşayan okul çağındaki mülteci öğrencilerin eğitim deneyimlerinin belirlenmesi ve buna yönelik öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma verileri dokuzu öğretmen, ikisi okul yöneticisi, üçü ebeveyn ve altısı öğrenci olmak üzere 19 katılımcıdan yarı-yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Bulgular Suriyeli mülteci öğrencilerin davranış, sosyal ve akademik özellikler açısından sorun yaşadıklarını ortaya koymaktadır.

1.2. Araştırmanın Amacı ve Alt Amaçları

Bu konuda yapılan araştırma sonuçlarından da ortaya çıkmıştır ki Suriyeli mülteci öğrenciler başta dil ve uyum problemi olmakla beraber, dışlanma, akran zorbalığı gibi problemler de yaşamaktadırlar. Bu araştırmalar dikkate alındığında; Suriyeli mülteci çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunun sağlanıp Türkiye'ye faydalı bireyler olarak kazandırılabilmesi için bu çalışma, hem öğretmen hem de öğrenci ile beraber aktif çalışılan araştırmaların az olması ayrıca öğrencilerin dahil edildikleri az sayıdaki araştırmalarda öğrenci katılımcı sayısının öğrenciler gözünden durum hakkında daha net veriler elde edilerek sonuçlara ulaşılması bakımından nicelik olarak az olmaları açısından alan yazına katkı sağlaması hem de öğretmenlerin Suriyeli mülteci öğrenciler hakkında tutumlarını belirleme konusunda çalışmanın oldukça sınırlı olması açısından da önem kazanmaktadır. Bu bağlamda bu araştırma Suriyeli öğrencilerin bulunduğu Milli Eğitim

Bakanlığı'na (MEB) bağı okullardaki Suriyeli öğrencilerin, bu okullarda hizmet eden ilkokul öğretmenlerinin deneyimlerinden ve tutumlarının belirlenmesinden yola çıkarak, Suriyeli öğrencilerin eğitim ve öğretim süreçlerinde karşılaşılan eğitimsel ve sosyo-kültürel engelleri incelemeyi ve öğrenciler ile öğretmenlerin Suriyeli öğrencilere yönelik tutumlarını belirlemeyi hedeflemektedir. Tüm bunlar göz önüne alındığında; bu araştırmanın problemini ilkokulda görev yapan öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının ve öğretmenlerin ve Türk öğrencilerin mülteci öğrencilere yönelik görüşlerinin incelenmesi oluşturmaktadır.

Bu temel amaca yönelik olarak çalışmada aşağıdaki sorulara yanıt aranmaktadır; (ilkokul)

- a) Öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu sürecinde yaşanan eğitimsel zorluklara ilişkin görüşleri nelerdir?
- b) Öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu sürecinde yaşanan sosyokültürel farklılıklardan kaynaklanan zorluklara ilişkin görüşleri nelerdir?
- c) Öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu sürecinde yaşanan sorunlara ilişkin beklenti ve önerileri nelerdir?
- d) Türk öğrencilerin Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu sürecinde yaşadıkları zorluklara ilişkin görüşleri nelerdir?
- e) İlkokul sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilere yönelik tutumları yaş değişkenine göre değişmekte midir?

İlkokul sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilere yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre değişmekte midir?

1.3. Araştırmanın Önemi

İnsanların tarih sahnesinde bireysel ya da toplu olarak göç ettiklerine dair kayıtlar bulunmaktadır. Bu göçlerin sebebi siyasi, ekonomik, sosyal ve de kültürel özellik taşıyarak (Ünal, 2014) toplumların üzerinde değişime sebebiyet verdiği gözlemlenmiştir. (Apak, 2014). Göç sebebiyle bulunduğu yerden başka bir yere giden insanlar gittikleri bölgenin

yerel halkının yaşayış ve düşünce tarzına kültürel, sosyal ve eğitsel açıdan etki edebilir veya gittiği yerde bulunan yerel halktan etkilenip bu etki düzeyi tüm ülkeye sirayet edebilir. İşte bu sebeple göç hareketlerinin olası etkileri göz önüne alınarak göçmen politikaları oluşturulmalıdır. Göçmen hareketlerinin kontrolünün sağlanmasında en büyük pay eğitim yolu ile sosyal uyumun sağlanmasıdır. Bu şekilde ülkenin ileriki senelerde göç sebepli yaşayacağı problemlerin önlemi sağlanabilir (Akman, 2019).

“Uluslararası Göç Raporu 2017” ye bakıldığında dünya genelinde yaklaşık 258 milyondan fazla göçmenin varlığından söz edilmiştir. Göç edenlerin %60’ı ise gelişmiş kuzey ülkelerinden olduğundan raporda bahsedilmiştir (Birleşmiş Milletler [BM] 2017). Göçmenlerin seyahat yollarının üzerinde bulunan en çok göçmen geçişinin sağlandığı ülkelere bakıldığında Türkiye’de bu ülkelerden sayılabilir (Kıratlı, 2011).

Göç şekilleri içerik, nitelik ve kapsam olarak baz alındığında; mevsimlik göçler, sürekli- geçici göçler, zorunlu-gönüllü göçler ve emek göçü iç göçü oluştururken işçi göçü, beyin göçü, mübadele göçü, siyasal ve sosyo ekonomik göçler dış göçler olarak sayılabilir (Naz, 2015). Bu göç türlerine göre bireylerin zor yoluyla gönderilmesi ve bu sebeple farklı yerde yaşamasına sebebiyet verilmesi durumuna iltica, isteksizlikle iş ve barınma gibi temel yaşam hakkı verilmeyen kişilere de sığınmacı adı verilmektedir (Demir, 2022). Türkiye’deki son 10 yıl verilerine bakıldığında Suriye’deki iç savaş sebebiyle bulunduğu yerden göç etmek zorunda bırakılmış insanların birçoğunun Türkiye’de sığınmacı kategorisinde barınmaktadır. Türkiye’ye atfedilen dünyadaki en yoğun sığınmacı nüfusu barındıran ülke sıfatı ise bu durum nedeniyledir (Erdoğan, 2020). Eylül 2022 itibariyle, ülkemizde bulunan 3.650.000 dolayındaki Suriyeli sığınmacı nüfus içerisinde yaklaşık 1.234.000 civarında 5-18 yaş arası Suriyeli sığınmacı çocuk bulunmaktadır (Göç İdaresi Başkanlığı, 2022). İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü’nün yayımladığı verilere göre, Kasım 2017’den itibaren Türkiye’de barınan geçici koruma statüsünde Suriyeliler’in sayısı 3 milyon 303 bin 113 kişidir. Geçici koruma kapsamındaki bu grubun içinde çocukların sayısı ise 739.606’sı kız ve 813.039’u oğlan olmak üzere 1.552.645 olarak ifade edilmiştir. Diğer yaş gruplarında kız çocukların oranı %48 iken, kız çocuklar 15-18 yaş arasındaki çocukların %45’ini oluşturuyor (Tüzün,2017). Bu grubun barındırdığı çoğunluk okul çağındaki çocuklar olup

bu durum Suriyeli çocukların eğitiminin önemini vurgulamaktadır (Tümkiye ve Çopur, 2020).

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın kapsamı, 2023- 2024 öğretim bahar yarı yılında İzmir ili Karabağlar İlçesinde görev yapan, İzmir ili Karabağlar ilçesinden rastgele seçilmiş olan 5 resmi ilkokulda görevli öğretmenler ve 3.- 4. Sınıf öğrencileri ile sınırlıdır.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Mülteci

Mensubu olduğu ülkenin dışına Avrupa devletlerinde yaşanan olaylar sebebiyle dini, doğası, ırkı, bir toplumsal grubun içinde bulunması veya siyasi görüşü sebebiyle işkenceye uğrayacağı düşüncesiyle korku hissetmesi nedeniyle ülkesinden ayrılıp kendi ülkesi dışında bulunan, kendi ülkesinin korumasından yararlanamayan ya da korku duyduğu sebeplerden dolayı yararlanamayan ikamet ülkesinin dışında olan vatansız kişiye statü belirleme adımlarından sonra mülteci denir (YUKK-Md.61).

2.2. Sığınmacı

Avrupa devletleri olarak kabul edilen ülkeler haricinde oluşmuş olaylar nedeniyle mültecilik statüsünde bulunduğunu beyan ederek, üçüncü bir ülke bulma çabasında, iltica isteğiyle Türkiye Cumhuriyeti'nden uluslararası standart şartlarına göre uygun yaşam koşulları bulma umudu olan yabancıdır (İnsan Hakları İzleme Komisyonu, 2010).

2.3. Göçmen

Kelimenin herkesçe kabul edilen bir tanımı yoktur fakat bireylerin hür iradesi ile zorunluluk durumu olmadan hayat standartlarını daha iyi düzeye getirme isteğiyle kendi ülkesi dışındaki bir ülkede bir yıldan fazla ikamet etmesi anlamına gelmektedir (Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, 2015).

2.4. Göç

İnsanlığın tarih sahnesine çıkışından itibaren toplumların ve bireylerin yer değiştirme hareketleri yaptığı kayıt altına alınmıştır. Kendi istekleri veya istekleri dışında bu hareketliliği gerçekleştirip göç etmiş olan insanların kendilerini ve göç ettikleri bölgede bulunan insanları göç ederek etkilemişlerdir. Göç eden toplumun veya bireyin yaşadığı yere

ait iklim koşulları, hayat tarzı, kültürel özellikleri düşünöldüğünde bu toplum veya bireyin farklı bir düzene ve kültüre adapte olması sırasında göçü gerçekleştirenleri ve göçün gerçekleştiği bölgenin insanları da etkilenmektedir. Tarihe bakıldığında göç eden toplumların arayışları, göçe sebebiyet veren nedenleri göç olgusunun başka disiplinler tarafından ele alınmasına sebep olmuştur (Esen, 2020).

2.5. Mülteci, Eğitim ve Kültür

2.5.1. Mülteci

Mensubu olduğu ülkenin dışına Avrupa devletlerinde yaşanan olaylar sebebiyle dini, doğası, ırkı, bir toplumsal grubun içinde bulunması veya siyasi görüşü sebebiyle işkenceye uğrayacağı düşüncesiyle korku hissetmesi nedeniyle ülkesinden ayrılıp kendi ülkesi dışında bulunan, kendi ülkesinin korumasından yararlanamayan ya da korku duyduğu sebeplerden dolayı yararlanamayan ikamet ülkesinin dışında olan vatansız kişiye statü belirleme adımlarından sonra mülteci denir (YUKK-Md.61)

2.5.2. Eğitim

Toplumun ihtiyaçları ve istekleri doğrultusunda süreç içinde değişim gösteren bir olgu olup bu süreçte bireylerin yetiştirilmesine yönelik amacı, içeriğe göre işlevleri, süreci ve süresi belirlenen toplumsal bir kurumdur. Bu sayede edinilen bilgi, yeterlik ve yaklaşımlar her çevre ve dönem için aynı olmayıp çağdan çağa değişmektedir. Bireysel, toplumsal ve evrensel ihtiyaçlar, toplumun hangi doğrultuda eğitileceğini belirler (Okçabol, 2005; Uras, 2002). Eğitim, yeni nesil olarak yetişen her bireyin topluma sağlıklı ve faydalı bir şekilde adapte olarak yetiştirilmesine yardımcı olur. Bu süreçte bireyin yetenekleri ve ilgi alanları bireyin en iyi performansı göstereceği noktaya kadar geliştirilir ve davranışları da buna uygun olarak değiştirilir. Eğitimin bir başka işlevi olarak da, toplumların ilerleme kaydetmesi, kalkınması ve değer üretme, var olan değerleri yaşatma gibi işlevleri bulunmaktadır (Varış, 1994). Eğitim sayesinde bireylerin şimdiki yaşamıyla beraber

gelecekteki yaşantısına da hazırlanması ve bu süreçte ülkenin gelişmesi için emek veren kişiler olması amaçlanır (Başaran, 1982).

2.5.3. Kültür

Kültür, insanların diğer canlılardan farklı olarak kendi zeka ve el becerisiyle oluşturduklarının nesilden nesle aktarılmasıyla devamlılığı sağlanan bir olgudur. Aynı zamanda insanoğlunun geçmişten günümüze kadar getirmiş olduğu düşünce, duygu ve inançlarının bütünü olarak da açıklanabilir. Kültür, doğumla beraber kazanılmış kalıtımsal bir özellik değildir. Kültür, yaşam içerisinde yaşamla beraber insanın var olduğu aile, çevre ve toplumdan yaşantı yoluyla edindiği alışkanlıklardır (Güvenç, 1991).

Mülteci, ülkesinde bulunduğu sosyal konum, din, ırk veya siyasi görüş sebebiyle, zorbalığa maruz kalacağı korkusuyla ülkesinin dışında bulunan kendi ülkesi tarafından korunma altında olmayan kişiler olarak tanımlanabilir (MHSİS, 1951). Mültecilerin göç ettikleri ülkedeki bireylerin yaşantısına uyum sağlamalarının en kolay ve etkili yolu eğitim ile gerçekleşmektedir. Eğitimin koruyucu, önleyici ve geliştirici işlevleri çocukların içinde bulunabileceği olumsuz şartlardan da onları korumaktadır. Bu olumsuzlukları şöyle sıralayabiliriz; silahlanmayla katılabilecekleri gruplanmalar, yasalara uygun olmayan şekilde çalıştırılma, erken yaşta evlendirilme, istismara uğrama gibi sıralanabilir. Eğitim, toplumun ruh sağlığının da iyi olmasını sağladığından mültecilerin bu sayılan olumsuzluklarla mücadelesinde onları üreten, başarılı, bağımsız hayatlar sürdürmeleri konusunda da desteklemektedir (Selçuk, vd., 2021).

Sosyal hayatta bir arada yaşamaya başlayan yerel halk ve mülteciler birbirlerinden sosyal anlamda karşılıklı olarak etkilenirler. Bu etkileşimler incelendiğinde entegrasyonu yavaşlatan nedenler arasında dil ve kültür farklılığı olduğu görülmüştür (Arabacı, 2020).

2.6. Göç ve Eğitim

2.6.1. Göç

İnsanlığın tarih sahnesine çıkışından itibaren toplumların ve bireylerin yer değiştirme hareketleri yaptığı kayıt altına alınmıştır. Kendi istekleri veya istekleri dışında bu hareketliliği gerçekleştirip göç etmiş olan insanların kendilerini ve göç ettikleri bölgede bulunan insanları göç ederek etkilemişlerdir. Göç eden toplumun veya bireyin yaşadığı yere ait iklim koşulları, hayat tarzı, kültürel özellikleri düşünüldüğünde bu toplum veya bireyin farklı bir düzene ve kültüre adapte olması sırasında göçmenler de yerel halk da etkilemektedir. Tarihe bakıldığında göç eden toplumların arayışları, göçe sebebiyet veren nedenleri göç olgusunun başka disiplinler tarafından ele alınmasına sebep olmuştur (Esen, 2020).

Göç kavramını sadece yer değişikliği yapan bir toplum ya da birey olarak tanımlamak tam anlamıyla açıklamış olmak için yeterli değildir bununla beraber ortaya çıkanların da görülmesi gerekmektedir. Göç aynı zamanda sebebi, şekli, boyutu, sonuçları gibi maddelerle başka birçok tanımı da ortaya çıkarır.

Göç Türleri

Göç, yapılma şekline, sebebine, durumuna göre kavram olarak değişiklik göstermektedir. Göç yapılırken ki nedenler, yöntemler, şekil ve amaçlar farklı tanımlamalar yapılmasına neden verir.

İç Göç/ Dış Göç

İç göç, yaşanılan ülke içerisinde ülkeden dışarı çıkmadan yer değiştirme hareketi olarak açıklanırken dış göç ise bireyin yaşadığı ülkeden kendi vatani olmayan bir ülkeye gerçekleştirilen hareketlilik ile açıklanır (Sağlam, 2006).

Dış göçler, göçün gerçekleştirildiği ülkenin ekonomik refah seviyesine, nüfus hareketliliğine bağlı olarak çeşitli nedenlerle yapılmış olabilir (Akıncı, vd., 2015).

Düzenli Göç/ Düzensiz Göç

Düzenli göç, yasal göç olarak adlandırılmakta olup, bireylerin vatandaşı oldukları ülkeden başka bir ülkeye gitmeleri ve söz konusu ülkenin yasal düzenlemeleri çerçevesinde geçici ya da sürekli bir şekilde ikamet etmeleri olarak tanımlanmaktadır (Çağlar, 2018).

Düzensiz göç ise; yasadışı şekilde başka bir ülkeye giriş yapmak suretiyle bu ülkede kalmak, yasal yollarla girdiği ülkeden belirlenen sürenin sonunda ülkeyi terk etmemesi anlamına gelmektedir (GİGM, 2019a). Düzensiz göç için kanunlara uymayan göç ifadesi de kullanılabilir.

Gönüllü Göç/ Zorunlu Göç

Gönüllü göç için göç eden bireyin kendi isteği ile göçü gerçekleştirmiş olması esas alınmaktadır (Çağlar, 2018). Ekonomik refah seviyesini ve yaşam standartlarını iyileştirme amacıyla gerçekleştirilen göçler gönüllü göçler olarak adlandırılır.

Yaşam standartlarını iyileştirme amacıyla gerçekleştirilen göçlerde ekonomi belirleyiciyken zorunlu göçlerde (Ekici ve Tuncel, 2015) bireyin iradesi dışında gerçekleşen afetler, siyasi baskılar, savaşlar etkili olup bireyin kendi rızası dışında yer değiştirme eylemi yapmasıdır.

2.6.2. Eğitim

Toplumun ihtiyaçları ve istekleri doğrultusunda süreç içinde değişim gösteren bir olgu olup bu süreçte bireylerin yetiştirilmesine yönelik amacı, içeriğe göre işlevleri, süreci ve süresi belirlenen toplumsal bir kurumdur. Bu sayede edinilen bilgi, beceri ve tutumlar her çevre ve dönem için aynı olmayıp çağdan çağa değişmektedir. Bireysel, toplumsal ve evrensel ihtiyaçlar, toplumun hangi doğrultuda eğitileceğini belirler (Okçabol, 2005; Uras, 2002). Eğitim, yeni nesil olarak yetişen her bireyin topluma sağlıklı ve faydalı bir şekilde adapte olarak yetiştirilmesine yardımcı olur. Bu süreçte bireyin yetenekleri ve ilgi alanları bireyin en iyi performansı göstereceği şekilde geliştirilir ve davranışları da aynı şekilde eğitimin gayeleri doğrultusunda değiştirilir. Eğitimin bir başka işlevi olarak da, toplumların ilerleme kaydetmesi, kalkınması ve değer üretme, var olan değerleri yaşatma gibi işlevleri bulunmaktadır (Varış, 1994). Eğitim sayesinde bireylerin şimdiki yaşamıyla beraber gelecekteki yaşantısına da hazırlanması ve bu süreçte ülkenin gelişmesi için emek veren kişiler olması amaçlanır (Başaran, 1982).

Göç birçok sebebe bağlı olarak ülke içinde veya ülke dışına yapılan hareket olmakla beraber bireysel veya toplu olarak yapılabilmektedir. Gönüllü olarak kişinin isteği doğrultusunda veya zorunlu olarak gerçekleşebilmektedir. Gönüllü olarak göç eden kişi/ topluluk için göçmen ifadesi kullanılırken zorunlu olarak göç etmiş birey/ topluluk mülteci olarak adlandırılır (Telsaç ve Telsaç, 2022).

Mevcut durumda eğitim bireylerin çocukluktan başlayarak genç yetişkinlik dönemine kadar içinde bulunduğu bir süreç olarak görülmektedir. Sosyal devlet algısına bakıldığında eğitime her bireyin eşit imkanlar dahilinde ulaşması gerekmektedir. Bu sayede hali hazırda var olan eşitsizlikler ölçülür ve kapsayıcı eğitim konularına dair çözümler

üretilmiş olur. Bu bağlamda göçmen/ mülteci çocukların eğitime katılımı ülkedeki istihdama kadınların iş gücüne katılımı, nitelikli sektörlerde çalışabilme imkanı, evlat ve aile hakkında farkındalık kazanma (sağlık, eğitim vb.), küçük yaşta bireyin iradesi dışında evliliğe engel oluşturması şeklinde sıralanabilir (Yılmaz ve Telsaç, 2021).

2.7. Mültecilerin Eğitim Sorunları

Suriyeli mültecilerin savaş ortamından uzaklaşıp Türkiye'ye sığınması doğrultusunda öncelikli olarak temel ihtiyaçlarının karşılanması sağlanmıştır; beslenme, barınma, sağlık vb. konular ön planda tutulmuştur. Mültecilerin geçici misafirlik durumu kalıcı olmaya başladığında ise önceden önemi ikincil olan eğitim konusu daha ön plana çıkmıştır. Ortaya çıkan durumda dil, alfabe farklılığı, eğitim verilecek alanın yetersizliği, Suriyelilere eğitim verecek personel eksikliği ve var olan personelin yabancılara Türkçe öğretiminde yeterli deneyimi olmayışı, eğitim merkezlerinde birbirinden farklı müfredatın uygulanıyor olması bu konudaki karışıklığı arttırmıştır (İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2015).

2.7.1. Dil Sorunu

Suriyelilerin misafir olduğu düşünülerek eğitim için kurulmuş olan Geçici Eğitim Merkezleri'nde (GEM) yoğunluklu Arapça eğitim verilmekteydi fakat onların kalıcı olduğu fikri yer edinince GEM'ler iki sene içerisinde kademeli olarak kapatıldı. Sonraki süreçte Suriyeli öğrencilerin devlet okullarına kabulü ile Türkçeyi yeterli seviyede bilmemeleri uyum sorunlarına yol açtı. Suriyeli öğrencilerin buna bağlı olarak başarı düzeyleri olumsuz etkilenecek olup bazı dil bilmeyen çocuklar okulu bırakmaktadır. Ailelerinde bu konuda tamamen Türkçe eğitim alırlarsa Arapçayı unutacak olmaları endişesi taşımaktadırlar Okullarda dil hazırlık sınıfı olmamakla beraber yabancılara Türkçe öğretimi gerçekleştiren öğretmenlerin, bu konuda yeterli hazırlık ve mesleki birikime sahip olmadığı görülmüştür. Mültecilerin bu düzende yeterli dil öğrenememesi onların sosyal hayatta ve iş hayatında zorluk yaşamalarına sebep olacak toplum ile aralarındaki bağ iletişimsizlik sebebiyle kopuk olup kendi içlerinde yaşamlarını sürdürüp izole kalmayı tercih etmeleri dahilinde de uyum sorunları artış gösterecektir. Bu sorunun çözümü için ise;

AB projesi çerçevesinde 4200 Türkçe ve Türk Dili Edebiyatı öğretmeni, iki haftalık eğitim programlarıyla yabancı dil olarak Türkçe öğretimi konusunda pedagojik formasyon almaya başlamıştır (Tanrıkulu, 2017).

MEB Talim ve Terbiye Kurulu tarafından onaylanan "Yabancılara Türkçe Nasıl Öğretilir?" adlı eğitim ekipman hazırlanmak üzere çalışmalar başlatılmıştır (Tanrıkulu, 2017).

2.7.2. Ara Sınıflar

Yaşanan savaş dolayısıyla kriz sonrası eğitimlerine Türkiye’de devam etmek zorunda kalan Suriyeli öğrenciler, ara sınıflara dahil edilmişlerdir. Belli düzeyde Türkçesi olanlar MEB tarafından GEM’lere alınmamıştır. Ara sınıflara dahil olan çocukların dil eksikliği ve başka bir kültürde yaşam çabası vermesi onlara psikolojik destek verme konusunda okul idare ve öğretmenlerinin deneyimsizliği de göz önüne alındığında birçok çocuğun okulu bıraktığı görülmektedir (İstanbul Bilgi Üniversitesi, 2015).

2.7.3 Türkçe Öğretimi ve Materyal Sıkıntıları

Suriyelilerin geçici misafir konumundan kalıcılığa evrilen süreçte Türkçe öğretim programı geliştirilmemiştir. Misafir statüsünde görülerek eğitim genel çerçevede verildiği için Türkçe’nin yeterli seviyede eğitim- öğretimi gerçekleştirilemedi. Bu çerçevede, MEB, 12 farklı seviye ve yaş grubuna hitap edecek şekilde Türkçe öğretim programları hazırlamaktadır (Tanrıkulu, 2017).

2.8. Mülteciler İçin Uygulanan Eğitim Politikaları

2.8.1. Almanya'nın Eğitime Entegrasyon Politikaları

Almanya, Avrupa hukuku gereğince tüm çocukların ve gençlerin eğitim hakkına sahip olmasını kabul etmiştir. Bununla beraber mültecilerin de Alman vatandaşları ile aynı düzeyde eğitim görmesi devletin gayelerinden biridir (Vogel ve Stock, 2017). Almanya 16 federal eyalete ayrılmış olup her eyaletin içerisinde eğitim farklılaşmaktadır. Bazı eyaletlerde Almanlarla beraber kapsayıcı eğitim gören mülteciler, bir başka eyalette mültecilere özel sınıflarda eğitim görebilmektedir (Korntheuer ve Damm, 2019). Almanya'da mülteci eğitimini üç ana başlık altında incelemek mümkündür: Bunlar, mültecilerin kendi ülkelerinde aldıkları eğitim, sığınmacı olarak buldukları kamplarda aldıkları eğitim ve Alman eğitim sisteminde aldıkları eğitimdir. Mültecilerin saydığımız ilk iki türde eğitimleri yarım kaldığı için Alman eğitim sistemine dahil edilmeden önce yaklaşık 7 aylık bir süreçte hazırlık sınıfında ders görürler. Bu hazırlık sınıflarının amacı, Almanca öğretmen, eğitim sistemi hakkında bilgi vermek ve onları normal sınıflarda eğitim görmeye hazırlamaktır. Öğrenciler dil bilme seviyelerine uygun olarak sınıflara daha erken de alınabilmektedirler (Homuth vd., 2020). Potsdam Üniversitesi'nde "Mülteci Öğretmen Programı" geliştiren Almanya bu sayede mültecilerin eğitime entegrasyonunda mülteci öğretmenlerden de fayda sağlamayı hedeflemiştir. Bu programla, Almanya'da yaşayan mülteci öğretmenlerin mülteci öğrencilerin eğitimlerinde rol oynayarak onları da işgücüne entegre etmeyi sağlamaktır. Program 11 ay sürmekte olup mülteci öğretmenler yoğun bir şekilde Almanca dersleri almışlardır (Mendenhall, vd., 2018).

Almanya'da mülteci öğrencilerin dil eğitiminde eğitim fakültesinden mezun olma şartı aranmayan Almanca eğitimi sertifikası almış öğretmenler görev almaktadır. Bu öğretmenler diğer öğretmenlere göre daha düşük ücretlerle çalışmaktadırlar (Tekin ve Yüksek, 2017). Öğrenciler öncelikle bir yıllık dil eğitimi görecekları "yeni gelen" ve "hoş geldin" olarak adlandırılan sınıflarda eğitim görmektedirler. Daha sonrasında dili öğrenen öğrenciler, karma (normal) sınıflarda akranları ile eğitim görmeye devam ederler. Bazı okullarda ise eş güdümlü olarak aynı anda hem dil eğitimi görüp hem de normal sınıflarda akranları ile ders almaya devam ederler. Eğer mülteci öğrenciler Almanya'nın

Münih şehrinde yaşıyorlarsa ve 16 yaşından büyüklerse sivil toplum kuruluşlarının yürüttüğü okul projeleri ve dil, hazırlık kuşları mevcuttur (Korntheuer ve Damm, 2019).

Yükseköğretime entegrasyon için ise akademik danışmanlık, dil kursları, ekonomik destek verilmektedir (Trines, 2019). Öte yandan yine yükseköğretim kurumları tarafından da ücretsiz dil kursu hizmeti verilmektedir (Sieg ve Streitwieser, 2019).

2.8.2. Kanada'nın Eğitime Entegrasyon Politikaları

Kanada'ya gelen göçmen öğrenciler buldukları bölgedeki göçmen ofislerine başvurarak farklı okullara kayıtları sağlanır. Kayıt oldukları okullarda öncelikle ülkenin resmi dilleri olan İngilizce ve Fransızca bilme seviyelerine uygun olarak sınıflara yerleştirilmeleri sağlanır aynı zamanda okul dışında dil eğitimi sağlayan kurslardan da faydalanmaları sağlanır. Tüm bunlarla beraber Kanada'da eğitim programları her bölgeye göre değişiklik içermektedir ve bu da bölgelerdeki göçmen öğrencilerin ihtiyaç duydukları alanlara yönelik olarak programlarda değişikliği getirmektedir (Aydın, 2020). Ayrıca Kanada'da Ontario eyaletinde yerleşim sağlayan Suriyeli göçmen çocuklar için sosyal hizmetlerle eş güdümlü çalışmalar sağlanmaktadır. Ülkeye gelen göçmen öğrencilerin psikolojik durumları içinde destek programları belirlenmiş psikolojik durumları gözlemlenerek, öğrencilere ve ailelerine psikolojik destek verilmiş, okullara entegrasyonlarını hızlandırmak için "Okul Ruh Sağlığı Yeni Gelen Kaynak Grubu" isimli bir birim oluşturulmuştur (Faubert ve Tucker, 2019).

Bir başka eğitim adına okullarda uygulanan uygulama okullarda uyum çalışmaları olarak yapılmaktadır. Kanada'ya gelen mülteci, göçmen ve diğer kişilerin okula uyumlarını sağlamak bu program dahilinde amaçlanmaktadır (Vancouver School Board, t.y.).

Bu program dahilinde verilen uyum hizmetlerinden bazıları şunlardır;

- Okul oryantasyonu, veli/öğretmen görüşmeleri, toplantılar, ev ziyaretleri ve izleme oturumlarında destek sağlamak.

- Öğrencilere ve velilere pedagojik alanlarda rehberlik ve destek sunmak.
- Kriz durumlarında okul danışmanları ve yerel topluluk ile işbirliği yaparak, pratik, kültürel duyarlılığa sahip rehberlik, yönlendirme ve müdahale sağlamak.
- Tüm öğrencilerin ve ailelerinin haklarını ve sorumluluklarını savunmak ve bu hakların farkında olmalarını sağlamak.
- Aileleri, düşük maliyetli topluluk bazlı programlara teşvik etmek (spor, çocuk dış sağlığı hizmetleri, kütüphaneler, yaz ve ara tatil kampları, gençlik ve ergen programları), aynı zamanda yeni ailelerin okul aktivitelerine ve yerel toplum etkinliklerine katılımını teşvik etmek.
- Okul personeli, veliler, öğrenciler ve yerel toplum üyelerine, yeni gelenler ile ilgili çok kültürlü eğitimler vererek, kültürel çeşitliliğe saygıyı artırmak ve teşvik etmek. (Saskatchewan SWIS Coordination, t.y.).

2.8.3. İngiltere'nin Eğitime Entegrasyon Politikaları

İngiltere, Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin ilk protokolünün 2. Maddesi ve Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin 28. Maddesi gereğince ülkesindeki tüm çocuklara eğitim imkanı sağlamak zorunda olduğunu kabul etmiştir. İngiliz hükümeti bu yasal çerçeve dahilinde ülkesinde bulunan göçmen çocuklar için 1960 – 1970' lerde asimilasyon ve uyum içeren politikalar; 1980'lerde çokkültürlülük ve ırkçılık karşıtı politikalar; 1990- 2000'lerde ise çokkültürlülük eleştirilerek kaynaştırma yönünde politikalar hazırlama yönünde çalışmalar yapılmıştır (Reynolds, 2008).

İngiltere'ye gelen göçmenler sisteme kayıt edilirken göçmen yerine etnik azınlık veya EAL (English as an Additional Language-İngilizce'yi Ek Dil Olarak Öğrenen) şeklinde kaydedilmektedir (Kumari, 2009; Reynolds, 2008). Göçmen öğrencilerin eğitimi için 1960'lı yıllardan beri çalışmalar yapılmaktadır. Dolayısıyla göçmen öğrencilere yönelik ilk politika da 1960'lı yıllarda görülmüştür. 1960'lardaki geliştirilen bu politika da eğitim etnik, dilsel ve kültürel farklılıkların sindirilmesini amaçlayan asimilasyon yanlısı bir anlayışı içermekteydi (Jones, 2011). Bu asimilasyon modeli ırkçılığa karşı protestolar yapılmasına

sebepler olmuş ve 1970'lerin sonuna doğru bu politikanın akademik başarısızlık getirdiği düşüncesiyle 1975'te çocukların kendi dil ve kültürüyle ilişkisinin kesilmemesi Bullock Raporu'nda (Yaşam için Bir Dil Raporu) ile belirtilmiştir. 1985'te yayınlanan Swan Raporu'nda çok kültürlü eğitim belirginleştirilmiş olup okullarda her etnik grup ve yaşam tarzının kabul edilmesi gerektiği ve bunun için çaba sarf edilmesi gerektiği vurgulanmıştır. 1990 ve 2000'lerde etnik ayrımcı düşünce farklılıkları ve artan eşitsizliklerden sonra çok kültürlü politikalar eleştirilmiş ve yavaş yavaş bu politikalarından uzaklaşmaya başlanmıştır. Bu doğrultuda kaynaştırma fikri benimsenmiş ve 1997 yılında "Excellence for All Children (Tüm Çocuklar İçin Mükemmellik)" modeli yayınlanmıştır. Bu modelin en temel özelliği ayrımcılığa uğrama potansiyeli yüksek olan öğrencilerle birlikte bu ayrımcılık ve dışlanma durumu için mücadele etmesidir. Sosyal kaynaşmanın ancak bu kaynaştırıcı model ile sağlanacağı görüşü kabul edilir. Ayrıca İngiltere'de, etnik azınlık öğrencilerine yönelik finansal bir destek fonu sağlanmıştır (Ethnic Minority Achievement Grant-Etnik Azınlık Başarı Fonu) olup başarısız olan etnik azınlık gruplarına başarısızlığı ortadan kaldırmak ek destek sağlamak fonun hedeflerindedir.

İngiltere'nin ülkeye yeni gelen öğrencilerin eğitimi için öncelikle onları kendilerini daha iyi ifade edebilmeleri için kendi ana dilinde konuşan bireylerle bir arada olabilecekleri sınıflara veya bir grubun arasına yerleştirirler. Öğrenci, öğrenimine başladıktan sonra, öğrencinin dil yeterliliği yine kendi anadilini konuşabilen bir yetişkin tarafından öğrenciye rahatsızlık verilmeyecek şekilde yapılmaktadır. Öğrencinin anadildeki seviyesi ve yetkinliği, bilişsel ve akademik başarılarını tespit etmede yardımcı olabilir (DfES, 2006). Okula uyum için öğrencilere okul tarafından öğrencinin kültürüne ait yansımalar eklenebilir. Örneğin: Çocuğun anadilinde hazırlanan çalışma odası, tuvalet gibi işaretler kullanılmış ve çift dilli kitaplar temin edilerek; ülkesine ait etnik giysiler, eşyalar kullanmak ve öğretim esnasında öğrencinin kendi anadilini kullanmasına izin vermek gibi uyumun gerçekleşmesini destekleyici uygulamalar yapılmıştır (DfES, 2007).

Öğrencilerin eğitimin iç paydaşlarından olan aileleri de çeşitli aktiviteler ile okulda vakit geçirmeleri sağlanmıştır; okul- aile arasında tercüman desteği sağlanmış, İngilizce'nin sadece öğrencilere değil ailelerine de dil desteği ile eğitimi verilmiş, bazı okullar ailelere iş

desteği sağlayarak çocukları desteklemeleri yönünde de iş birliği yapmışlardır (DfES, 2005; DfES, 2006; DfES, 2007).

Tüm bunların yanı sıra okullarda dil desteğine ihtiyaç duyan aileler için dil, teknoloji, zanaat gibi alanlarda eğitim ortamları oluşturulmuştur. Yine bazı okullarda ebeveynlerin sosyal hayata katılımları için sabah kahvaltıları ve kahvelerinde İngilizce dersleri almaları sağlanmıştır (Bingöl, 2019).

2.8.4. Türkiye'nin Eğitime Entegrasyon Politikaları

Suriyelilerin, Türkiye'ye ilk geldiklerinde "misafir" konumunda olmaları nedeniyle Türkiye kısa vadeli geçici çözümler üretmiştir. Planlamalar kısa vadeli olup sadece kamp alanında yaşayan Suriyeli çocuklara yönelik yapılmıştır. Bu planlamada eğitim, Türkçe öğretmek değil Arapça müfredat ile Suriyelilerin kendi müfredatlarını takip eden şekilde sağlanmıştır. kamplarda eğitim sağlanırken dönemin Milli Eğitim Bakanı Ömer DİNÇER, Suriyelilerin kaldığı kamplarda eğitimin nasıl olacağı sorulduğunda, Arapça ve mevcut müfredata uygun olarak eğitim sağlanacağını söylemiştir (AA Haber Ajansı, 2012).

Bir diğer söyleminde ise "Suriyeli çocuklara Türkçe öğretme çabasına girmedik. Onları ülkemizde misafir olarak görüyoruz ve Suriye'deki durum düzeldikten sonra kendi ülkelerine dönecekler diye bekliyoruz (AA Haber Ajansı, 2012). Bu söylemlerden de anlaşılacağı üzere ilk başta Suriyelilerin eğitimi ile ilgili ciddi bir politika geliştirilmemiştir. Suriyelilerin uzun süre Türkiye'de kalacağı ile yüz yüze kalan Türkiye, önlem alması gerektiğini ve politikalar üretme zorunda olduğunu anlamıştır (Gencer, 2017).

Suriyelilerin ülkelerine dönme ihtimali kamp alanlarından çıkarak Türkiye'nin çeşitli şehirlerine dağılmaları ile azalınca yoğun olarak bulunan çocuk nüfusunun eğitimini de gün yüzüne çıkarmıştır. Türkiye'nin 1994 yılında kabul ettiği "Çocuk Haklarına Dair Sözleşme" çocukların hak ve özgürlüklerinin korunması için yükümlülükler gerektirmektedir. Bu da göç ile Türkiye'ye gelen çocukların eğitim sürecinin planlanmasının yasal zeminde

zorunluluk olduğunu gösterir. 2013'ten sonra bu sorunların daha çok konuşulduğu görülmüştür (Seydi, 2014). 26 Nisan 2013'te "Ülkemizde Kamp Dışında Misafir Edilen Suriye Vatandaşlarına Yönelik Tedbirler" başlıklı MEB genelgesinin yayımlandığı görülmektedir (Kılıç ve Özkor, 2019). Ardından 26 Eylül 2013 tarihinde "Ülkemizde Geçici Koruma Altında Bulunan Suriye Vatandaşlarına Yönelik Eğitim Öğretim Hizmetleri" başlıklı daha kapsamlı bir genelge çıkarılmıştır (Emin, 2016). Fakat içeriğinde Suriyeli okul çağındaki çocukların eğitimi için bir standart oluşturulmasının gerekliliği vurgulanmakta olup gerekli tüm düzenlemeleri içermediği görülmektedir.

Yabancıların eğitimi konusunu ilk kapsamlı şekilde ele alan genelge 23 Eylül 2014 tarihinde "Yabancılara Yönelik Eğitim- Öğretim Hizmetleri" başlığı ile ve bu genelge ile Suriyeli çocukların eğitimi daha güvenilir temellere dayandırılmıştır. Genelgenin kararları doğrultusunda, Bakanlık ve il milli eğitim müdürlükleri komisyonlar oluşturarak yabancı öğrencilerin eğitimleri konusunda çalışmalar yürütebileceklerdir. Yabancı öğrenciler, denklik işlemlerinin ardından Geçici Eğitim Merkezlerinde ve MEB'e bağlı okullarda eğitime dahil edilebileceklerdir. Böylece GEM'ler dışında resmi okullara da gitme hakkına sahip olmuş oldular. Yabancı öğrencilerin veri girişleri e-okul sistemi üzerinden ya da YÖBİS (Yabancı Öğrenciler Bilgi İşlem Sistemi) üzerinden yapılarak resmi kayıtlar elde edilmesi kararı da alınmıştır.

Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91. Maddesi gereğince Bakanlar Kurulu kararıyla, 22 Ekim 2014 tarihli Resmî Gazetede yayımlanan Geçici Koruma Yönetmeliği Çıkarılmıştır. Bu yönetmeliğin " eğitim hizmetleri " başlıklı 28. Maddesinde, MEB kontrolünde yabancıların eğitiminin kamp içi ya da dışında sürdürüleceği belirtilmiştir. Yönetmelikte okul öncesinden yüksek öğretime bütün yabancıların eğitim faaliyetleri ele alınmıştır. Bu yönetmeliğin 26'ncı maddesinde, yabancılara sunulan hizmetlerin genel koordinasyonundaki yetki ve sorumluluk AFAD' a verilmiştir. 10 Aralık 2014 tarihinde AFAD, " Geçici Koruma Altındaki Yabancılara İlişkin Hizmetlerinin Yürütülmesi" başlıklı bir genelge yayımlayarak "Eğitim Hizmetleri" başlığı altında kendi sorumluluk ve yetkisi doğrultusunda yürütmesi gereken çalışmalarını ele almıştır (AFAD, 2014).

2018-2019 Stratejik Planı'nda Milli Eğitim Bakanlığı'nın, eğitim öğretimde fırsat eşitliği kapsamında her bireyin eğitime erişiminin sağlanması vurgulanmıştır. Mültecilerin eğitim sistemine entegrasyonu için çalışmalar yapıp, yaşanan sorunların çözüleceği bunun için de uluslararası kuruluşlarla ortak çalışılacağı belirtilmiştir (MEB, 2015).

Yapılan düzenlemelerin yanı sıra Suriyeli/yabancı öğrencilerin okullaşma oranını artırmak için 25 Mayıs 2016 tarihinde "Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı" birimini oluşturmuştur. Oluşturulan birimin görevleri şu şekildedir: Göç gibi acil durumlarda geçici eğitim merkezleri oluşturup bu merkezlerde yapılanların tüm sorumluluğu üstlenilmiştir. Bu süreçte eğitim faaliyetlerinin yürütülmesi için ihtiyaç duyulan tüm materyallerin listesi çıkarılıp temin edilecek ve bu süreçte ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlardan destek alınacaktır (MEB, 2016).

2.9. İlgili Araştırmalar

Bu bölümde, tezin ana konusu olan mülteciler için yaşamın her alanına katıldıkları kabul görerek ulusal alanda yapılmış eğitim hakkında ki dahil etme süreçleri ve entegrasyonları incelenmiş ve çalışmalar özetlenmiştir.

Eğitim sistemimize dahil olan Suriyeli mülteci çocuklarla beraberinde gelen sorunlar da baş göstermiştir, başta dil olmak üzere yaşantı ve dünya görüşü de farklı olan bu bireylerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu için öğretmen ve idarecilerden istenilen eğitsel ve sosyo-kültürel zorlukların aşılmasına yönelik çabaların da bazı güçlükler içerdiği gözler önüne serilmektedir. Bu çalışmanın amacı, MEB'e bağlı okullarda eğitim gören Suriyeli öğrenciler, bu okullarda görev yapan ilkökul öğretmenleri ve öğrencilerinin deneyimlerinden yola çıkarak, Suriyeli öğrencilere yönelik eğitim uygulamalarında karşılaşılan eğitimsel ve sosyokültürel engelleri incelemek ve elde edilen bulgular doğrultusunda, göçmen ve sığınmacı çocukların eğitime entegrasyonu sürecine ilişkin çözüm önerileri sunarak literatüre katkı sağlamaktır. İlkokullarda yapılan daha önceki Suriyeli çocuklar ile ilgili olan çalışmalara bakıldığında:

Karadağ, vd., (2020), tarafından yapılan araştırmada; Suriyeli mülteci öğrencilerin entegrasyonunda okul yöneticilerinin yaşadıkları sorunların araştırıldığı makalede Gaziantep ili Şehitkâmil ilçesinde 3 ilkokul yöneticisi çalışma grubunu oluşturmaktadır. Elde edilen bulgulara göre, Suriyeli ilkokul öğrencilerinin dil sorunu, uyum ve davranış sorunu, akademik yetersizlik sorunu ve velilerinin arasındaki iş birliği sorunu olduğu görülmüştür.

Özenç ve Saat, (2019), yaptıkları araştırmada; sınıf öğretmenlerinin Suriyeli mülteci öğrencilerin eğitiminde karşılaştığı sorunları inceleyen makalede Nevşehir ili- Derinkuyu ilçesinde farklı ilkokullarda görev yapan 20 sınıf öğretmeni çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, Suriyeli ilkokul öğrencilerinin dil problemi, Türk veliler tarafından istenmemeleri, uyum problemi, zorbalık, yaşları büyük Suriyeli öğrencilerin diğer öğrencilere zorbalık yapma problemleri, temizlik, devam ve kayıt problemleri olduğundan söz etmişlerdir.

Kardeş, Akman, (2018), tarafından yapılan araştırmada; Suriyeli mültecilerin eğitimine yönelik öğretmen görüşlerinin incelendiği Ankara ili, Altındağ ve Mamak ilçelerinde Suriyeli mültecilerin eğitimi için geçici eğitim merkezi olarak kullanılan 5 ilkokulda görev yapan toplam 19 ilkokul sınıf öğretmeni ile yapılan araştırmada bulgulara göre, öğrencilerin dil sorunu, uyum problemleri yaşadıkları, öğretmenlerin mülteci öğrencilere ders verme konusunda yeterli eğitime sahip olmamaları ve müfredatın buna uygun düzenlenmemiş olması sorunlarının mevcut olduğundan bahsedilmiştir.

Bozan, vd., (2021), tarafından yapılan araştırmada; Suriyeli öğrencilerinde bulunduğu sınıf ortamlarında öğretmenlerin ve öğrencilerin uyum süreçlerinin incelendiği araştırmada Suriyeli öğrencilerin okullara uyum sürecinin ortaya konulması amaçlanmıştır. Çalışma grubunu 101 Türk, 16 Suriyeli öğrenci ve 9 öğretmen oluşturmaktadır. Araştırma sonucunda, ilkokuldaki Suriyeli öğrencilerin oyun oynamak için birbirlerini tercih ettikleri, öğretmen ve velilerden kaynaklanan problemlerin devam ettiği ayrıca sınıflarda uyum sorunu yaşandığı belirtilmiştir.

Esen, (2020), ise yaptığı araştırmada, Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonunu incelediği yüksek lisans tezi Konya ilinde 17 farklı ilkokulda görevli öğretmenler ve okul idarecileri ile yürütülmüştür. Toplamda 44 kişi olan çalışma grubunu 5 Konya İl Milli Eğitim yetkilisi, 12 okul idarecisi, 15 sınıf öğretmeni ve 12 PIKTES Türkçe öğretmeni oluşturmuştur. Araştırmada elde edilen bulgularla Suriyeli öğrencilerin sosyoekonomik olarak iyi semtlerde oturan ailelerin çocuklarının okullaşma ve okula devamlılıkta daha iyi oldukları görülmüş olup Suriyeli çocukların eğitime katılmaması, “maddi sorunlar, kız çocukların evlenmesi, erkek çocukların çalıştırılması” gibi gerekçelerden kaynaklandığından söz edilmiştir. Suriyeli çocukların bazı bölgelerde daha yoğun olarak yaşamaları ise o bölgedeki okullarda daha fazla bulunmaları sebebiyle kendi aralarındaki gruplaşmanın artmasına ve beraberinde adaptasyon ve uyum sorunu yaşamalarına sebebiyet vermiştir. Okul yöneticileri bu durumla baş edebilmek için taşınmalı eğitim önerisi sunmuşlar fakat aileler buna izin vermemiştir. Suriyeli öğrencilerin uyum hazırlığı yapılmadan eğitim sistemine dahil edilmesi de bir başka sorun olarak bulgulanmıştır.

Tanay Akalın, (2016), tarafından yapılan araştırmada; Türkiye’ye gelen Suriyeli göçmen çocukların eğitim sorunlarının incelendiği yüksek lisans tezi İstanbul ili Küçükçekmece ve Avcılar ilçelerinde Suriyeli mülteci öğrencilerin öğretmenleri ile yürütülmüştür. Örnekleme bu illerdeki 100 öğretmen seçilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgularda öğretmenlerin ifadesi ile, arkadaşlarıyla kavga ve geçimsizlik, derse ilgisizlik ve ekonomik sorunlar şeklinde belirtilmiştir. Ayrıca bu öğrencilerin evde kendilerine yardımcı olabilecek bireylerin olmayışı, kurs ve dershanelere gidemeyişleri de sıralanmıştır. Sınıf öğretmenleri bu sorunlarla baş edebilmek için ailelerin geçim kaynağı sağlanarak aynı zamanda ücretsiz dil kurslarının açılması sağlanmalıdır olarak ifade edilmiştir.

Bal, vd., (2021), taraflarınca yapılmış araştırmada; bu araştırmada eğitim paydaşlarının gözünden Eskişehir’de yaşayan okul çağındaki mülteci öğrencilerin eğitim deneyimlerinin belirlenmesi ve buna yönelik öneriler geliştirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma verileri dokuzu öğretmen, ikisi okul yöneticisi, üçü ebeveyn ve altısı öğrenci olmak üzere 19 katılımcıdan yarı-yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanmıştır. Bulgular Suriyeli mülteci öğrencilerin davranış, sosyal ve akademik özellikler açısından sorun yaşadıklarını ortaya

koymaktadır. Öğretmenler ve okul müdürleri adrese dayalı okul kayıt sistemini mültecilerin mülteci olmayan akranlarıyla eğitim görmesi önünde bir engel olarak nitelendirmekte ve bu uygulamanın okuldaki mülteci öğrenci yoğunluğunu arttırarak eğitimin niteliği düşürdüğünü ifade etmektedirler. Mülteci öğrencilerin ebeveynleri ise genel olarak çocuklarına sunulan eğitimi yeterli bulmaktadırlar. Paydaşların mülteci eğitime yönelik önerileri mülteci öğrencilere Türkçe öğretiminin gerçekleştirilmesi, psikolojik desteklerin sunulması, eğitim sunan öğretmenlerin mülteci eğitime yönelik materyal ve seminerlerle desteklenmesi ve ebeveynlere yönelik aile eğitimi çalışmalarının gerçekleştirilmesi olarak sıralanmıştır.

Konak Rehberlik ve Araştırma Merkezi, (2018), tarafından yapılan araştırmada; İzmir İli Konak İlçesi ilkokullarında sınıfında Suriyeli öğrenci bulunan ilkokullardaki öğrencilerin ve öğretmenlerin, Suriyeli öğrencilere yönelik sosyal kabul düzeylerini ölçen araştırmada örneklemini okulunda 40'ın üzerinde mülteci öğrenci bulunan ilkokullarda 447 öğretmen ve 1410 öğrenci oluşturmuştur. Suriyeli öğrencileri kabul düzeyi öğrencilerde kararsızlık seviyesinde kalırken, sınıf öğretmenlerinin Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli öğrencileri kabul seviyeleri yüksek bulunmuştur.

TÜİK, 2019, Verilerine göre İzmir ilinde 142.819 Suriyeli yaşamaktadır. İzmir'de bulunan Suriyelilerin yoğun olarak ikamet ettiği ilçeler arasında Konak, Karabağlar, Bornova, Buca, Bayraklı ve Torbalı gelmektedir (Kahraman, Güngördü, 2021). Bu ilçeler arasından yapılan literatür araştırması da göstermiştir ki sadece Konak ilçesinde 2018 yılında Geçici Koruma Statüsündeki Suriyeli öğrencilerin sınıf öğretmenlerinin ve Türk öğrencilerin Suriyeli öğrencileri sadece sosyal kabul düzeyleri araştırılmıştır. Suriyeli öğrenciler sürece dahil edilmemiş ayrıca kullanılan ölçekler dışında bir veri toplama aracına başvurulmamış olup paydaşların deneyimlerinden sözlü olarak yararlanılmamıştır. Ayrıca literatür taramasında görülmüştür ki diğer illerde yapılan çalışmalarda da konunun ana bireyleri olan Suriyeli öğrenciler sürece sadece sosyometri kullanılan bir (1) araştırmada dahil edilmiştir. Tüm bu çalışmalardan yola çıkarak İzmir ili Karabağlar ilçesinde barınan Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu için eğitimin ana paydaşları olan sınıf öğretmenleri, Türk öğrenciler ve Suriyeli öğrenciler sürece dahil edilip entegrasyonun sağlanması için bilgi toplanmalıdır. Bu araştırma ile İzmir ili Karabağlar ilçesinde barınan Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonunu sağlamak adına öğretmen ve

öğrencilerin görüşlerine dayanarak durum tespiti yapıp, çözüm önerileri sunarak literatüre katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

Göç faaliyetini gerçekleştiren toplumu da göçün gerçekleştiği yerde yaşayan toplumu da yakından ilgilendiren ve değiştiren bir olgu olması bakımından sadece yer değiştirme hareketi olarak tanımlanamaz olduğunu tarihte süregelen birçok olayla ve bu olayın tarafları olan ülkelere kanıtlamıştır. Diğer ülkelerde olduğu gibi Türkiye’de, Türkiye’ye gelen Suriyelileri çevreye uyumlu bireyler haline getirmek ve topluma entegre etmek için eğitim sisteminden yararlanmaya çalışmıştır. Böylece Suriyeliler eğitim sistemimize dahil olmuşlar ve ortaya Karadağ, vd., (2020), taraflarınca 3 okul yöneticisi katılımcı ile yapılan araştırmada da görüldüğü gibi Suriyeli ilkökul öğrencilerinin dil sorunu, uyum ve davranış sorunu, akademik yetersizlik sorunu ve velilerinin arasındaki iş birliği sorunu olduğu görülmüştür. Yine bir başka araştırma olan Özenç ve Saat, (2019), 20 sınıf öğretmeni ile yaptıkları araştırmada; Suriyeli ilkökul öğrencilerinin dil problemi, Türk veliler tarafından istenmemeleri, uyum problemi, zorbalık, yaşları büyük Suriyeli öğrencilerin diğer öğrencilere zorbalık yapma problemleri, temizlik, devam ve kayıt problemleri olduğundan söz etmişlerdir. İlgili araştırmalar bölümü incelendiğinde de görülecektir ki Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu sürecinde bir dizi problem yaşanmaktadır ve bu problemlerin çözümü için öneriler sunulmuş olup yine de geçmişten günümüze halen bir dizi problem süregelmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/MATERYAL VE YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın desenine, çalışma grubuna, veri toplama araçlarına, veri toplama süreci, verilerin analizi ve araştırmanın sınırlılıklarına yer verilmiştir.

3.1. Araştırma Modeli

Bu araştırma karma araştırma modelinde, eş zamanlı üçgenleme deseninde tasarlanmıştır. Karma yöntem desenlerinden biri olan Eş zamanlı üçgenleme deseni (Creswell, 2021) ile nitel ve nicel veriler aynı anda toplanıp eş zamanlı olarak analiz edilir bu elde edilen verilerin birbirleri ile ne kadar uyuşur, birbirlerini ne kadar doğrular olduğunu göstermek için kullanılan bir modelleme şeklidir (Baki, ve Gökçek, 2012). Bu araştırmada, öğretmenler için fenomenolojik nitel araştırma deseni ve nicel araştırma deseniyle oluşturulmuş görüşme soruları kullanılacak, öğrenciler için ise yalnızca nicel araştırma yöntemi kapsamında görüşme soruları uygulanacaktır. Bu kapsamda araştırmada eş zamanlı olarak hem nitel hem de nicel veriler toplanarak, konu hakkında hem derin hem de geniş çaplı bilgi edilmeye çalışılmıştır.

3.2. Çalışma Grubu

İl Göç İdaresi Müdürlüğü verilerine göre İzmir'deki Suriyeli Nüfusunun ilçelere dağılımı göz önüne alındığında Suriyeli nüfusun yoğunlukla yer aldığı ilçeler arasında Konak'tan sonra ikinci sırada yer alan Karabağlar bölgesi (KRAM, 2018) bünyesinde bulunan rastgele seçilmiş beş (5) ilkokul araştırmaya dahil edilecek olup bu okullarda öğrenim gören ilkokul 3 ve 4. Sınıfta okuyan Türk çocuklar ve ilkokul 3 ve 4' te öğretmenlik yapan sınıf öğretmenleri çalışma grubunu oluşturmaktadır.

Tablo 1

Öğretmenlerin Cinsiyet, Yaş Bilgisi

		TOPLAM			
		f	%	f	%
CİNSİYET	Kadın	112	78,87	142	100
	Erkek	30	21,12		
YAŞ	21-30	56	39,43	142	100
	31-40	48	33,80		
	41-60	38	26,76		

Tablo 1’ de araştırmaya katılan öğretmenlerin “Cinsiyetiniz nedir?” sorusuna cevapları frekans ve yüzde tablosu olarak sunulmuştur. Kadın (f: 112), erkek (f: 30); toplamda (f: 142) öğretmen araştırmaya katılmıştır. Öğretmenlerin yaşlarının belirlenmesi için sorulan “Kaç Yaşındasınız?) sorusuna cevap veren öğretmenlerin frekansları incelenmiştir; 21- 30 yaş arasındaki öğretmenler (f: 56), 31-40 yaş arasındaki öğretmenler (f: 48) ve 41- 60 yaş arasındaki öğretmenler (f: 38) olarak araştırmaya katılım göstermişlerdir.

Tablo 2

Öğrencilerin Cinsiyet, Sınıf Düzeyi

CİNSİYET	3. SINIF		4. SINIF		TOPLAM	
	f	%	f	%	f	%
KIZ	6	50	17	60,71	23	57,5
ERKEK	6	50	11	39,28	17	42,5
TOPLAM	12	100	28	100	40	100

Tablo 2’ de Öğrencilerin genel bilgilerinin belirlenmesi için sorulan “ Cinsiyetiniz ve sınıf düzeyiniz nedir?” sorusuna cevap veren öğrencilerin frekans tablosudur. Kız öğrenci sayısı (f:23), 3. Sınıf düzeyinde kız öğrenci sayısı (f:6), 4. Sınıf düzeyinde kız öğrenci sayısı

(f:17); erkek öğrenci sayısı (f:17), 3. Sınıf düzeyinde erkek öğrenci sayısı (f:6), 4. Sınıf düzeyinde erkek öğrenci sayısı (f:11); toplam katılım gösteren öğrenci sayısı (f:40).

3.3. Veri Toplama Araçları

3.3.1. Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği

Öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının belirlenmesinde Sağlam ve İlksen Kanbur (2017) tarafından geliştirilen “Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği (MÖTÖ)” kullanılmıştır. Dörtlü Likert türünde hazırlanan ölçek, iletişim, uyum ve yeterlik olmak üzere 3 boyut altında 24 maddeden oluşmaktadır. Toplam varyansın %53.61’ini açıklayan ölçeğin alt boyutlarında %21.81, %19.95’i ve %11.85’ini açıklamakta olduğu tespit edilmiştir. Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği’nin güvenilirliğini belirlemek için iç tutarlılık katsayıları incelenmiştir. Ölçeğin güvenilirliğine ilişkin olarak iç tutarlılık katsayısı (Alpha) .91 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte Alt boyut ve madde sayısı: 3 alt boyut ve 23 maddedir. Alt boyutlar: 1. iletişim, 2. uyum ve 3. yeterlik Her bir alt boyut için güvenilirlik katsayıları: Birinci alt boyuta ilişkin güvenilirlik katsayısı .88, ikinci alt boyuta ilişkin güvenilirlik katsayısı .88 ve üçüncü alt boyuta ilişkin güvenilirlik katsayısı .80 olarak hesaplanmıştır. Ölçekten alınabilecek minimum puan 24 ve maksimum puan 96’dır. Her bir boyutta ve ölçek toplamında puanın yüksekliği, öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutum düzeylerinin yüksekliğini göstermektedir. Ölçek puanlanırken alt boyutların ve toplam puanın ortalaması alınmaktadır. Bu araştırma kapsamında elde edilen verilerden hesaplanan iç tutarlılık katsayıları her alt boyut için sırasıyla; iletişim boyutunda .946; uyum alt boyutunda .878 ve yeterlik alt boyutunda .733 olduğu tespit edilmiştir.

Araştırmamızda ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. Faktör analizi yapılarak ölçeklerin yapı geçerlilikleri incelenmiştir. Psikolojik testler için tespit edilen güvenilirlik katsayısının 0.70’in üzerinde olması test puanlarının güvenilirliği için yeterli kabul edilmekte olup (Büyüköztürk, 2021) bu kapsamda ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı 3 alt boyut içinde incelenmiştir, iletişim boyutunda .946; uyum alt boyutunda .878 ve yeterlik alt boyutunda .733 olduğu tespit edilmiştir.

3.3.2. Görüşme Formu

Öğretmenlere ve öğrencilere uygulanacak olan görüşme sorularının hazırlanmasının geliştirme aşamalarında öncelikle, bilgi işleme kuramı konusunda çalışan veya uzmanlığı olan ve çeşitli üniversitelerde halen görev yapmakta olan akademisyenlere (5 farklı üniversiteden 10 akademisyene) açık uçlu sorular sorulmuştur. Bu sorular araştırma ekibi tarafından içerik analizine tabi tutulmuş, ortaya çıkan ortak ifadelerden görüşme formunun içeriğine ilişkin başlıklara uygun olarak kategoriler oluşturulmuştur. Bu kategorilerin kendi içinde tutarlılığını belirlemek ve kapsam geçerliğini ortaya koymak amacıyla Kapsam Geçerlik İndeksi (KGO) hesaplanmıştır (Ayre ve Scally, 2014).

$$KGO = \left[\frac{\text{Uygun cevabı veren uzman sayısı}}{\text{Toplam uzman sayısı}} \right] \quad (3.1)$$

Lawshe (1975) KGO ile hesaplanan oranın en az 0.49 ve üzeri olması gerektiğini önermiştir. Bu araştırma kapsamında geliştirilen görüşme formundaki tüm sorular için bu oran hesaplanmış olup, her bir soru ifadesinin CVR oranı 0.80 ile 0.96 arasında değiştiği tespit edilmiştir. Bu kapsamda görüşme formunda kullanılan ifadelerin kapsam geçerliği de sağlanmıştır. Ayrıca araştırmacı dışında bir kodlayıcı tarafından kodlamalar yapılmış ve araştırmacının kodlamaları ile karşılaştırılarak kodlayıcılar arası tutarlılık sağlanıp teyit edilmiştir. Görüşmenin amacı öğretmenlerin “Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu için neler yapılmalıdır?” ayrıca öğrencilerin “Suriyeli mülteci öğrenciler hakkındaki tutumları nelerdir?” sorusu çerçevesinde geliştirilmiştir. Görüşme öğretmen ve öğrenciler ile tek tek ve yüz yüze olacak şekilde gerçekleştirilmiştir. Görüşme esnasında sorulara verilen tüm cevaplar yazıyla kayıt altına alınmıştır. Görüşmeden elde edilenler doğrultusunda kodlamalar, temalar ve ana kategoriler belirlenerek sınıflandırma yapıldı.

Kodlayıcı Güvenirliği

Görüşme kayıtları yazılmış, incelenmiş olup orijinalliği korunmak suretiyle araştırmada ele alınmıştır. Uzman incelemesi sonucunda ortaya çıkan görüşler doğrultusunda soruların araştırma ile iç tutarlılığının örtüştüğü görülmüş olup kappa (k) katsayısı .85 bulunmuştur. Araştırmanın örneklem büyüklüğü ile de ölçeğin güvenirliliği açısından iki farklı örneklem grubuyla çalışılmasının görüşme sorularının inandırıcılığı için yeterli olduğu belirlenmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerin sağlıklı bir şekilde toplanabilmesi için öncelikle rasgele belirlenen Karabağlar bölgesindeki beş (5) okulun rehber öğretmenleri ile görüşme yapılmıştır. Bu görüşmede ölçek tanımlış ve nasıl uygulanacağı aktarılmıştır. Sonrasında beş (5) okul için 3 ve 4. Sınıflarda mülteci öğrenci statüsünde Suriyeli öğrenci bulunan öğrencilerin toplamı olan 452 veli izin dilekçesi okullara dağıtılmıştır. Veli izni alınan 40 öğrenci ile görüşme soruları uygulanmış olup veri kaybı bulunmamaktadır. Aynı şekilde bu 5 okulun öğretmenleri için hazırlanan 140 ölçekten 137 tanesi uygulanmış olup, veri kaybına rastlanmamıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Öğrencilere ve öğretmenlere uygulanan görüşme formundaki verilerin analiz edilmesi için betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Bu analiz yönteminde elde edilen veriler içerik analizi yoluyla tanımlanır; birbiri ile ilişkili veriler belirli kavramlar ve temalar altına toplanarak yorumlanır. Bu şekilde elde edilen bulguların okuyucuya düzenli bir şekilde sunulması amaçlanmıştır. Yapılan betimlemeler; neden- sonuç bağlamında irdelenip sonuçlara ulaşılır (Karataş, 2015). Görüşmeler esnasında elde edilen veriler öncelikli olarak bilgisayar ortamına aktarılmış daha sonra analizi gerçekleştirilerek sistematik bir şekilde yorumlanmıştır.

Öğretmenlere uygulanan anket sorularının analizi için, çalışma verilerinin istatistiksel analizleri IBM SPSS 25.0 programı ile gerçekleştirilmiştir. Analizlerde istatistiksel anlamlılık seviyesi $p < 0,01$ olarak kabul edilmiştir. Öncelikle verilerin normallik dağılım gösterip göstermediği incelenmiş, bu bağlamda tüm alt boyutların -3 ile +3 çarpıklık değerleri arasında olduğu ve bu şekilde normal dağılım gösterdiği (Büyüköztürk, 2021) tespit edilmiştir. Aritmetik ortalama, standart sapma, Bağımsız Gruplar t Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA), LSD Analizi yapılmıştır. Öğretmenlere uygulanan tutum ölçeğinde cinsiyet, yaş, mesleki kıdem gruplarına göre karşılaştırmalar yapılmıştır. 5 öğretmenin verileri uç değer oluşturması sebebiyle analiz yapılırken bu veriler dahil edilmemiştir. Karşılaştırmalar arası anlamlılık düzeyi $\alpha = 0,05$ olarak belirlenmiştir. Öğretmenlere uygulanan 4'lü likert tipi ölçekte aritmetik ortalama puanları yorumlanırken 1,00-1,75 arası hiç katılmıyorum, 1,76-2,51 arası biraz katılıyorum, 2,52-3,27 arası çoğunlukla katılıyorum ve 3,28-4,00 arası tamamen katılıyorum ifadeleri referans alınmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu çalışmada elde edilen veriler Suriyeli çocukların eğitim sistemine dahil edilmesi ve yaşanan sorunlara ilişkin bulgular belirlenmiştir. Bunun sonucunda en çok dile getirilen konulardan oluşturulan temalar ve başlıklar ortaya koyulmuştur.

4.1. Öğrencilerin Görüşme Sorularına Yanıtları

4.1.1. Mülteci Öğrencilere Yapılan Yardımlarda Görev Almak İster Misin?

Onlara Nasıl Bir Yardımda Bulunmak İstersin?

Görüşme sorularının ilkinde ilkokul 3. Ve 4. Sınıf öğrencilerinin vermiş olduğu yanıtlar aşağıdaki tabloda yer almaktadır. Verilen cevaplar doğrultusunda ulaşılan temalar: Dil ve iletişim, ihtiyaç yardımı ve sosyal etkinlik olarak sıralanabilir.

Tablo 3

Suriyeli Mülteci Öğrencilerin İhtiyaç Durumları Hakkında Öğrencilerin Verdiği Yanıtlar

Dil ve İletişim	Öğrenci
K5: Evet onlara Türkçe öğrenmelerinde yardım etmek isterim.	
K6: Türkçe öğrenmeleri için onlarla oyunlar oynamak isterim.	
K7: Türkçe öğrenmeleri için okuldan sonra özel ders almalılar.	
K9: Türkçe için resimli öğretici kitaplar dağıtmak isterim.	
K10: İsterim. Türkçe öğretecek belediye kursları açılabilir.	

Tablo 3'ün devamı

K14: Evet isterdim, Türkçe öğrenebilecekleri aileleri ile beraber katılım gösterecekleri bir dil kursu merkezi açardım.

K16: Özel evlerinde eğitim verecek öğretmenleri olmalı. Bizde kendilerini yalnız hissetmesinler diye onların dilini öğrenebiliriz.

K19: İsterdim, konuşmalarına yardımcı olurum.

İhtiyaç Yardımı	Öğrenci
K2: Giyecek ve yiyecek yardımı yanı sıra okula geliş- gidişleri için yardımda bulunurum.	
K3: Telefon, tablet, kitap gibi materyallere erişmelerini bunlarla da eğitimlerini desteklemeyi sağlayabiliriz.	
K8: Erzak yardımı yapmayı ve arkadaşlık kurmayı isterdim.	6
K11: Ailelere maddi yardımda bulunabiliriz. Psikologlar mahallelerde dolaşıp savaştan kaçtıkları için onlara destek vermeli.	
K19: İsterdim, okul araç gereçlerini tamamlar. Konuşmalarına yardımcı olurum.	
K20: Evet, mesela sınıfımdaki Suriyeli öğrenci için okul kırtasiye ürünlerini bedava ona vermeli ve beslenme desteği sağlamalı.	

Sosyal Etkinlik	Öğrenci
K4: Okul dışında buluşma ayarlamalıyız, onlara şehrimizi gezdirmeli sosyalleştirmeliyiz.	

Tablo 3'ün devamı

K12: Sosyal yardımlaşma sağlanmalı;
sinemaya- tiyatroya gitmelerini sağladım.

Bu ortamlarda bulunup görgü kurallarını
öğrenmelerini sağladım.

K13: Daha çok çocukla vakit geçirsınler diye
oyun merkezleri açarım.

K14: Oyunlar oynayabileceğimiz bir çocuk-
oyun derneği kurulmalı.

7

K17: Kendi ilgi alanlarına yönelik resim,
gitar gibi kurslar açılmalı.

K18: Ülkesini çok özlediği için burada
ülkesine ait etkinlikleri yapabiliriz.

K20: Bizler de düğün gibi etkinliklere
çağırıp sosyalleşmelerini sağlamalıyız.

Tablo 3'te Suriyeli mülteci öğrencilerin ihtiyaç duydukları yardımlara ilişkin ilkökul 3 ve 4. Sınıf öğrencilerinin görüşleri verilmiştir. Dil/ İletişim alanında yardıma ihtiyaçları olduğunu ifade eden öğrenciler (K1, K5, K6, K7, K9, K10, K14, K16, K19) şeklindedir. İhtiyaç yardımı yapılması gerektiğini ifade eden öğrenciler (K2, K3, K8, K11, K19, K20) ve Sosyal Etkinlikler konusunda desteğe ihtiyaçları olduğunu söyleyen öğrenciler ise (K4, K12, K13, K14, K17, K18, K20) şeklindedir.

Suriyeli mülteci öğrencilerin hangi alanlarda yardıma ihtiyaç duydukları konusunda, öğrencilerden K14, öğrenciler için dil kursları açılması gerektiğini ifade etmiştir. Başka bir öğrenci K16, yine aynı şekilde dil öğretimi için okul harici özel derslerde verilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

Suriyeli mülteci öğrencilerin ihtiyaç durumlarının incelendiği soruda cevap veren öğrencilerden K2, " Gıyecek ve yiyecek yardımı yanı sıra okula geliş- gidişleri için yardımda

bulunurum.” Şeklindeki ifadesi ile öğrencilerin temel ihtiyaçlarının öncelikli olarak karşılanması gerektiğini ifade etmiştir. Bir başka öğrenci *K11*, öğrencilerin maddi yardıma ihtiyaç duydukları kadar psikolojik yardıma da ihtiyaç duyduklarını bununla ilgili bölgede psikologların çalışmalar yapması gerektiğini söylemiştir; insanın sağlıklı bir vücuda sahip olabilmesi sağlıklı bir ruh haline de sahip olabilmesi anlamı taşımaktadır olarak ifade etmiştir.

Suriyeli mülteci öğrencilerin ihtiyaçları konusunda bir başka öğrenci ise *K12*, öğrencilerin tiyatro, sinema gibi sosyal çevre ile uyum sağlayacakları ve ait hissetmeleri için yaşantı oluşturacakları ortamlara girmeleri sağlanmalıdır olarak ifade etmiştir. Aynı şekilde sosyal etkinlikler yapılmasını söyleyen *K13*, öğrencilerin daha çok bir arada vakit geçirebilecekleri, iletişim kurup sosyal yaşantı oluşturacakları çocuk oyun alanları açılmalıdır olarak dile getirmiştir.

4.1.2. Aynı Durumda Sen Onların Ülkesinde Olsaydın Onların Sana Nasıl Davranmasını İsterdin?

Görüşme sorularının ikincisinde ilkokul 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinin vermiş olduğu yanıtlar doğrultusunda ulaşılan temalar şunlardır: Ekonomi, örf ve adetler ile değerler bütünü başlıkları altında yanıtları toplanmıştır.

Tablo 4

Mülteci Olsaydı Nasıl Davranılmasını İsterdi Sorusuna Öğrencilerin Verdiği Yanıtlar

Ekonomi	Öğrenci
K2: Beslenme ve okul kıyafeti yardımında bulunmalarını isterdim.	

Tablo 4'ün devamı

K3: Bana kalacak yer ve okul bulup hayatımı devam ettirmemi sağlamalarını isterdim.

Örf ve Adetler	Öğrenci
K4: Beni dışlamalarını istemezdim.	
K5: Beni dışlamamalarını kendilerini ve ülkelerini bana tanıtmalarını isterdim.	
K6: Benimle iletişim kurup oyunlar oynamalarını vakit geçirmeyi isterdim.	
K7: Bayramlarındaki etkinliklere (dans, şiir vb) dahil etmelerini isterdim.	
K10: Oyunlarına dahil etsinler, evlerine davet etsinler isterdim.	7
K15: Bizi de yaptıkları etkinliklere davet etsinler ve dışlamasınlar isterdim.	
K20: Yaşadığım yeri bana öğretmelerini isterdim.	

Değerler Bütünü (Sevgi, saygı, hoşgörölü):	Öğrenci
K1: Saygı, sevgi göstermelerini isterdim; iyi davranmalarını, paylaşmalarını isterdim.	
K3: Saygı ve sevgi göstermelerini.	
K8: Burada onlara iyi davranılmadığını düşünüyorum. Ben gitmiş olsaydım bana saygılı davranmalarını bana karşı kötü davranışlar yapmamalarını isterdim.	

Tablo 4'ün devamı

K9: Sevgi göstermelerini isterim.

K11: Özgüvenimi düşürücü davranmalarını isterdim.

K12: Hoşgörülü davranmalarını isterdim.

K13: Benim dil ve kültürümü öğrenmelerini isterdim.

K14: Yardımcı olmalarını dillerini öğrenmemi sağlamalarını isterdim.

K16: Empati duygusu ile davranmalarını isterdim.

13

K17: Bana gittiğim şehri, ülkeyi öğretmelerini isterdim ve benimle ilgilenip dillerini öğretmelerini isterdim.

K18: Oyunlarını, yemeklerini yaşadıkları yeri anlatmalarını isterdim. Benim dilimden de anlayan bir öğretmenle okulda olmak isterdim.

K19: Hoşgörülü davranmalarını isterdim.

K20: Hoşgörülü davranmalarını, yaşadığım yeri bana öğretmelerini isterdim.

Tablo 4 'te İlkokul 3 ve 4. Sınıf öğrencilerinin kendileri mülteci konumunda olsaydı diğer öğrencilerin kendilerine nasıl davranmalarını istedikleri sorusuna verdikleri yanıtlar gösterilmektedir. Ekonomi teması altında yanıt veren öğrenciler (K2, K3) şeklindedir. Örf ve Adetler teması altında yanıt veren öğrenciler (K4, K5, K6, K7, K10, K15, K20) Değerler Bütünü teması altında yanıt veren öğrenciler (K1, K3, K8, K9, K11, K12, K13, K14, K16, K17, K18, K19, K20) şeklindedir.

Mülteci konumunda kendisi bulunma halinde ekonomi teması altında yanıt veren öğrencilerden K2, beslenme ve okul kıyafeti temininin sağlanması konusunda destek

bekleyeceğini ifade etmiştir. K3 ise, “ *Bana kalacak yer ve okul bulup hayatımı devam ettirmemi sağlamalarını isterdim.*” Şeklindeki ifadesiyle hayatının devamlılığı için gerekli olan ihtiyaçların karşılanmasını istediğini ifade etmiştir.

Mülteci öğrenci konumunda kendisi olsaydı ona nasıl davranılmasını istediği sorusuna cevap veren öğrencilerden K5 “ *Beni dışlamalarını kendilerini ve ülkelerini bana tanıtmalarını isterdim.*” Şeklindeki yanıtıyla ona yaşadığı çevrenin öğretilmesini istemiştir. Yine aynı soruda yanıt veren K15 “ *Bizi de yaptıkları etkinliklere davet etsinler ve dışlamasınlar isterdim.*” Şeklindeki ifadesiyle mülteci konumunda olduğu ülkenin yaşayışını, kutlamalarını, örf ve adetlerini öğrenmek istemektedir.

Mülteci öğrenci konumunda olsaydı nasıl davranılmasını istediğini ifade eden öğrencilerden K1, kendisine sevgi gösterilmesini; kendisine karşı iyi davranışlarda bulunulmasını isteyeceğini ifade etmiş bu yanıtla beraber insanın en temel ihtiyaçlarından olan sevilme ihtiyacı da gözlemlenmiştir. Aynı soruda K11 özgüven düşürücü hareketlerin yapılmamasını isteyerek yeni adapte olmaya çaba gösterdiği yerde cesaretinin kırılmamasının hatalarına gülmek yerine doğrusunun gösterilerek destek olunmasını, saygı duyulmasını istediğini ifade etmiştir. K18’in yanıtı “ *Oyunlarını, yemeklerini yaşadıkları yeri anlatmalarını isterdim. Benim dilimden de anlayan bir öğretmenle okulda olmak isterdim.*” Şeklinde ve bu yanıt ile kendini yalnız hissetmek istememesi onun dilinden de anlayan birileri olursa iletişimin ve kendini bulunduğu ortama ait hissetmesinin daha kolay olacağını ifade etmiştir. Verilen yanıtlar dikkate alındığında değerler bütünü çerçevesinde davranışlar sergilenmesi istenmiştir.

4.1.3. Mülteci Öğrencilerin Okul Ortamına Uyumlarını Sağlamak ve Kendilerini Ait Hissetmeleri İçin Neler Yapabiliriz?

Suriyeli mülteci öğrencilerin uyumlarının sağlanması adına neler yapılabileceğinin sorgulandığı soruda; çalışma grubunda yer alan öğrencilerin vermiş oldukları yanıtlar doğrultusunda öğrencilerin, dil öğretimi, örf ve adetler, oyunlar ve uyum temaları altında cevaplarının toplandığı görülmüştür.

Tablo 5

Mülteci Öğrencilerin Uyum ve Ait Hissetmeleri İçin Yapılması Gerekenler

Dil Öğretimi	Öğrenciler
K1: Okulda onlara kitap okuma saatleri yapılabilir.	
K2: Derste anlamadıklarını tenffüsler de yardım ederek biz de anlatmalıyız.	
K5: Onların dilinden kelimeler öğrenip kendilerini iyi hissetmeleri için kullanabiliriz.	
K8: Anne- babalarımızın arkadaş olmaları sağlanmalı ki evde de Türkçe konuşsunlar ve daha çabuk öğrensinler.	
K9: Dilimizi öğretici etkinlikler yapabiliriz.	
K12: Anaokulu- ilkokul sürecine girmeden önce yaşı ne olursa olsun davranış ve dil çalışmaları yapılmalı. Onlar için bu çalışmaları sürdüreceğ bir vakıf kurulmalı.	
K13: Onlara dil öğretmemiz gerekir. Bizimle aynı anda okula başlamadan onların bu konuda bir kursa gitmeleri sağlanmalı.	12
K14: Onlar için ayrı bir sınıfta eğlenerek öğrenmelerini sağlamalıyız.	
K15: Onlarla oynamalı, okuma – yazmalarına yardımcı olmalıyız.	

Tablo 5'in devamı

K16: Kurslar açmalı, dil öğretimi sağlamalıyız.

K17: Onlara kendi dilimizi öğretebiliriz.

K19: Yaşları gereği olmaları gereken sınıf düzeyinden başlamak yerine önce bir eğitim almalılar, dil öğrenmeliler.

Örf ve Adetler	Öğrenciler
K1: Milli ve dini bayramlarımızı öğretmeliyiz. Onların da kendi bayramlarını kutlamalarını sağlamalıyız. 23 Nisan gibi bayramlarımızda görev almaları bizi daha yakın yaptı.	4
K4: Onların da bayramlarını kutlamalı, kutlama etkinliklerinde bizde görev almalıyız.	
K11: Onların da bayramlarını kutlamaları sağlanmalı.	
K13: Bizler de onların kültürlerini öğrenmeliyiz.	

Oyunlar	Öğrenciler
K2: Ortak oyunlar oynamalı	3
K7: Onlarla oyun oynamamız sağlanmalı.	
K18: Beraber oynamalıyız.	

Uyum	Öğrenciler
K3: Arkadaşlık kurmalıyız, okulu gezdirip tanıtacak etkinlikler yapmalıyız	

Tablo 5'in devamı

K6: İyi davranışlar edinmeleri için davranış dersleri verilmeli.

K10: Öğretmenlerimizin ve okulumuzun tanıtılması sağlanabilir.

K20: Onlara okulu gezdirir ülkemizin tarihinden bahsederim. Onlar için de okulda kulüpler açmalıyız.

Tablo 5' de Suriyeli mülteci öğrencilerin okula uyumu ve ait hissetmeleri için yapılması gerekenler e ilişkin ilkököl 3. Ve 4. Sınıf öğrencilerinin görüşleri verilmiştir. Dil Öğretimi temasında ihtiyaçları olduğunu ifade eden öğrenciler (K1, K2, K5, K8, K9, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K19) Örf ve adetler teması altında desteğe ihtiyaçları olduğunu ifade eden öğrenciler (K1, K4, K11, K13) Oyunlar teması altında ihtiyaçları olduğunu ifade eden öğrenciler (K2, K7, K18) Uyum teması altında ihtiyaçları olduğunu ifade eden öğrenciler (K3, K6, K10, K20) şeklindedir.

Suriyeli mülteci öğrencilerin okul ortamına uyumlu olmaları ve ait hissetmeleri için yapılması gerekenlerin incelendiği soruda cevap veren öğrencilerden K12, Anaokulu- ilkököl süreçlerine başlamadan önce yaşı ne olursa olsun bu bireylere davranış ve dil dersleri verilerek okul sürecine hazırlanmaları sağlanmalıdır şeklinde ifade etmiştir. Başka bir öğrenci K19, yaşları gereği olmaları gereken sınıf düzeyinde eğitim almadan önce her öğrenciye bir dil eğitimi verilmeli diyerek düşüncesini ifade etmiştir.

Suriyeli mülteci öğrencilerin okul ortamına uyumlu olmaları ve ait hissetmeleri için yapılması gerekenlerin incelendiği soruda cevap veren öğrencilerden K1: ‘‘ Milli ve dini bayramlarımızı öğretmeliyiz. Onların da kendi bayramlarını kutlamalarını sağlamalıyız. 23 Nisan gibi bayramlarımızda görev almaları bizi daha yakın yaptı.’’ Şeklindeki ifadesi ile öğrencilerin okul ortamındaki yaşantıya ve etkinliklere dahil edilerek görevler verilmesi bu

doğrultuda sorumluluk almalarının sağlanıp aitlik duygusunun pekiştirilmesini ifade etmiştir.

Suriyeli mülteci öğrencilerin okul ortamına uyumlu olmaları ve ait hissetmeleri için yapılması gerekenlerin incelendiği soruda cevap veren bir başka öğrenci ise K2, Suriyeli mülteci öğrenciler ile oyun oynamalarının yararlı olacağından bahsetmiştir.

Suriyeli mülteci öğrencilerin okul ortamına uyumlu olmaları ve ait hissetmeleri için yapılması gerekenlerin incelendiği soruda cevap veren öğrencilerden K3, öğrencilere oryantasyon eğitimi verilmesinin gerektiği okulun gezdirilip tanıtılacak etkinlikler yapılmasının faydalı olabileceğini ifade etmiştir.

4.1.4. Mülteci Öğrencilerin Dilimizi Öğrenmelerine Yardımcı Olursak Daha İyi Bir İletişim Kurabileceğini Düşünüyor Musun? Dilimizi Öğretmek İçin Neler Yapabiliriz?

Mülteci öğrencilerin dilimizi öğrenmelerine yardımcı olursak daha iyi bir iletişim kurulabileceğinin düşünülüp düşünülmediğinin eğer daha iyi bir iletişim kurulacağı düşünülüyorsa neler yapılabileceğinin sorulduğu soruda öğrencilerin vermiş olduğu yanıtlar: Dil öğretimi teması altında tek bir tema halinde fikir bütünlüğü gösterecek düzende toplanmıştır.

Tablo 6

Mülteci Öğrencilerin Dilimizi Öğrenmeleri Daha İyi İletişim Kurmamıza Yardımcı Olup Olmayacağı Hakkında Öğrenci Yanıtları,

Dil Öğretimi	Öğrenci
---------------------	----------------

Tablo 6'nın devamı

K1: Evet, hem onlara hem de ailelerine Türkçe öğretmeliyiz; okuldan sonra da Türkçe konuşmalarını sağlamalıyız.

K2: Onlarla konuşmalar yapmalıyız bunun için sadece konuşma yapılan 1 ders yapılabilir.

K3: Evet, Suriyeli arkadaşlarımla oyun oynadıkça ve onlara anlamadıklarını anlatmaya çalıştıkça dilimizi öğrenmelerinin hızlandığını gördüm.

K4: Yakın bir kütüphaneye üye olmaları sağlanmalı. Anlamadıkları konularda okul harici özel ders almalılar. Bizim öğretmenlerimizin de Arapça bilmesi onlara Türkçe öğretmek için iyi olurdu.

K5: Türkçe öğrenmeleri için bir videonun önce ses Arapça alt yazı Türkçe şeklinde sonra tam tersi yapılarak izletilmeli ve çevirisi yaptırılmalı.

K6: Onların öğretmenlerine de Türkçe öğretilmelidir.

20

K7: Dilimizi öğrenmeleri için okulda ailelerimizi bir araya getirip özel günler davetler organize edebiliriz.

K8: Daha çok konuşma etkinlikleri yapılmalı.

K9: Eğer aynı dili konuşsaydık karmaşa olmazdı öğretmek için oyunlar oynayabiliriz.

Tablo 6'nın devamı

K10: Onlara kitaplarımızdan hediye etmeliyiz ve onlara bizim sesli kitap okuma yapmamız sağlanabilir.

K11: Dilimizi öğrenirlerse daha iyi bir iletişim kuracağımızı düşünüyorum bunun için beraber vakit geçirecek daha çok etkinlik oluşturulmalı.

K12: Onlara kitap okuma dersleri yapabiliriz. Hikâye yazmalarına yardımcı olabiliriz.

K13: Onlarla sık sık konuşmalı ve öğretmeye çalışırken oyunla öğretmeliyiz.

K14: Onlara özel okullar açılmalı. Onların dilini de bilen öğretmenler eğitim vermeliler.

K15: Mülteci öğrencilerle bir arada olabileceğimiz alanlar – sınıflar kurulmalı orada belirlenen konular hakkında konuşmalar yapmalıyız.

K16: Okula başlamadan önce kaç yaşında hangi sınıf düzeyinde olursa olsunlar önce bir eğitim almalılar ondan sonra bizimle aynı okullara devam etmeliler.

K17: Her hafta konuşulacak konuları belirleyip önden bu konuyla ilgili Türkçe araştırmalar yaparak okula gelmelerini sağlamalı sonra da bu konuları konuşmalıyız.

K18: Kitaptan öğrendiklerini deftere geçirmeliler ille yazarak değil çizerek de yapabilirler.

Tablo 6'nın devamı

K19: Hem onlara hem ailelerine dil öğretmek için kurlar açmalıyız. Okul duvarlarında Türkçe kelimeler yazıyor anlamlarını da yanlarına eklemeliyiz ayrıca onların dilinde de bu kelimeleri yazmalıyız.

K20: Kitaplarda tane tane kelimeler çevrilmeli. Kelime öğretecek dijital oyunlar oynatılmalı. Aileleri ile de bir araya gelinecek etkinlikler yapılmalı.

Tablo 6'da Suriyeli mültecilerin dilimizi öğrenmelerine yardımcı olursak daha iyi anlaşılabilir anlaşamayacağımızın incelenmesi yapılmıştır. Bu bağlamda ilköğretim 3. ve 4. sınıf öğrencilerinin görüşleri tabloda verilmiştir. Dil Öğretimi alanında ihtiyaçları olduğunu ifade eden öğrenciler (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K9, K10, K11, K12, K13, K14, K15, K16, K17, K18, K19, K20) şeklindedir.

Suriyeli mültecilerin dilimizi öğrenmelerine yardımcı olursak daha iyi bir iletişimin olup olmayacağını incelenen soruda cevap veren öğrencilerden K3, "Evet, Suriyeli arkadaşlarımla oyun oynadıkça ve onlara anlamadıklarını anlatmaya çalıştıkça dilimizi öğrenmelerinin hızlandığını gördüm" şeklindeki ifadesi ile öğrencilerin beraber vakit geçirerek yaptıkları etkinlikler sayesinde dile maruz kalmaları dili öğrenmelerinde etkili bir yol olacağını göstermiştir. Başka bir öğrenci K11, eğer dil öğrenimlerini gerçekleştirirlerse daha etkili iletişim kurabileceklerini, beraber oyunlar oynayabileceklerini ifade etmiştir. K19, mültecilerden hem öğrencilere hem de ailelerine dil eğitimi verilmesi gerektiğini ayrıca okul duvarlarının konuşan duvarlara dönüştürülerek dil öğretiminde destekleyici birer materyale dönüştürülmesinin yararlı olabileceğini ifade etmiştir.

4.2. Öğretmenlerin Görüşme Sorularına Yanıtları

4.2.1. Mülteci Öğrencilerin Uyum Sürecini Olumlu Geçirmeleri İçin Neler Yapılmalı?

Mülteci öğrencilerin uyum sürecini olumlu geçirmeleri için neler yapılabileceğinin incelendiği soruda cevap veren öğretmenlerin yanıtları: Dil ve iletişim, oryantasyon- uyum, kültürel etkinlikler ve eğitim anlayışı temaları altında toplanmıştır.

Tablo 7

Mülteci Öğrencilerin Uyum Süreçleri İçin Yapılması Gerekenler İçin Öğretmenlerin Yanıtları

Dil ve İletişim	Öğretmen
K4: Aile dil eğitimi programları mutlaka düzenlenmelidir. Aileler evde Türkçe veya başka bir dili kullanmamaktadırlar.	
K5: Dil sorunları çözülmeli.	
K7: Ülkeye gelen ailelere çocukları ile beraber zorunlu Türkçe dil dersleri verilmelidir.	
K10: Ön değerlendirme yapıp Türkçe bilme seviyelerine göre sınıflara ayrılmalı.	
K11: İlk önce Türkçe eğitimi verilmeli.	
K12: Onları anlayarak karşılıklı iletişim kurmak gerekmektedir.	23
K14: Dili öğrenme konusunda desteklenmelidir.	
K17: Türkçe öğrenmeleri desteklenmeli.	

Tablo 7'nin devamı

K21: Birinci sınıfa başlamadan Türkçe öğrenmeleri sağlanmalı.

K23: Önce dil eğitimi tamamlanmalı.

K24: Önce sadece Türkçe öğretimi yapılmalı.

K26: Okul öncesinde dil problemi çözülmeli.

K27: İlkokuldan önce dil eğitimi verilmeli.

K28: Dil oyunlarına ağırlık verilmeli.

K31: İlk olarak dil eğitimi almaları gerekmektedir.

K34: Türkçeyi iyi öğrenmeleri gerekiyor.

K35: Dil eğitimi verilmeli.

K36: Birinci sınıftan piktes sınıfında Türkçe öğrenimime başlanmalıdır.

K37: Dil eğitimine daha çok önem verilmeli.

K39: Öncelikle dil gelişimleri desteklenmeli.

K40: Öncelikle dil öğretmemiz gerekiyor sabırla.

K41: Dil eğitimi verilmelidir.

K43: İyi bir iletişim kurmak gerekir bu sebeple dil problemi çözülmeli ve Türkçe öğrenmeleri okula başlamadan sağlanmalıdır.

Oryantasyon- Uyum

Öğretmen

K3: Diğer çocuklardan farklı olmadıkları hissettirilmeli.

Tablo 7'nin devamı

K4: Öğrenciler için ise okula başladıklarında dil ve toplu yaşam için uyum eğitimleri yapılmalıdır. Türkiye toplumunda genel olarak başka kültürlerle ve dillere karşı bir önyargı ve hazımsızlık olduğu için çocuklar ciddi şekilde dışlanmaktadır.

K8: Okul içi oyunlar, küçük sorumluluklar verme, sınıf içi etkinlikler düzenleme gibi yaklaşımlar sağlanmalı.

15

K9: Oryantasyon sınıflarında 1 yıl eğitim görmeliler.

K15: Uyum eğitimine çok daha erken yaşta başlanmalı.

K16: Uyum süreçlerini kolaylaştıracak etkinlikler yapılmalıdır. Öğrencilere hoşgörülü ve sevecen davranılmalıdır.

K17: Arkadaş ortamına alışması için kaynaştırma etkinlikleri, grup aktiviteleri yapılmalıdır.

K19: Destek eğitim verilmelidir.

K20: Eğitim faaliyetleri artırılmalı.

K29: Türk öğrencilerle okul içi veya okul dışı etkinliklerle kaynaştırılabilir.

K32: Düzenli rehberlik çalışmaları yapılmalı ve aile ile iş birliği içinde olunmalı.

K33: Sınıf içi etkinlikleri artırılmalı, öğrenciler birlikte vakit geçirerek beraber etkinlikler yapılmalıdır.

Tablo 7'nin devamı

K38: Okullaşma oranları takip edilmeli, okullar uyumları için olmazsa olmaz kurumlar.

K42: Mülteci öğrenci sınıfa gelmeden önce sınıfta ki diğer çocuklar ve veliler ile görüşme sağlanıp aramızda farklı bir öğrenci olduğunu, başka bir ülkeden gelmek zorunda kaldığını ve ona nasıl davranmamız gerektiği kesinlikle konuşmalı ve ailelerden de bu konuda çocukları ile konuşmalarını akran zorbalığı yapmamaları, onu dışlamamaları, onunla da arkadaş olmaları konusunda ailelerden destek alınmalıdır.

K45: Ayrımcılık olmamalıdır bu sebeple oryantasyon yapılmalı ve sosyal çevre oluşturmaları sağlanmalıdır.

Kültürel Etkinlikler**Öğretmen**

K1: Okulda kültür günleri düzenlenebilir, öğrenciler ile panayır gibi kaynaşabilecekleri etkinlikler yapılabilir.

K2: Sosyal etkinliklere ağırlık verilmelidir.

4

K6: Kültürlerini çağrıştıran ortamlar hazırlanmalı.

K13: Sadece okul eğitimi değil dışarıdaki hayat kültürü konusunda da eğitim olmalı. Tamamen tüm sosyal yönlerde eğitilmeliler.

Tablo 7'nin devamı

Eğitim Anlayışı	Öğretmen
K18: Benimsedikleri eğitim anlayışını öğrenmek gerekir.	
K22. Farklı sınıflarda kendi milletlerinden çocuklarla eğitim görmelilerdir.	2

Tablo 7' de Mülteci öğrencilerin uyum süreçlerini olumlu geçirmeleri için yapılması gerekenler incelenmiştir. Bu bağlamda sınıf öğretmenlerinin yanıtları tabloda verilmiştir. Öğrencilerin uyum süreçlerini olumlu geçirmeleri için dil ve iletişim temasında faaliyetler yapılması gerektiğini dile getirenler (K4, K5, K7, K10, K11, K12, K14, K17, K21, K23, K24, K26, K27, K28, K31, K34, K35, K36, K37, K39, K40, K41, K43) Oryantasyon- uyum çalışmaları yapılması gerektiğini ifade edenler (K3, K4, K8, K9, K15, K16, K17, K19, K20, K29, K32, K33, K38, K42, K45) Kültürel etkinlikler temasında faaliyetler yapılması gerektiğinden bahsedenler (K1, K2, K6, K13, K18, K22) Eğitim anlayışı temasında çalışmalar yapılmasının gerekliliğini ifade edenler ise (K18, K22) olarak sıralanabilir.

Suriyeli mülteci öğrencilerin uyum süreçlerini olumlu geçirmeleri için yapılması gerekenlerin incelendiği soruda cevap veren sınıf öğretmenlerinden K7: “ Ülkeye gelen ailelere çocukları ile beraber zorunlu Türkçe dil dersleri verilmelidir.” Diyerek öğrencilerin aileleri ile beraber bir dil eğitimine tabi olmaları gerektiğini yaşamlarında Türkçeyi kullanımlarının yaygınlaşması ile daha anlaşılır bir iletişim kurulabileceğini ifade etmiştir. Yine aynı soruda K10, öğrencilerin Türkçe bilme seviyelerine uygun olarak sınıflara ayrılmaları gerektiğini bu sayede seviyeye uygun olarak dil eğitiminin geliştirilebileceğini dile getirmiştir.

Suriyeli mülteci öğrencilerin uyum süreçlerini olumlu geçirmeleri için yapılması gerekenlerin incelendiği soruda cevap veren sınıf öğretmenlerinden K9, öğrencilerin okul yaşantısından önce bir sene boyunca oryantasyon eğitimi görmeleri gerektiğini ifade

etmiştir. Yine aynı soruda K29, öğrencilerin hem okul içi hem de okul dışında bir arada oldukları etkinliklerin düzenlenmesi gerektiğini kabullenme ve adapte süreçlerinin daha hızlı olması açısından dile getirmiştir. Bu konudaki bir başka görüş ise K32, mülteci öğrencilerin hem kendilerinin hem de ailelerinin uyum süreçlerini olumlu geçirmeleri için rehberlik çalışmalarına dahil edilmeleri gerektiğini ifade etmiştir.

Suriyeli mülteci öğrencilerin uyum süreçlerini olumlu geçirmeleri için yapılması gerekenlerin incelendiği soruda cevap veren sınıf öğretmenlerinden K1: ‘‘ Okulda kültür günleri düzenlenebilir, öğrenciler ile panayır gibi kaynaşabilecekleri etkinlikler yapılabilir.’’ İfadesi ile uyum süreçlerinin olumlu geçmesi için kendilerini tanıtabilecekleri ve mülteci olarak buldukları ülkedeki insanların yaşantısını öğrenebilecekleri faaliyetlerin yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Yine aynı soruya cevap veren K13, sadece okul ortamındaki yaşantı için değil dışarıdaki yaşantı için de eğitim görmeleri gerektiğini buldukları ülkenin yaşantı biçimlerini örf ve adetleri öğrenmelerinin uyum sürecinde olumlu etki yaratacağını düşünmektedir.

Suriyeli mülteci öğrencilerin uyum süreçlerini olumlu geçirmeleri için yapılması gerekenlerin incelendiği soruda cevap veren sınıf öğretmenlerinden K18, mülteci öğrencilerin ülkelerindeki eğitim anlayışının öğrenilip bu öğrencilere alışkın oldukları eğitim sistemi ile okul yaşantısına dahil edilmelerinin uyum sürecini olumlu etkileyeceğini ifade etmiştir.

4.2.2. Mülteci Öğrencilerin Eğitiminde En Çok Karşılaştığınız Sorun Neydi? Bu Sorunu Aşmak İçin Neler Yaptınız?

Mülteci öğrencilerin eğitiminde en çok karşılaşılan sorunun ne olduğu ve bu sorunun çözümü için yapılanların incelendiği soruda yanıt veren öğretmenlerin: Dil sorunu, veli iş birliği, oryantasyon- uyum ve kültürel farklılık temaları altında yanıtlar vermiş oldukları bulgulanmıştır.

Tablo 8

Mülteci Öğrencilerin Eğitiminde En Çok Karşılaşılan Sorunlar ve Bu Sorunları Aşmak İçin Neler Yapıldığı Sorusunda Öğretmen Cevapları

Dil Sorunu	Öğretmen
K1. En çok karşılaşılan durum dil problemi olup anlayamamaktı.	
K2. Dil problemi.	
K3. Dil. Diğer çocuklarla oynamaları dil sorununu daha çabuk ortadan kaldırır.	
K4. Türkçelerinin yetersiz olması.	
K5. Dil.	
K6. Dil.	
K7. Dil problemi	
K8. Dil sorunu, anlayamamak.	
K10. Türkçe konuşamamaları. Bunun için bol çizgi film izlemeli ve yaşlılarıyla bol oyun oynamalı.	
K12. Dil eğitimi tam olmadığı için iletişim sıkıntısı.	
K13. Okula başladıklarında Türkçeyi az konuşup anlayan da vardı, hiç konuşamayan da vardı. Kelimeleri resim göstererek tanıtım yaptık, PİCTES uyum sınıfına yolladık, zaten akranlarıyla oynadıkları zaman dilleri gelişiyor.	
K14. Dil sorunu. Dil eğitiminin 3. sınıfta başlaması büyük bir problemdir çözülmesi için dil eğitimi okul çağından önce tamamlanmalıdır.	
K17. Türkçe bilmediği için anlaşılabilirlik düşük seviyedeydi.	

Tablo 8'in devamı

K22. Derslerden geri kalma durumu söz konusuydu.

K23. okuma yazma öğrenimi için daha fazla özel ders gibi zaman ayırdım.

K24. Dil problemi.

K25. Dil problemi.

K26. Dil. Evde okulda her yerde Türkçe konuşmaları gerektiğini söyledim.

K27. Okuma anlama konusunda daha çok etkinlikler yaptırđım.

K28. Türkçe bilmemeleri.

K29. Türkçe bilmiyorlar. 1. Sınıfa gitmeden yaş grubundaki ara sınıflara başlıyorlar bu sebeple önce dil eğitimleri tamamlanmalı daha sonra uyum sınıflarına alınmalı ve en son eğitim sistemine dahil edilmelilerdir.

K35. Kelimelerin anlamlarını öğrenmelerini sağlayarak var olan dil problemini azaltmaya çabaladım.

K36. Dil problemi.

K37. Dil problemi.

K38. Dil problemi.

K39. Dil farklılıkları.

K40. Dil dolayısı ile iletişim ve uyum becerileri.

K42. Dil sıkıntısı. Dil konusunda aileyi evde Türkçe konuşmaları ve Türkçe öğrenmeleri konusunda uyardım.

Çocukların zorlandığını aileye belirttim.

Tablo 8'in devamı

K43. Dil sorunudur. Okuma yazma sürecinde çözüldü.

K44. Türkçe bilmeyenlerle sorunlar yaşadım.

K45. İletişim problemi vardı.

Veli İş birliği	Öğretmen Sayısı
K9. Ailelerin ilgisizliği.	
K11. Aile ilgisizliği. Maalesef sadece devamını zorlamaya çalıştım.	
K20. Velilerinin Türkçe bilmemesi nedeniyle iletişim kopukluğu olması.	
Tercüman öğrenci ile iletişim sağlamaya çalıştım.	4
K42. Dil konusunda aileyi evde Türkçe konuşmaları ve Türkçe öğrenmeleri konusunda uyardım çocuklarının zorlandığını belirttim.	

Oryantasyon- Uyum	Öğretmen Sayısı
K9. davranışsal problemler.	
K18. Diğer öğrencilerle uyum aşamasında yardımcı olmaya çalışırım.	
K19. Öğrencilerle uyum problemi yaşandı. Grup halinde çalışmalar ve oyunlar ile kaynaştırma yaptım.	
K22. Mülteci öğrencilerin bulunduğu sınıfa uyum sorunu yaşamaları sebebiyle onlara asalet zarafet dersleri verilmesi gerektiğini düşünüyorum.	7
K40. Dil ve dolayısı ile iletişim ve uyum becerileri.	

Tablo 8'in devamı

K41. Konuşamıyorlar bu sebeple kendilerini ifade edemiyorlar ve içe kapanıklar Türk çocuklarla oynamak kaynaşmak istemiyorlar.

K42. Akran zorbalığı, Çocuklar ile sık sık konuşarak, mülteci öğrencimi sık sık aralarına almalarını sağladım.

Kültürel Farklılık	Öğretmen Sayısı
K9. Kültürel uyumsuzluk.	2
K15. Kültür ve dil farklılığı.	

Tablo 8' de Mülteci öğrencilerin eğitiminde en çok karşılaşılan sorunun ne olduğu ve bu sorunun çözümünde neler yapıldığının sorulduğu soruda yanıt veren sınıf öğretmenlerinden Dil Sorunu olduğunu ifade edenler (K1, K2, K3, K4, K5, K6, K7, K8, K10, K12, K13, K14, K17, K22, K23, K24, K25, K26, K27, K28, K29, K35, K36, K39, K40, K42, K43, K44, K45) şeklindedir. En çok karşılaşılan problemlerin Veli İş Birliği olduğunu ifade edenler (K9, K11, K20, K42) şeklindedir. En çok karşılaşılan problemlerin Oryantasyon-Uyum olduğunu ifade eden öğretmenler (K9, K18, K19, K22, K40, K41, K42) şeklindedir. En çok karşılaşılan problemlerin Kültür Farklılığından kaynaklandığını ifade eden öğretmenler ise (K9, K15) şeklinde olmuştur. Mülteci öğrencilerin eğitiminde en çok karşılaşılan problemin Dil Sorunu olduğunu ifade eden öğretmenlerden K14: "Dil sorunu. Dil eğitiminin 3. sınıfta başlaması büyük bir problemdir çözülmesi için dil eğitimi okul çağından önce tamamlanmalıdır." Şeklindeki ifadesi ile eğitim sistemi içerisinde dahil olan mülteci öğrencilerin dil bilmemesinin en sık karşılaşılan problem olduğunu ifade etmiştir. Yine aynı soruya cevap verem öğretmenlerden K23, Türkçeyi bilmemelerinin bir problem olduğunu bu sorunun çözümü için mülteci öğrencilere dil eğitimi açısından ekstra özel ders gibi zaman ayırdığını ifade etmiştir bu ifade ile mülteci öğrencilerin okul süreci dışında dil eğitimi için de ayrıca vakit ayrılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır. Aynı soruda bir başka ifade ise K29, öğrencilerin dil eğitimlerinin tamamlanmadan ara sınıflardan okula başladıkları bu sebeple de problem yaşandığını belirtmiş olup bu sorunun çözümü için öğrencilerin eğitim sistemine dahil edilmeden önce dil bilgilerinin tamamlanması gerekliliğini öne sürmüştür.

Mülteci öğrencilerin eğitiminde en çok karşılaşılan sorunun ne olduğu ve bu sorunu çözümünde neler yapıldığının sorulduğu soruda yanıt veren sınıf öğretmenlerinden K20: ‘‘Velilerinin Türkçe bilmemesi nedeniyle iletişim kopukluğu olması. Tercüman öğrenci ile iletişim sağlamaya çalıştım.’’ Şeklindeki ifadesi ile mülteci öğrencilerin ailelerinin de Türkçe bilmesi gerektiğini eğitimin üç ayağı olan okul- veli – öğrenci çerçevesindeki veli ayağının da bu süreçte destekleyici nitelikte olmasının önemini anlaşılır kılmıştır.

Mülteci öğrencilerin eğitiminde en çok karşılaşılan sorunun ne olduğu ve bu sorunun çözümünde neler yapıldığının sorulduğu soruda yanıt veren sınıf öğretmenlerinden K19, öğrencilerin bir arada vakit geçirmekte geri planda kalmaları sebebiyle ortak oyunlar oluşturduğunu bu sayede öğrencilerin okul ortamına daha uyum sağlayan ve ait hissedilen bireyler olmalarına yardımcı olduğunu ifade etti.

Mülteci öğrencilerin eğitiminde en çok karşılaşılan sorunun ne olduğu ve bu sorunun çözümünde neler yapıldığının sorulduğu soruda yanıt veren sınıf öğretmenlerinden K15, karşılaşılan problemlerden birinin de kültür uyumsuzluğu olduğunu ifade etmiştir.

4.2.3. Mülteci Öğrencilerin 4+4+ 4 Türk Eğitim Sistemine Dahil Edilmeden Önce Dahil Edilmeleri Gereken Bir Eğitim Olmalı Mı? Evet İse Neler Yapılmalıdır?

Mülteci öğrencilerin 4+4+4 Türk eğitim sistemine dahil edilmeden önce dahil edilmeleri gereken bir eğitim olmalı mı eğer olmalıysa neler yapılmalıdır sorusuna yanıt veren öğretmenlerin yanıtlarının: Dil eğitimi, oryantasyon, görgü kuralları eğitimi ve kültür temaları doğrultusunda yanıtlar verdikleri görülmüştür.

Tablo 9

Mülteci Öğrencilerin Türk Eğitim Sisteminden Önce Dahil Olmaları Gereken Bir Eğitim Olup Olmadığı ve Gerekliyorsa Neler Yapılması Gerektiği Sorusundaki Öğretmen Yanıtları

Dil Eğitimi	Öğretmen Sayısı
K1. Öncesinde bir dil eğitimi verilmeli.	
K2. Evet.	
K4. Dil.	
K5. Evet, Türkçeyi yeterli düzeyde öğretmeliler.	
K6. Evet.	
K10. Evet, Türkçe öğretimi sağlanmalı.	
K13. Dil eğitimi.	
K14. Kesinlikle evet. Öncelikle dil ve görgü kuralları uyum eğitimi olmalı.	
K15. Evet, Türkçe yeterli belirli bir düzeyde olmalı.	
K16. Dil eğitimi.	33
K17. Dil eğitimi.	
K19. Evet. Türkçeyi daha iyi öğrenmeleri için daha temelden bir eğitim verilmeli.	
K20. Kesinlikle dil sorunu çözülmeli.	
K21. Evet. Türkçe öğrenmeleri sağlanmalı.	
K22. Dil problemi.	
K25. Evet olmalı, öncelikle dil bilmeyenlere dil öğretilmeli.	
K26. Evet. Okul öncesinde bir eğitime tutulmalılar. Hem dil, hem kültür olarak eğitilmeliler.	
K27. Evet, Türkçe öğretimi yapılmalı.	

Tablo 9'un devamı

K28. Evet, Türkçe okuyup – konuşabilir hale gelmelidir.

K29. İlk olarak okuma- yazma eğitimi şart.

K31. Evet kesinlikle bir yıl dil eğitimi almalılar.

K32. Öncesinde değil ama beraberine dil ağırlıklı bir eğitim almalılar ki böyle bir sistemin uygulandığını görmüştüm.

K33. Evet, dil becerileri geliştirilmeli.

K34. Dil kursları açılmalı.

K35. Evet. Dil eğitimi aldıktan sonra ilkokula başlamalılar.

K36. Türkçe öğrenmeleri gerekiyor.

K37. Evet Türkçe dil eğitimi verilmeli.

K38. Türkçe eğitimi yapılmalı.

K39. Okuma – yazma ve doğru iletişim eğitimi verilmeli.

K41. Anaokulunda Türkçe eğitimi yapılmalı.

K42. Dil eğitimi ve okul öncesi eğitim kesinlikle almaları gerekiyor.

K43. Dil sorunu çözülmeli. Toplumda sosyalleşmelidir.

K44. Evet dil eğitimi olmalı.

Oryantasyon	Öğretmen Sayısı
K3. Hem Türk hem Mülteci velilere bir arada yaşamaları için uyum dersleri verilmelidir.	5
K7. Onlara yönelik entegrasyon eğitimi ayrı olmalı.	

Tablo 9'un devamı

K8. 1.sınıf itibari ile uyum sınıfına başlamalılar.

K9. Evet. Hem sosyo- kültürel hem de akademik olarak oryantasyon eğitime tabii tutulmalılar.

K11. Ayrı sınıflar olmalı.

K12. Önce ailelere topluma uyum eğitimi verilmeli, her yönüyle. Tüm sosyal yönlerde eğitilmeliler ailecek.

K21. Ailelerin de dil sorunu çözülmeli.

K30. Oryantasyon programı uygulanmalı.

K43. Dil sorunu çözülmeli, toplumda sosyalleşmelilerdir.

Görgü Kuralları Eğitimi ve Kültür

Öğretmen Sayısı

K1. Okul ve görgü kuralları öğretilmelidir.

K14. Kesinlikle evet öncelikle dil ve görgü kuralları uyum eğitimi olmalı.

K23. Kültür eğitimi verilmeli nerede ne yapacakları öğretilmeli.

5

K26. Evet. Okul öncesinde bir eğitime tutulmalılar. Hem dil hem kültür olarak eğitilmeliler.

K40. Kesinlikle bizim kültürümüz ve değerlerimiz öğretilmeli.

Tablo 9 incelendiğinde Mülteci öğrencilerin Türk eğitim sisteminden önce bir eğitim sistemine dahil olup olmamalarının sorgulanıp olmaları gerek görülüyorsa neler yapılması gerektiğini ifade eden öğretmenlerden Dil Eğitimi verilmesi gerektiğini ifade edenler (K1, K2, K4, K5, K6, K10, K13, K14, K15, K16, K17, K20, K21, K22, K25, K26, K27, K28, K29,

K31, K32, K33, K34, K35, K36, K37, K38, K39, K41, K42, K43, K44) şeklindedir. Mülteci öğrencilerin Türk eğitim sistemine dahil edilmeden önce bir eğitim sistemine dahil olup olmamalarının gerekliliğinin sorgulandığı soruda yanıt veren öğretmenlerden Oryantasyon uygulamalarına dahil edilmelerinin gerekliliğini ifade eden sınıf öğretmenleri (K3, K7, K8, K9, K11, K12, K21, K30, K43) şeklindedir. Mülteci öğrencilerin Türk eğitim sistemine dahil edilmeden önce almaları gereken eğitim olup olmadığının sorgulandığı soruda yanıt veren öğretmenlerden Görgü Kuralları Eğitimi ve Kültür temalarında bir eğitime tabii tutulmalarının gerekliliğini savunan sınıf öğretmenleri (K1, K14, K23, K26, K40) şeklinde olmuştur.

Mülteci öğrencilerin Türk eğitim sistemine dahil edilmeden önce dahil edilmeleri gereken bir eğitim sisteminin gerekliliğinin olup olmadığı eğer gerekli görülüyorsa nasıl bir eğitim almaları gerektiğinin sorulduğu soruda yanıt veren sınıf öğretmenlerinden K15: “*Evet, Türkçeyi yeterli düzeyde öğretmeliler.*” şeklindeki ifadesi, ile öğrencilerin öncelikli olarak dil eğitimlerinin tamamlanmış olması gerektiğini ifade etmektedir. Yine aynı soruda cevap veren sınıf öğretmenlerinden K26, öğrencilerin okul öncesi süreçte dil ve kültür olarak eğitilmeleri gerektiğini eğitim sistemi içerisinde bu şekilde daha sorunsuz bir yaşantı ile karşılaşılacağını ifade etmiştir.

Mülteci öğrencilerin Türk eğitim sisteminden önce bir eğitim sistemine dahil olup olmamalarının sorgulanıp olmaları gerek görülüyorsa neler yapılması gerektiğini ifade eden öğretmenlerden K8, birinci sınıf itibarı ile oryantasyon eğitimleri almaları gerektiğini bu sayede eğitim sisteminde daha rahat öğrenci yetiştirilebileceğini ifade etmiştir. Yine aynı soruda cevap veren sınıf öğretmenlerinden K12: “*Önce ailelere topluma uyum eğitimi verilmeli, her yönüyle. Tüm sosyal yönlerde eğitilmeliler ailecek.*” Eğitim paydaşlarından biri olan veli konumundaki bireylerinde öğrenciler okula başlamadan önce buldukları topluma uyum çalışmaları için eğitimler verilmesi gerektiğini ifade etmiştir bu sayede öğrenciler sadece okul ortamında öğrendikleri uyum çalışmalarına maruz kalmayacak dışarıda da aynı yaşantıyı görmeleri sağlanacağı için daha çabuk adapte olabileceklerdir.

Mülteci öğrencilerin Türk eğitim sisteminden önce bir eğitim sistemine dahil olup olmamalarının sorgulanıp olmaları gerek görülüyorsa neler yapılması gerektiğini ifade eden öğretmenlerden K14: ‘*Kesinlikle evet öncelikle dil ve görgü kuralları uyum eğitimi olmalı.*’ Şeklindeki ifadesi ile mülteci öğrencilerin asalet ve zarafet derslerine ihtiyaç duyduklarını bu derslerin tamamlanması ile okul sürecine başlamalarının gerektiğini ifade etmiştir.

4.2.4. Mülteci Öğrencilerin Sosyokültürel Açıdan Yaşadıkları Sorunların Neler Olduğunu Düşünüyorsunuz? Sizce Bu Sorunları Aşmak İçin Neler Yapılmalıdır?

Mülteci öğrencilerin sosyokültürel açıdan yaşadıkları sorunların neler olduğunun bu sorunları aşmak için neler yapılması gerektiğinin incelendiği soruda yanıt veren öğretmenlerin: Dil problemi, kültür sorunu, oryantasyon- uyum sorunu, sosyo-ekonomik sorunlar, eğitim anlayışı, mülteci politikası ve psikolojik destek temaları altında yanıtlar verdikleri bulgulanmıştır.

Tablo 10

Mülteci Öğrencilerin Sosyokültürel Sorunları ve Bu Sorunların Çözümü İçin Yapılması Gerekenler Sorusunda Öğretmen Yanıtları

Dil Problemi	Öğretmen Sayısı
K1. Dil farklılığı sebebiyle anlaşamama durumu yaşıyorlar. Bunları aşmak için ayrıca velilere de dil eğitimi verilmelidir.	13
K3 Kültürel farklılık ve önyargılı tutum. Dil öğrenmelerini sağlamak sorunları büyük ölçüde çözer.	
K10. İletişimde zorlanıyoruz. Bun için ön Türkçe konuşma becerisi değerlendirmesi yapılmalı.	

Tablo 10'un devamı

K13. Kendi dillerinde konuşan ebeveynler ilk olarak eğitilmeli, okulda Türkçe ye cabalarken evde sürekli Arapça konuşulursa iş zorlaşıyor.

K14. Okulda mülteci öğrenci oranı yüksek olduğunda dil konusunda kendilerini geliştirmek için çaba göstermeyip diğer mülteci öğrencilerle oynuyorlar, Sürekli Türkçeye maruz kalmaları sağlanılmalıdır.

K15. Dil sorunu.

K16. Dil ve kültür öğrenimi olmalı. Bunun içinde Türk eğitim sistemine dahil olmadan hazırlık sınıfları açılmalıdır.

K26. Dilimizi öğrenmek yerine kendi dilleri ile devam ediyorlar. Bu da sosyokültürel açıdan sorun yaşamalarına neden oluyor.

K34. Uyum sorunları. Bu sorunları aşmak için ilk önce Türkçe Dil Kursu'na gitmeleri gerekiyor.

K35. Türk kültürüne uyum sağlamaları.

K36. Evde de Türkçe konuşulmalı.

Ailelerin Türkçe öğrenmesi gerekir.

K40. Dil eğitimi verilmeli.

K42. Dil problemi yaşadıkları en büyük sorun. Arkadaş gruplarına dahil olmakta zorlanıyorlar. Ailelerin de Türkçe öğretimi sağlanmalı. Veli-Öğretmen iletişim sıkıntısı yaşıyor.

Kültür Sorunu

Öğretmen Sayısı

Tablo 10'un devamı

K1. En başta kültür sorunu ile uyum sıkıntısı yaşıyorlar. Okul öncesi eğitimde farklı bir program izlenmeli entegrasyonu sağlanabilmesi için kültür günleri, aile-okul projeleri geliştirilmeli her bölgede bir arada yaşayan mülteci öğrenci velilerine bir eğitimci atanarak buldukları şehirde kültür gezileri düzenlenmeli.

K3. Kültürel farklılık ve önyargılı tutum.

Dil öğrenmelerini sağlamak sorunları büyük ölçüde çözer.

K16. Dil ve kültür öğrenimi olmalı. Bunun içinde Türk eğitim sistemine dahil olmadan hazırlık sınıfları açılmalıdır.

K26. Uyum. Uyum sağlamaya çalışmak yerine kendi yaşantılarını devam ettirmeye çalışıyorlar. Dilimizi öğrenmek yerine kendi dilleri ile devam ediyorlar. Bu da sosyokültürel açıdan sorun yaşamalarına neden oluyor.

K29. Giyim tarzı, kendini kabullendirmek için dikkat çekmek değişik davranışlar sergiliyorlar.

K30. Kültür farkı.

11

K35. Türk kültürüne uyum sağlamaları.

K36. Evde de Türkçe konuşulmalı.

Ailelerin Türkçe öğrenmesi gerekir.

K39. Yaşadıkları ülke ve kültür hakkında bilgilendirilmeliler.

K43. Topluma uyum sağlamaları bunun için kültür günleri düzenlenmeli.

Tablo 10'un devamı

K45. Kültür farkı sebebiyle problemler yaşanıyor. Kültürlerarası etkileşimi arttıracak etkinlikler düzenlenmeli buna uygun stklar devlet eliyle kurulmalı ve denetlenmelidir.

Oryantasyon- Uyum Sorunu

Öğretmen Sayısı

K2. Uyum sorunu.

K3 Dışlanmak en ciddi sorun gibi görünüyor. Bu durum ileriki yıllarda, onlarda muhtemelen şiddete eğilimli savunma örgütlerinin ortaya çıkmasına evrilecektir ya da güçlü olmak için yeni ve güncel argümanlar kullanacaklardır.

K17. Arkadaşlarının önyargıları ve bir yere ait olma duygusunun olmaması. Daha çok kaynaştırma etkinlikleri yapılmalı.

K21. Türk çocukların mülteci çocuklara karşı olumlu tutum sergilemeleri sağlansa da çevrede etnik ayrımcılıkla karşılaşmaları söz konusu. Bu durum çocukların ruh sağlığını olumsuz etkilemekte. Çözüm olarak ülkelerine dönmeleri sağlanabilir.

9

K25. Uyum sınıfında geçirdikleri süre daha fazla olabilir.

K31. Arkadaşları ve okul çalışanları ile anlaşmakta zorluk çekeceklerini düşünüyorum. Okula uyum sağlayabilmeleri için 4+4+4 sisteme geçirilmeden önce uyum sınıflarında eğitim almaları gerektiğini düşünüyorum.

Tablo 10'un devamı

K32. Öğretmeni ve arkadaşlarıyla ortak tarih oluşturmaya başladıklarında sorunlar aşılmaya başlayacaktır.

K34. Uyum sorunları. Bu sorunları aşmak için ilk önce Türkçe Dil Kursu'na gitmeleri gerekiyor.

K43. Topluma uyum sağlamalılar bunun için kültür günleri düzenlenmeli.

Sosyo- Ekonomik Sorunlar	Öğretmen Sayısı
K23. ailelerinin iş olanaklarını arttırıcı teşvikler yapılmalı.	
K38. Daha çok sosyo ekonomik sorunlarla baş etmek durumunda kaldıklarını bunun da kültürel entegrasyonlarını güçleştirdiğini düşünüyorum. Anne ve babalarının, eğitim öğretimden zorla (aile ekonomisini gelir sağlamak için) çıkarılan çocukların ucuz iş gücü olarak değerlendirilmelerini ve kayıt dışı istihdam edilmelerini engelleyecek politikaların geliştirilmesi gerekir.	3
K44. İş bulmakta zorlanıyorlar çalışabilecekleri iş kollarına yönlendirilmeliler.	

Eğitim Anlayışı	Öğretmen Sayısı
K12. Ayrı okulları ayrı sınıfları olmalı.	
K19. Daha ılımlı yaklaşılması için öğretmenlere de uygun meslek içi eğitimler verilmelidir.	3
K20. Kapsayıcı eğitim öğretim faaliyetleri artırılmalıdır.	

Tablo 10'un devamı

Mülteci politikası	Öğretmen Sayısı
K9. Tamamen farklı toplumlar olmamız. Onların toplumsal değer yargıları, toplumsal yapıları, aile düzenleri, yaşayış biçimlerinin çok farklı olması birçok sorun doğuruyor. Kontrolsüz göç durdurulmalı, sağlam ve düzgün bir mülteci politikası oluşturulmalı, bu kadar misafirperver olunmamalı, mülteciler hemen topluma dahil edilmeyip, uzun süre birçok açıdan eğitime tabi tutulmalı.	1
Psikolojik Destek	Öğretmen Sayısı
K24. Psikolojik ve rehberlik desteği verilmelidir.	1

Tablo 10 Mülteci öğrencilerin sosyokültürel sorunları ve bu sorunların çözümü için yapılması gerekenlerin incelendiği soruda yanıt veren sınıf öğretmenlerden Dil Sorunu olduğunu ifade eden öğretmenler (K1, K3, K10, K13, K14, K15, K16, K26, K34, K35, K36, K40, K42) şeklindedir. Kültür Sorunu olduğunu ifade eden öğretmenler (K1, K3 K16, K26, K29, K30, K35, K36, K39, K43, K45) şeklindedir. Oryantasyon- uyum sorunu olduğunu ifade eden öğretmenler (K2, K3, K17, K21, K25, K31, K32, K34, K43) şeklindedir. Sosyo-Ekonomik Sorunlar olduğunu ifade eden öğretmenler (K23, K38, K44) şeklindedir. Eğitim Anlayışı alanında sorunlar olduğunu ifade edenler ise (K12, K19, K20) şeklindedir. Mülteci Politikası sorunu olduğunu ifade eden öğretmenler (K9) ve Psikolojik Destek alanında sorunlar olduğunu ifade eden öğretmen ise (K24) olmuştur.

Mülteci öğrencilerin sosyokültürel sorunları ve bu sorunların çözümü için yapılması gerekenlerin incelendiği soruda yanıt veren sınıf öğretmenlerinden K42: " Dil problemi yaşadıkları en büyük sorun. Arkadaş gruplarına dahil olmakta zorlanıyorlar. Ailelerin de Türkçe öğretimi sağlanmalı. Veli-Öğretmen iletişim sıkıntısı yaşanıyor." Şeklindeki ifadesi

ile dil sorununun sosyokültürel açıdan problemler yaşanmasında en büyük etken olduğu devamında bu problemin öğrencilerin arkadaş olmalarında ve veli- öğretmen iş birliğinin sağlanmasında sıkıntılar yaşattığının bir göstergesi olarak gösterilebilir.

Mülteci öğrencilerin sosyokültürel sorunları ve bu sorunların çözümü için yapılması gerekenlerin incelendiği soruda yanıt veren sınıf öğretmenlerinden K1: *“ En başta kültür sorunu ile uyum sıkıntısı yaşıyorlar. Okul öncesi eğitimde farklı bir program izlenmeli entegrasyonu sağlanabilmesi için kültür günleri, aile-okul projeleri geliştirilmeli her bölgede bir arada yaşayan mülteci öğrenci velilerine bir eğitmen atanarak buldukları şehirde kültür gezileri düzenlenmeli.”* Şeklindeki ifadesi ile sosyokültürel birliğin sağlanması açısından bireyleri kaynaştıracak ortamların oluşumunu ve bu ortamlardaki mülteci bireylerin buldukları ortama kendilerini ait hissetmelerine yardımcı olacak faaliyetlerden bahsetmiştir.

Mülteci öğrencilerin sosyokültürel sorunları ve bu sorunların çözümü için yapılması gerekenlerin incelendiği soruda yanıt veren sınıf öğretmenlerinden K19, öğretmenlere mülteci öğrencilerin eğitimi ve onlara karşı nasıl davranılması gerektiği ile ilgili olarak meslek içi eğitimler verilmesinin bu sayede öğrencilerin sosyokültürel olarak yaşadıkları problemlerin çözümünün sağlanabileceğini savunmuştur.

Mülteci öğrencilerin sosyokültürel sorunları ve bu sorunların çözümü için yapılması gerekenlerin incelendiği soruda yanıt veren sınıf öğretmenlerinden K9, Mülteci politikası geliştirilmesi gerektiği bu politika ile mültecilerin topluma kademe kademe dahil edilmesini bu kademelerin topluma uyum eğitimleri sonrasında geçiş olarak kullanılmasının doğru olacağını ifade etmiştir.

Mülteci öğrencilerin sosyokültürel sorunları ve bu sorunların çözümü için yapılması gerekenlerin incelendiği soruda yanıt veren sınıf öğretmenlerinden K24, bu süreçte bireylere psikolojik destek sağlanmasının onların buldukları ortamda sosyokültürel olarak ait hissederek sorunların çözümü için önemli rol oynayacağını ifade etmiştir.

4.3. Öğretmenlerin Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği' ne Verdikleri Yanıtlar

Tablo 11

Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeğine (MÖTÖ) İlişkin Betimsel Veriler

Boyutlar	N	\bar{x}	ss
İletişim	142	2.99	.55
Uyum	142	2.74	.50
Yeterlik	142	2.75	.55

Tablo 11'de sınıf öğretmenlerinin "Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği' nden iletişim, boyutunda 2.99, uyum boyutunda 2.74, yeterlik boyutunda 2.75 ve ölçek toplamında 2.82 puan aldıkları görülmektedir. Bu durum öğretmenlerin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının iletişim, uyum, yeterlik boyutlarında ve ölçek toplamında *çoğunlukla katılıyorum* düzeyinde yer aldığını göstermektedir.

4.3.1. İlkokul Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumları Yaş Değişkenine Göre Değişmekte Midir?

Tablo 12

Öğretmenlerin Yaş Aralıklarına Göre Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarına İlişkin Betimsel İstatistikler Tablosu

Boyutlar	Yaş	N	\bar{x}	ss
İletişim	21-30	56	2.87	.54
	31-40	48	3.08	.48
	41-60	38	3.04	.64
	Total	142	2.99	.55

Tablo 12'nin devamı

Uyum	21-30	56	2.67	.49
	31-40	48	2.83	.47
	41-60	38	2.73	.55
	Total	142	2.74	.50

Tablo 12 incelendiğinde, 21-30 yaş aralığındaki öğretmenlerin iletişim alt boyutunda en yüksek ortalama ($\bar{x}=3.08$) 32- 40 yaş aralığındadır. Uyum alt boyutu incelendiğinde ise, ($\bar{x}=2.83$) 31-40 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin yaş değişkenine göre tutum ölçeği alt boyutundaki ortalama puanlar arasında fark olup olmadığını incelemek amacıyla ANOVA testi yapılmadan önce varyansların homojenliği testi yapılmıştır. Buna göre, sadece iletişim ve uyum alt boyutlarında varyanslar homojen bulunmuş (iletişim için Levene Statistic: 0.109; $p<.0,5$ ve uyum için Levene Statistic: 0.576; $p<.0.5$) yeterlik alanında homojen bulunmamıştır (Levene Statistic; $p>.05$). Buna göre, iletişim ve uyum alt boyutlarına ilişkin Anova sonuçları Tablo13.'te verilmiştir.

Tablo 13

İletişim ve Uyum Alt Boyutları için Anova Testi Tablosu

Boyutlar		Kareler	sd	Ortalama	F	P	Etki
		Toplamı		Kare			Büyüklüğü
İletişim	Gruplararası	1.328	2	.664	2.166	.118	.03
	Gruplariçi	42.617	139	.307			
	Toplam	43.946	141				
Uyum	Gruplararası	.622	2	.311	1.217	.299	.01
	Gruplariçi	35.505	139	.255			
	Toplam	36.127	141				

Tablo 13 incelendiğinde, iletişim alt boyutunda sınıf öğretmenlerinin yaş değişkenine göre tutum puanları ortalamaları arasında anlamlı fark bulunmamıştır. [$F_{(2-139)}=2.166$; $p>.05$]. Buna göre, sınıf öğretmenlerinin yaş gruplarına ilişkin iletişim alt boyutu tutum puan

ortalamları arasında fark olsa da bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı bulgusu elde edilmiştir. Uyum alt boyutunda sınıf öğretmenlerinin yaş değişkenine göre tutum puanları ortalamaları arasında anlamlı fark olup olmadığına bakıldığında anlamlı fark olmadığı bulunmuştur. [$F_{(2-139)}=1.217$; $p>.05$]. Elde edilen verilere göre; sınıf öğretmenlerinin yaş gruplarına ilişkin uyum alt boyutunda tutum puan ortalamaları arasında fark olsa da bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olmadığı kanaatine varılmıştır.

Tablo 14

Yeterlik Alt Boyutu İçin Uygulanan Kruskal Wallis Testi Tablosu

Yeterlik	N	Sıra Ortalaması	sd	X ²	p
21-30	56	65.75	2	6.584	.037
32-40	48	83.64			
41-60	38	64.64			

Tablo 14 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik yeterlik düzeyleri incelendiğinde test sonuçlarında ($p= .037$) anlamlı bir farklılık olduğu görülmektedir. Gruplardan en az bir tanesinin ortalaması farklıdır. Hangi gruplar arasında fark olduğunu tespit etmek amacıyla Mann Whitney U testi yapılmıştır.

Buna göre, sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutum ölçeği yanıtlarında; yaş aralıkları 21-30 ve 32- 40 olan öğretmenler arasında anlamlı bir farklılık ($p=.018$) görülmektedir. 21-30 ve 41-60 yaş aralıklarında bulunan öğretmenlerin test sonuçlarında ($p=.803$) anlamlı bir fark görülmemekle beraber 31-40 ve 41-60 yaş aralıklarında bulunan öğretmenlerin test sonuçlarında ($p<.05$) anlamlı fark olduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

4.3.2. İlkokul Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumları Cinsiyet Değişkenine Göre Değişmekte Midir?

Tablo 15

Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumlarına İlişkin t Testi Sonuçları

Boyut	Cinsiyet	N	\bar{x}	ss	sd	t	p	Etki Büyüklüğü
İletişim	Kadın	112	3.00	.53	140	.663	.509	.003
	Erkek	30	2.93	.63				
Uyum	Kadın	112	2.77	.48	140	1.118	.265	.008
	Erkek	30	2.65	.57				
Yeterlik	Kadın	112	2.79	.52	140	1.595	.113	.017
	Erkek	30	2.61	.62				

Tablo 15 incelendiğinde araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre mülteci öğrencilere yönelik tutumları [t(140)=.663; p>.05], uyum [t(140)=1.118; p>.05], yeterlik [t(140)=1.595; p>.05] boyutlarında ve istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmamıştır. Buna göre araştırmaya katılan kadın ve erkek sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumları cinsiyet değişkenine göre farklı olmadığı söylenebilmektedir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın bu bölümünde yapılan analizler sonucunda elde edilen bulgulara dayanarak tartışma, sonuç ve bu kapsamda yapılacak yeni araştırmalar ve üretilecek politikalar için önerilere yer verilmiştir.

5.1. Tartışma

Yapılan bu araştırmayla Suriyeli mülteci öğrencilerin Türk eğitim sistemine entegrasyonu için yapılması gerekenlerin belirlenmesi amacıyla öğretmenler ile öğrenciler için görüşme soruları ve öğretmenler için Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği (MÖTÖ) aracı kullanılarak, Suriyeli öğrencilerin Türk eğitim sistemi içerisinde entegrasyonlarının sağlanabilmesi için yapılması gerekenler ve öğretmenlerin Suriyeli mülteci öğrenciler hakkındaki tutumları belirlenmiş olup bulgular üç ayrı başlık altında sunulmuştur.

5.1.1. Öğrencilerin Katılımı İle Gerçekleşen Görüşme Sorularının Yanıtlarının İncelenmesi

Mülteci öğrencilere yapılan yardımlarda, 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinin, yardımları en çok dil ve iletişim alanında yapmak istedikleri sonucuna ulaşılmış olup mülteci öğrencilerin Türk öğrenciler ile anlaşmalarına yetecek derecede bile Türkçe bilmiyor oluşları öğrenciler arasındaki anlaşmazlığı arttırmaktadır sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazın incelendiğinde de Suriyeli mülteci öğrencilerin göç etmeleri ile beraberinde Türkçe dil sorunu yaşadıkları ortaya konulmuştur (Erdem, 2017; Kaya, 2022). Yine 3. ve 4. Sınıf öğrencilerinin aynı soruda vermiş oldukları yanıt ile Suriyeli mülteci öğrencilere ihtiyaç yardımı yapmak istediklerini bu yardımın giyecek kıyafet, erzak yardımı, eğitimlerini destekleyecek elektronik araç gereç ve kırtasiye malzemeleri temini ile içinde buldukları yaşantı gereği psikolojik destek de sağlanması gerektiğini dile getirmişlerdir. Bu cevaplardan da yola çıkarak Suriyeli mülteci öğrencilerin dil bilmeme problemlerinden sonra en çok karşılaşılan

problemin maddiyat kaynaklı olan problemler ile psikolojik destek gerektiren problemler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Suriyeli mülteci öğrencilerin uygun yaşam koşullarına erişmede zorluk yaşamaları ile beraber bu koşulların psikolojik olarak da olumsuz etkilenmelerine sebep olduğu ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Taştan ve Çelik, 2017’ de yaptıkları çalışmada Suriyeli öğrencilerin eğitime yeterli düzeyde katılım gösterememelerinin temel sebeplerinde ekonomik temelli olarak öğrencilerin aile bütçesine katkıda bulunmak adına çalışmak zorunda kalmaları ifade edilmiştir (Bulut, vd., 2018). Suriyeli öğrencilerin eğitimde aktif rol oynamaları adına gerçekleştirilen öğrencilerin yaşadıkları evlerin ziyaret edilmesi ile alan taramalarının yapılması velilerin eğitimdeki rollerini üstlenmeleri için iş birliği ve iletişimin güçlendirilmesi amaçlanmış olup (Esen, 2020) eğitime dahil edilen yabancı uyruklu öğrencilerin verilerine bakıldığında oranın son verilere göre yüzde 68,51 olması (MEB, 2022), bu alandaki faaliyetlerin yeterli düzeyde olmadığını göstermektedir. Yapılan çalışma göstermiştir ki Suriyeli mülteci öğrencilerin tüm bunların yanında sosyal etkinliklere, akranları ile oynayacakları oyunlara dahil olacakları ortamlarında yaratılmasının gerektiği bu ortamların da az olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Kultas’ın çalışması göstermiştir ki okul mülteci öğrencilerin en büyük sosyalleşme alanıdır ve okul sayesinde arkadaş edinmeleri ve oyun oynayarak topluma dahil olan öğrencilerin göç ettikleri topluma kültürel açıdan daha uyumlu oldukları ifade edilmiştir (Kultas, 2017).

Öğrencilerin mülteci konumuna kendilerini koyduklarında ortaya ekonomi, örf ve adetler ile değerler bütünü temaları çıkmıştır . Bu temalar bize Türk eğitim sisteminde yer alan 3 ve 4. Sınıf öğrencilerinin kültür çatısı altında yanıtlar verdiğini göstermiştir. Kültür kavramı toplumların gelenekleri, sembolleri, davranışları, gibi unsurları içerir (Ozankaya, 1994) UNESCO tarafından düzenlenen Dünya Kültür Politikaları Konferansı Sonuç Bildirgesi’nde yer alan kültür tanımına göre toplumun düşünce sistemi, yaşayış şekli, kazançları ve manevi değerleri ile eleştirdikleri durumların, hak ve özgürlükleri, inançlarını da içine alan bir kavramdır (UNESCO, 1982). Bu doğrultuda Türk kültürü incelendiğinde farklı kültürlere karşı hoşgörülü olan, farklı kültürler içerisinde dostça yaşam sürdürebilmeleri barındırdıkları ahlak ile başka toplumlara kendilerini kabul ettirmeleri zor olmadığı bilinmektedir. Ayrıca Türk kültürünün özelliklerinden biri olan misafirperverlikleri ile de bilinen Türkler farklı milletten olan bireyleri cezbetmişlerdir (Altun, Kıvrak, 2023). Bu özelliklerimiz ile mülteci öğrencilerin aitlik hissini arttırmak için 12 katılımcının dil

öğretiminin mülteci öğrencilerin mevcut düzene uyum sağlamalarında gerekli olduğunu söylemesi okula uyum ve ait hissetmeleri için oldukça önemli görülmüştür. Araştırmada yine 4 katılımcı Suriyeli mülteci öğrencilerin de kendi kültürlerini yaşatacakları etkinlikleri yapmalarının kendilerini okula ait hissetmelerinde önemli olduğunu dile getirmiştir. Alan yazın incelendiğinde Suriyeli mülteci öğrencilerin kendi kültür öğelerini yaşatacakları ortamların oluşturulması konusunda bir bulgu ya da öneriye ulaşılmamış olup mülteci öğrencilerin başlıca sorunlarından olan yeni bir kültüre uyum sağlamanın zorluğu beklendik bir sorun olarak görülebilir. Banks (1993), Sleeter ve Grant (2003) ve Obiakor (2007) tarafından yapılan araştırmalar eğitim süreçleri içerisindeki kültürün yeri ve önemini gösteren çalışmalardır. Suriyeli mülteci öğrencilerin kendi kültürel faaliyetlerini sürdürecektikleri etkinlikler de yapılmasının uyum süreçleri için gerekliliğinden ilk kez bu çalışma ile bahsedilmiştir. Aitlik ve uyumu arttırmak için aynı dili konuşabilmenin öneminden bahsedilmiştir. Araştırmada mülteci öğrencilerin dil öğretimi tamamlandığında daha iyi bir iletişim kurulup kurulamayacağı hakkında katılım gösteren öğrencilerin tamamının dil öğretimi sayesinde daha iyi bir iletişim kurulabileceğini söyledikleri sonucuna ulaşılmıştır böylece dil öğretiminin oldukça önemli olduğunu bir kez daha göstermiştir. Suriyeli mülteci öğrenciler ile iletişim sorununun büyük bir problem olduğunu ifade eden Kiremit, vd., (2018) tarafından yapılan çalışmada dile getirilmiştir.

5.1.2. Öğretmenlerin Katılımı İle Gerçekleşen Görüşme Sorularının Yanıtlarının İncelenmesi

Görüşme soruları 45 sınıf öğretmenin görüşleri toplanarak belirlenmiş olup öğretmenlerin mülteci öğrenciler hakkında en çok dil bilmemeden kaynaklanan problemler yaşadıklarını ve uyum süreci için en çok dikkatin bu tema altında toplandığı görülmüştür. Öğretmenlerin dil eğitimini tamamlamadan mülteci öğrencilerin eğitim sistemine dahil edilmemeleri gerektiğini savundukları görülmüştür. Alan yazın incelendiğinde Ceyhan ve Kocabaş (2011) yaptıkları araştırmada mülteci öğrencilerin buldukları toplum ile aynı dili konuşamıyor oluşları mülteci çocukların akranlarına oranla akademik başarılarını olumsuz etkileyeceği sonucuna ulaşılmıştır. Genel manada da göç etmiş toplumların mülteci konumundayken buldukları her yerdeki eğitimde temel problem olarak dil problemi göze çarpmaktadır (Oikonomidou, 2010). Öğretmenler çocukların eğitiminde yapılan

araştırmalarda da (Saritaş, vd., 2016; Erdem, 2017; Levent ve ayak; 2017) ortaya çıkmış olan Türkçe dil eğitiminin öneminden bahsetmişlerdir.

Araştırmada mülteci öğrencilerin uyum süreci için uyum programlarına dahil edilmeleri, okul öncesi eğitimi almadan eğitim sistemine dahil edilmelelerine dikkat çekilmiştir. Öğretmenler hem okul öncesi davranış eğitimi hem de dil öğretiminin gerçekleştirilmesi ile mülteci öğrencilerin okula uyum süreçlerinin ve aitlik hisslerinin artacağını düşündükleri sonucuna ulaşılabilir. Bu doğrultuda yapılan araştırmalar incelendiğinde Kardeş ve Akman (2018) araştırmalarında mülteci öğrencilere yönelik dil sorunu ve uyum problemleri yaşadıklarını bu sorunların okul öncesi eğitimle giderilebileceğini ve giderildiğinde okula ve topluma uyumlarının gerçekleşmesine katkıda bulunacağını belirlemişlerdir. Kalifornia ve Teksas’da Galloway ve Jenkis (2005)’in araştırmalarına göre mülteci öğrencilerin en büyük problemi dil olup dil bilme eksikliğinden kaynaklanan bir başka sorun ise uyum problemleridir.

Öğretmenler mülteci öğrencilerin eğitiminde en çok karşılaştıkları problemlerin dil sorunundan kaynaklandığını belirtmiştir. Erdem (2017) “Sınıfta Mülteci ğrenci Bulunan Sınıf ğretmenlerinin Yaşadıkları ğretimsel Sorunlar ve zme Dair nerileri” adlı çalışma incelendiğinde dil probleminden bahsedilmiş olduğu görülmektedir. Yine aynı bulguyu destekler nitelikte (zer, vd., 2016; Polat, 2012). Saritaş, vd., (2016) “İlkokullarda Yabancı Uyruklu ğrencilerle Karşılaşılan Sorunlar” adlı çalışmanın da dil problemine vurgu yaptığını grlmştir. Aydın ve Kara (2017) araştırmalarında yabancı uyruklu öğrencilerin eğitime davamlılık süreci için öncelikli olarak dil eğitimi almaları gerektiğini belirtmişlerdir.

Veli iş birliğinin mülteci öğrencilerin eğitiminde öneminden bahseden öğretmenler olmuştur. Mülteci ğrencilerin ailelerin de buldukları topluma ait ana dili öğrenmeleri öğrencilerin okul dışında da öğrenmeye çalıştıkları dile maruz kalmaları için önemli olduğundan bahsedilmiştir. Alanyazın incelendiğinde mülteci öğrencilerin eğitim ve uyum süreçlerinde ailelerinin de dil bilmeleri ve buna uygun programlar geliştirilmesinin öneminden veya gerekliliğinden bahseden bir araştırmaya ulaşılamamıştır.

Öğretmenler, mülteci öğrencilerin eğitim ortamında akran zorbalığına uğramalarının uyum sürecindeki olumsuz etkisinden bahsetmişlerdir. Göç sürecinde psikolojik açıdan olumsuz etkilenmiş olan çocukların göç ettikleri yere uyum sağlayabilmeleri açısından okullar sosyal ilişkiler bağlamında önemli kurumlardır (Svensson ve Eastmond, 2013). Zorbalığa maruz kalan çocuklar güçsüzleşir ve yalnızlaşırlar. Mülteci öğrencilerin “öteki” olarak nitelendirildiği görülmüştür (Ahlund ve Jonsson, 2016; Lind, 2016).

Öğretmenler, mülteci öğrencilerin kendi akranlarıyla eğitim sistemine katılımlarından önce dil, ve görgü kurallarını öğrenmelerinin ve oryantasyon etkinliklerine katılmaları gerektiğinden bahsetmişlerdir. Geçici eğitim merkezlerinin kapanması ile beraber bazı öğrenciler ara sınıflardan okula başlamışlardır; bu durumun sorun yarattığından Tanrıkulu (2017)’ nun araştırmasında bahsedilmiştir. Öğrencilerin eğitim sistemine dahil edilmeden önce Ana sınıfı, Oryantasyon Programları gibi uyum artırıcı çözüm önerilerinden Sarıtaş, vd., (2016) araştırmalarında söz etmişlerdir. Yine aynı şekilde mülteci öğrencilerin eğitim sistemine dahil edilmeden önce okul öncesi eğitime dahil edilmelerinin çocuklarda önemli öğrenme deneyimleri oluşturma ve çocukları ilkokula hazırlama sürecinde katkıda bulunduğu Kardeş ve Akman (2018)’ de belirtilmiştir.

Öğretmenler mülteci öğrencilerin sosyokültürel açıdan yaşadıkları sorunların dil, kültür, oryantasyon- uyum, sosyo-ekonomik problemler, eğitim anlayışından kaynaklanan sorunlar, mülteci politikaları ile psikolojik desteklerin yetersizliğinden kaynaklandığını ifade etmişlerdir. Araştırmanın başından beri bahsedildiği üzere dil bir toplumun içerisindeki yaşayışın sürdürülebilmesi için en önemli etkidir. Suriyeli mülteci öğrencilerin eğitim sistemi içerisine dahil olduklarında yaşadıkları problemlerden önemi göz ardı edilemeyecek kadar bariz olan dil problemi yapılan birçok araştırmada görülmektedir (Topaloğlu ve Özdemir, 2020; Yalçın ve Simsar, 2020; Güven ve İşleyen, 2018). Suriyeli mülteci öğrencilerin dil öğrenimini sağlamaları sadece eğitim hayatlarında değil buldukları okuldaki uyum süreci ve okula devamlılıklarında motivasyon sağlamaları adına da önemli bulunmaktadır. Suriyeli mülteci çocukların ailelerinin göç etmeden önceki ve göçten sonraki sosyo-ekonomik durumlarındaki olumsuz değişkenler yoksulluk ve yaşam mücadelesi olarak ifade edilebilir. Bu mağduriyet durumları mültecilerin ayrımcılık, işsizlik olarak

sıralanabilir (Rutter, 2006). Göç ediş şekilleri bakımından mülteciler hali hazırda olumsuz yaşantılar ile bir ülkeye gelmiş bulunsalar da bu ülkede yaşadıkları olumsuzluklar onların mağduriyetlerini arttırmaktadır. Öğretmenlerin yanıtları doğrultusunda mülteci öğrencilere yönelik uygun müfredatın olmaması da bir sorun olarak yansıtılmıştır aynı konuda bir başka araştırmada Erdem (2017) mülteci öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılayacak nitelikte bir eğitim uygulamasının olmadığını ortaya koymaktadır. Tüm bu süreçten oldukça etkilenen mülteci öğrencilere kaygı ve korku ile baş etme becerileri için okullar tarafından psikolojik destek sağlanmalıdır (Kardeş ve Akman, 2018).

5.1.3. Öğretmenlerin Katılımı İle Gerçekleşen Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği (MÖTÖ) Sorularının Yanıtlarının İncelenmesi

Bu araştırmada ülkemizde Geçici Koruma Statüsünde yer alan Suriyeli öğrencilerin İzmir ili Karabağlar ilçesindeki 142 öğretmenin katılımı ile sosyal kabul düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada Sağlam ve Kanbur (2017) tarafından geliştirilen 24 maddelik ‘‘iletişim’’, ‘‘uyum’’, ‘‘yeterlik’’ alt boyutlarından oluşan ölçek kullanılmıştır. Bu bağlamda kullanılan Mülteci Öğrenci Tutum Ölçeği (MÖTÖ) ‘nde İzmir ili Karabağlar ilçesinde yanıt veren sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilere yönelik tutumlarının iletişim, uyum, yeterlik boyutlarında ve ölçek toplamında *çoğunlukla katılıyorum* düzeyinde yer aldığını göstermektedir. İzmir ili Karabağlar ilçesinde araştırmaya katılan okullardaki sınıf öğretmenlerinin ölçeğe verdiği cevapların ‘‘çoğunlukla katılıyorum’’ seviyesinde olmasının nedenini araştırmanın yapıldığı bölgede bulunan okulların alt sosyo-ekonomik seviyede olan ve Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine dahil olmalarından önce de farklı kültürlerin bir arada oldukları okullar olmaları yani çok kültürlü yapıda olması ve sınıf öğretmenlerinin bu durumda yaşanan problemlerin her birine hakim olmaları olarak söylenebilir. Öğretmenlerin çok kültürlülük bağlamında bilinçli olmalı bilgi ve beceri sahibi olmalıdır (Başbay, Bektaş 2010). Öğretmenlerin farklı kültürel özelliklere sahip çocuklara, ekonomik koşullar bakımından olumsuzluk yaşayan çocuklara ve olumsuz yaşam deneyimlerine sahip göç etmiş çocuklara karşı bilinçlenmeler ve davranış yeterliliği kazanmalıdırlar (Özer, vd., 2016). Alanyazın incelendiğinde okulöncesi ve sınıf öğretmenlerinin çok kültürlü eğitim hakkındaki tutum ve fikirlerinin olumlu yönde olduğu ortaya çıkmıştır (Özözen Danacı, vd., 2016; Polat,2009; Polat ve Rengi, 2014; Taştekin, vd., 2016; Sezer ve Kahraman, 2017).

Özözen Danacı, vd., (2016) çalışmalarında şehir merkezlerinde çalışan öğretmenlerin çok kültürlü eğitim hakkındaki tutumlarının, köy yerinde görev yapan okul öncesi öğretmenlerine kıyasla farklı kültürlerin bir arada olduğu eğitim ortamlarına yönelik tutumlarının daha olumlu olduğu sonucuna ulaşılmış olup bu sonucun ortaya çıkmasında şehir merkezlerinde çok kültürlü yapının daha yaygın olması olarak görülebilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyet faktörüne göre, ölçeğin tüm alt boyutlarında ve toplamda farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum öğretmenlerin kadın veya erkek olmasının sınıf yönetiminde, öğretme süreçlerini sürdürmede birinin diğerinden daha başarılı olmadığı her iki cinsiyetinde aynı durumlarla karşılaştığını göstermektedir. Sağlam ve Kanbur'un (2017) yaptığı araştırmada araştırmaya katılan öğretmenlerin cinsiyetlerine göre Suriyeli öğrenciler hakkındaki tutumlarının iletişim, uyum boyutlarında ve ölçek toplamında farklılık göstermediği; yeterlik boyutunda erkek öğretmenlere yönelik olumlu şekilde farklılaştığı görülmüştür. Bu durum erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre Suriyeli öğrencilere yönelik olarak kendilerini daha yeterli gördükleri şeklinde yorumlanabilir. Yine aynı ölçeğin kullanıldığı İzmir Konak RAM' in (2018) araştırmasında ölçeğin tüm alt boyutlarında ve toplamda erkek öğretmenlere karşı olumlu farklılığı bulunmuştur. Bu durum erkek öğretmenlerin kadın öğretmenlere göre, Suriyeli mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının daha olumlu bulduklarını gösterir şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş aralıklarına göre Suriyeli öğrencilere yönelik tutumlarına bakıldığında, iletişim ve uyum alt boyutlarında farklılık göstermezken "yeterlik" alt boyutunda yaş aralıkları 21-30 ve 31-40 olan öğretmenler arasında anlamlı fark görülmektedir. Bu durum genç öğretmenlerin değişen dünya koşullarında aldıkları fakülte eğitimlerde çok kültürlülük eğitimlerinin de olması ile açıklanabilmektedir. Yine "yeterlik" alt boyutunda 31-40 ve 41-60 yaş arasındaki öğretmenlerden 41-60 yaş aralığındaki sınıf öğretmenleri kendilerini Suriyeli öğrencilerin eğitiminde daha yeterli hissetmektedirler. Bu durum 41-60 yaş aralığında bulunan sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin eğitiminde mesleki deneyimlerinin çoğunluğundan kaynaklanan farklı durumlarda da öğretmenlik yapabilme becerilerini geliştirmiş olmaları olarak düşünülebilir.

5.2. Sonuç

İzmir ili Karabağlar ilçesinde bulunan 5 ilkokuldan 3.ve 4. Sınıf 40 öğrenci ve 142 sınıf öğretmeni ile gerçekleştirilen araştırma sonucunda; eğitim sistemi içerisindeki Suriyeli mülteciler ile eğitim paydaşları arasındaki en büyük problemin dil eksikliğinden kaynaklandığı sonucuna ulaşılmıştır. Suriyeli öğrencilerin temel ihtiyaçlarını karşılamada zorlandıkları, belli bir yaşam kalitesine ve görgü seviyesine ulaşmak için sosyal aktivite ve kültür gezileri gibi yaşam deneyimlerine ulaşamamaları sonucunda göç ettikleri bölgede yaşayan yerel halk ile aralarında bir bağ olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Kendi kültürel etkinliklerini sürdürebilecekleri bir organizasyon alanı ve düzenleme olmaması sebebiyle içinde buldukları toplumdan oldukça uzak ve kaynaşamamaları sonucunda entegrasyon aşamalarına erişemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca yapılan araştırma göstermiştir ki araştırmaya katılan İzmir ili Karabağlar ilçesindeki sınıf öğretmenlerinin Suriyeli mülteci öğrencilere karşı cinsiyetlerinden kaynaklanan bir tutum farklılığı iletişim, yeterlik ve uyum boyutlarında ve ölçek toplamında bulunmamıştır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş aralıklarına göre iletişim, yeterlik ve uyum alt boyutları incelendiğinde İzmir ili Karabağlar ilçesinde yanıt veren sınıf öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilere yönelik tutumlarının iletişim, uyum, yeterlik boyutlarında ve ölçek toplamında *çoğunlukla katılıyorum* düzeyinde yer aldığı bulunmuştur.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yaş aralıklarına göre Suriyeli öğrencilere yönelik tutumlarına bakıldığında, iletişim ve uyum alt boyutlarında farklılık göstermezken ‘yeterlik’ alt boyutunda yaş aralıkları 21-30 ve 31-40 olan öğretmenler arasında anlamlı fark görülmektedir. 21-30 yaş aralığında bulunan sınıf öğretmenleri 31-40 yaş aralığında bulunan sınıf öğretmenlerine göre kendilerini Suriyeli mültecilerin eğitimi konusunda daha yeterli görmektedirler. Yine ‘yeterlik’ alt boyutunda 31-40 ve 41-60 yaş arasındaki öğretmenlerden 41-60 yaş aralığındaki sınıf öğretmenleri kendilerini Suriyeli mülteci öğrencilerin eğitiminde daha yeterli hissetmektedirler.

5.3. Öneriler

Bu bölümde araştırmanın sonucuna dayalı olarak öneriler geliştirilmiştir.

-Suriyeli mülteci öğrenciler konusunda yapılan araştırmalar incelendiğinde, çoğunlukla Suriyeli mülteci öğrencilerin eğitim sistemi içerisinde yaşadıkları veya Suriyeli mülteci öğrencilerin eğitiminde öğretmen ve öğrencilerin yaşadıkları problemler odağında çalışmalar yapılmış olduğu görülmektedir. Suriyeli mültecilerin eğitimindeki problemlerin ortaya koyulduğu araştırmalar dikkate alınarak oluşturulacak olan çözüm modellerinin pilot olarak uygulanması ve bu uygulamaların bulgularının yayınlanması çözüm mekanizmaları oluşturmada kaynak olarak kullanılacağı düşünülmektedir.

-Sınıf öğretmenlerinin görev yapan 21-30 yaş aralığında öğretmenlerin kendilerini Suriyeli öğrenciler konusunda yeterli bulmaları deneyimlerinden değil fakültede çok kültürlülük eğitimi almaları, 41-60 yaş aralığındaki öğretmenlerin ise görev bölgelerindeki çokkültürlü yapının Suriyeli mülteci öğrencilerden de önce olması sebebiyle mesleki süreçlerinde edindikleri deneyim kaynaklı olduğu ve 31-40 yaş aralığındaki öğretmenlerin halihazırda kendilerini içinde buldukları durumda diğer yaş aralıklarına göre daha az yeterli hissetmeleri de hem fakülte eğitimlerinde karşılıklarına çıkmayı hem de mesleki deneyim sürelerinde henüz yeterli deneyimi elde etmemiş olmaları ile açıklanabilir. Tüm bu durumlar göz önüne alındığında öğretmenlere özellikle yabancılara Türkçe öğretimi konusunda hizmet içi eğitim verilmelidir.

-Öğretmen adaylarına mülteci öğrencilerin eğitimine yönelik olarak hizmet öncesinde eğitimler verilmeli ve bünyesinde mülteci öğrenci bulunan devlet okullarında deneyim kazanmaları sağlanmalıdır.

-Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine dahil edilmeden önce yaşı ne olursa olsun öncelikle Türkçe öğretimleri sağlanmalı daha sonrasında yaş seviyelerine uygun olarak ara sınıflara yerleştirilmeleri sağlanmalıdır.

-Suriyeli öğrencilerin buldukları ortama uyum sağlamaları ve ait hissetmeleri için kültürel geziler, sosyalleşebilecekleri aktiviteler planlanmalıdır.

-Suriyeli öğrencilerin okuldaki diğer öğrenciler ile sosyalleşip oyunlar oynayabilecekleri birbirlerinden yaparak- yaşayarak öğrenmeye uygun olacak şekilde etkinlikler ile kendi kültürlerine ait çalışmalar yapacakları etkinlikler planlanmalı ve uyum sürecinde sağlanmalıdır.

-Suriyeli çocukların öğrendiklerini yaşamlarında kalıcı hale getirebilmeleri için Suriyeli öğrencilerin ailelerinin de Türkçe okuma- yazma öğrenimi sağlanmalı bunun yanı sıra kişisel gelişim eğitimleri ve seminerleri verilmelidir. Suriyeli velilerin Türk kültürüne uyumunun sağlanması için diğer velilerinde katılımıyla sosyal uyum çalışmaları yapılmalıdır.

-Suriyeli öğrencilerin eğitime dahil edilmede önce karşılanması gereken temel ihtiyaçları bulunmaktadır. Eğitime dahil olmadan önce yaşam koşullarının iyileştirilmesi ve eksiklerinin giderilmesi sağlanmalıdır.

-Suriyeli öğrencilerin gerek göç etme sebepleri gerekse göç ettikleri yerde yaşadıkları olumsuz yaşam deneyimleri sebebiyle psikolojik destek almaları hem kendileri hem de diğer aile bireyleri için sağlanmalıdır.

-Bu tez çalışması, Suriyeli çocukların Türk eğitim sistemine entegrasyonu ve bu süreçte yaşanan sorunların tespiti için, İzmir ili Karabağlar ilçesindeki 3-4. Sınıf öğrencileri

ve sınıf öğretmenlerinin katılımları ile yapılmıştır. Bu araştırma belli bir bölge ile sınırlı olup ülkenin farklı bölgelerinden, okul kademelerinde ve eğitimin diğer paydaşları ile de çalışmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- AFAD. (2014). *Geçici koruma altındaki yabancılara ilişkin hizmetlerinin yürütülmesi genelgesi*. Erişim adresi: <http://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/1715.pdf> (12.02.2024)
- Ahlund A., and Jonsson, R. (2016). “Peruvian meatballs? Constructing the other in the performance of an inclusive school”. *Nordic Journal of Migration Research*, 6 (3), 166–174. <https://doi.org/10.1515/njmr-2016-0021>
- Akıncı, B., Nergiz, A., ve Gedik, E. (2015). “Uyum Süreci Üzerine Bir Değerlendirme: Göç ve Toplumsal Kabul”. *Göç Araştırmaları Dergisi*, (2), 58-83.
- Akman, Y. (2020). “Öğretmenlerin Mülteci Öğrencilere Yönelik Tutumları ile Çokkültürlü Eğitim Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi”. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 49, 247-262. <https://doi.org/10.9779/pauefd.442061>
- Altun, Ö., Kıvrak, R. (2023). “Türk kültürünün bazı unsurları üzerine değerlendirmeler”. *SDE Akademi*, 3(1), 131-150. <https://doi.org/10.58375/sde.1173016>
- Arabacı, F. (2020). Türkiye’deki Mülteci Ve Yerel Halk Entegrasyon Süreci İçin Mekânsal Bir Çözüm Önerisi. Yüksek lisans tezi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Aydın, F., Karaa, F. N. (2013). “Öğretmen adaylarının teknolojiye yönelik tutumları: Ölçek geliştirme çalışması”. *Türk Fen Eğitimi Dergisi*, 10(4), 103-118.
- Aydın, S. (2020). “Zorunlu eğitim çağındaki mülteci öğrencilerin eğitime uyum sürecinde Türkiye ve Kanada uygulamaları”. *Uluslararası Liderlik Eğitimi Dergisi*, 2(2), 1-18.
- Ayre, C., and Scally, A. J. (2014). “Critical values for lawshe’s content validity ratio: Revisiting the original methods of calculation”. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*, 47 (1), 79–86. <https://doi.org/10.1177/0748175613513808>
- Baki, A., Gökçek, T. (2012). “Karma yöntem araştırmalarına genel bir bakış”. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(42), 1-21.
- Bal, A., Cavkaytar, A., Artar, T.M. ve Uluyol, M. (2021). “Suriyeli mülteci öğrencilerin eğitim yaşantılarının incelenmesi”. *Millî Eğitim Dergisi*, 50(1), 195-219.

- Banks, J. A. (1993). *Multicultural education: Characteristics and goals*. In J.A Banks and C.A.M. Banks (Eds.), *Multicultural education: Issues and perspectives* (pp. 2-26). Boston: Allyn Bacon.
- Başaran, İ. E. (1982). *Örgütsel Davranış*. Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları: Ankara.
- Başbay, A., Bektaş, Y. (2010). “Çokkültürlülük bağlamında öğretim ortamı ve öğretmen yeterlikleri”. *Eğitim ve Bilim*, 34(152), 87-102.
- Bingöl, H. M. (2019). İngiltere’de Göçmen Öğrenciler İçin Geliştirilen Eğitim Politikalarının İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Bursa Uludağ Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Bozan, M.A., Akçay, A.O. ve Karahan, E. (2021). “İlkokullarda eğitim gören Suriyeli öğrencilerin uyum sürecinin incelenmesi”. *Millî Eğitim Dergisi*, 50(1), 309-335.
- Bulut, S., Kanat Soysal, Ö. ve Gülçiçek, D. (2018). “Suriyeli öğrencilerin Türkçe öğretmeni olmak: Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaşılan sorunlar”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim*, 7(2). 1210-1238.
- Ceyhan, M. A., Koçbaş, D. (2011). *Göç ve çok dillilik bağlamında okullarda okuryazarlık edinimi*. Las projesi Türkiye raporu. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi, Maraton Dizgievi.
- Coşkun, İ., Emin, M. N. (2016). *Türkiye’deki Suriyelilerin eğitimde yol haritası: Fırsatlar ve zorluklar*. Erişim adresi: https://file.setav.org/Files/Pdf/20160906135243_turkiyedeki-suriyelilerin-egitiminde-yol-haritasi-pdf.pdf (12.10.2024)
- Çağlar, T. (2018). “Göç çalışmaları için kavramsal bir çerçeve”. *Toros Üniversitesi İİSBF Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(8), 26-49.
- Dere, İ., Demirci, E. Göçmenlerin ülkeye ve eğitime entegrasyonu: almanya ve kanada’nın politikalarının karşılaştırılması. *Millî Eğitim Dergisi*, 50(1), 1055-1080.

- DfES. (2005). *Aiming high: Meeting the needs of newly arrived learners of English as an additional language (EAL)*. Erişim adresi: https://assets.publishing.service.gov.uk/media/5a7a0872e5274a34770e3c50/Aiming_High.pdf (02.07.2024)
- DfES. (2006). *Excellence and enjoyment: Learning and teaching for bilingual children in the primary years*. Erişim adresi: <https://www.naldic.org.uk/Resources/NALDIC/Teaching%20and%20Learning/Introductoryguide.pdf> (05.07.2024)
- DfES. (2007). *New Arrivals Excellence Programme Guidance*, Erişim adresi: <https://ealresources.bellfoundation.org.uk/sites/default/files/documentfiles/New%20Arrivals%20Guidance.pdf> (15.07.2024)
- Dinçer: “Oyunun kuralı değişmemeli.” (2012, Temmuz 31). *Anadolu Ajansı*.
- Emin, M. N. (2019). *Geleceğin İnşası Türkiye’deki Suriyeli Çocukların Eğitimi*. SETA Yayınları: Ankara.
- Erdem, C. (2017). “Sınıfında mülteci öğrenci bulunan sınıf öğretmenlerinin yaşadıkları öğretimsel sorunlar ve çözüme dair önerileri”, *Medeniyet Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 26-42.
- Erdem, C. (2017). Türkiye’ye Göç Eden Suriyeli Gençlerin Gelecek Beklentileri: Malatya Örneği. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Esen, S. (2020). Suriyeli Çocukların Türk Eğitim Sistemine Entegrasyonu (Uyumu) Ve Yaşanan Sorunlar: Konya İli Örneği. Yüksek Lisans Tezi. Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Faubert, B. and Tucker, B. (2019). *Leading K-12 refugee integration: A gentle approach from Ontario, Canada*. K. Arar, J. Brooks, and I. Bogotch. (Eds.), *In Education, immigration and migration: Policy, leadership and praxis for a changing world* (pp. 53-71). Emerald Publishing: Canada.
- Galloway, F.J. and Jenkins, J.R. (2005). “The adjustment problems faced by international students in the united states: a comparison of international students and administrative perceptions at two private, religiously affiliated universities”. *Naspa Journal*, 42, 175-187. <https://doi.org/10.2202/1949-6605.1471>

- Gencer, T.E. (2017). “Göç ve eğitim ilişkisi üzerine bir değerlendirme: Suriyeli çocukların eğitim gereksinimi ve okullaşma süreçlerinde karşılaştıkları güçlükler”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(54), 838-851.
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2015). *2013 Türkiye Göç Raporu*. https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/YillikGocRaporlari/2013_yillik_goc_raporu.pdf. (07.07.2024)
- Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (2015). *Türkiye ve Göç*. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü Yayınları: Ankara.
- Güven, S., İşleyen, H. (2018). “Sınıf yönetiminde iletişim, iletişim engelleri ve suriyeli öğrenciler”, *Journal of Social And Humanities Sciences Research*, 5(23), 1293- 1308.
- Güvenç, B., (1991), *İnsan ve Kültür*, Remzi Kitabevi: İstanbul.
- Haber Ajansı. (2012, 3 Ekim). Dinçer: “Batılı Ülkelerden 2 Saat Az Ders Veriyoruz”. *Sabah Gazetesi*.
- Homuth, C., Will, G. and Maurice, J. (2020). “Broken school biographies adolescent refugees in Germany”. A. Korntheuer, P. Pritchard, D. B. Maehler ve L. Wilkinson. (Eds.). *In Refugees in Canada and Germany: From research to policies and practice* (pp. 123-142). Leibniz, Institut für Sozialwissenschaften.
- İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü. (2017). *Göç İstatistikleri: Geçici Koruma*. http://www.goc.gov.tr/icerik6/gecici-koruma_363_378_4713_ (07.07.2024)
- Firik, M. (2010). *İnsan Hakları Işığında Mülteciler, Sığınmacılar ve Yasadışı Göçmenlerin Sorunları*. TBMM Basımevi: Ankara.
- İstanbul Bilgi Üniversitesi Çocuk Çalışmaları Birimi. (2015), *Suriyeli Mülteci Çocukların Türkiye Devlet Okullarındaki Durumu- Politika ve Uygulama Önerileri*. <https://cocuk.bilgi.edu.tr/wp-content/uploads/2020/02/Suriyeli-Cocuklar-Egitim-Sistemi-Politika-Notu.pdf> (09.10.2024)
- Jones, I. H. (2011). The impact of European Union enlargement in 2004 on primary education. Yayınlanmamış Doktora Tezi. University of Warwick, Institute of Education, Coventry.

- Karadağ, E., Su, A., Dulay, S. ve Ütük, B. (2020). “Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine entegrasyonunda okul yöneticilerinin karşılaştığı sorunlar”, *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 14(31), 21-39.
- Karataş, Z. (2015). “Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri”, *Manevi Temelli Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 62-80.
- Kardeş, S., Akman, B. (2018). “Suriyeli mültecilerin eğitime yönelik öğretmen görüşleri”, *İlköğretim Online*, 17(3), 1224-1237.
- Kaya, A. (2022). “Suriyeli öğrencilerin eğitim-öğretim faaliyetlerinde karşılaştıkları zorluklar”, *Journal of Multidisciplinary Studies in Education*, 6(3), 2022.
- Kaya, M. (2022), “Suriyeli çocukların eğitiminde alternatif eğitim mekânları: kurslar”. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 21(3), 1667-1679.
- Kılıç, G. ve Özkor, D. (2019). Suriyeli Çocukların Eğitimine Dair Model Oluşturma Projesi Suriyeli Çocukların Eğitimi Araştırma Raporu. *Mavi Kalem Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Derneği*, Erişim: 10 Haziran 2024, <https://www.mavikalem.org/wp-content/uploads/2019/03/Suriyeli-%C3%87ocuklar%C4%B1n-E%C4%9Fitimi-Ara%C5%9Ft%C4%B1rma-Raporu.pdf>
- Kiremit, R.F., Akpınar, Ü., ve Tüfekçi Akcan, A. (2018). “Suriyeli öğrencilerin okula uyumları hakkında öğretmen görüşleri”. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(6), 2139-2149. doi:10.24106/kefdergi.428598
- Konak Rehberlik ve Araştırma Merkezi. (2018). *İzmir İli Konak İlçesi İlkokullarındaki Öğretmen ve Öğrencilerin, Suriyeli Öğrencilere Yönelik Sosyal Kabul Düzeylerinin Tespit Edilmesi*, Erişim: 10 Eylül 2024. https://konakram.meb.k12.tr/meb_iys_dosyalar/35/01/164246/dosyalar/2018_10/08115626_YZMYR_YLY_KONAK_YLYESY_04.10.2018.pdf
- Kondo, Y. (1990). “Creativity in daily work”. *Human Systems Management*, 9(1), 7-13.
- Korntheuer, A. and Damm, A. C. (2019). “Policy report: Legal status and education of refugees in Germany (Hamburg and Saxony)”. *Refuge*, 36(2), 30-44. doi: <https://doi.org/10.25071/1920-7336.40719>.

- Kultas, E. (2017). Türkiye’de Bulunan Eğitim Çağındaki Suriyeli Mültecilerin Eğitimi Sorunu (Van İli Örneği). Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Van.
- Kumari, A. (2011). Teacher And Migrant Pupil Relationships: İmplications On The Migrant Pupil UK School Experience. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Birmingham Üniversitesi, Birmingham.
- Lawshe, C. H. (1975). “A quantitative approach to content validity”. *Personnel psychology*, 28(4), 563-575.
- Levent, F., Çayak, S. (2017). “Türkiye’deki Suriyeli öğrencilerin eğitime yönelik okul yöneticilerinin görüşleri”. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 14(27), 21-46.
- Lind, J. (2016). “The duality of children’s political agency in deportability”. *Politics*, 37, 288–301. <https://doi.org/10.1177/0263395716665391>
- MEB (2015). *2015-2019 Stratejik Planı*. Ankara: MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı.
- MEB (2016). Göç ve Acil Durum Eğitim Daire Başkanlığı. Erişim: 2 Temmuz 2024. <https://hbogm.meb.gov.tr/www/goc-ve-acil-durum-egitim-dairebaskanligi/icerik/497>
- MEB (2016, 22 Kasım). Öğretmenler Suriyeli çocuklara Türkçe öğretecek. Erişim: 5 Ağustos 2024. <https://meb.gov.tr/ogretmenler-suriyeli-cocuklara-turkceogretecek/haber/12324/tr>
- Mendenhall, M., Gomez, S. and Varni, E. (2018). “Teaching amidst conflict and displacement: Persistent challenges and promising practices for refugee, internally displaced and national teachers”. *UNESCO: Global Education Monitoring Report*, Erişim: 5 Ağustos 2024. <https://inee.org/sites/default/files/resources/266060eng.pdf>
- MEB (2022). Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü, Göç ve Acil Durumlar Daire Başkanlığı. Erişim: 12 Ağustos 2024. https://hbogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2022_01/26165737_goc2022sunu.pdf

- MHSİS (Temmuz 1951), Mültecileri Hukuki Statüsüne İlişkin Cenevre Sözleşmesi, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü, Erişim: 22 Mart 2024, <https://www.goc.gov.tr/kurumlar/goc.gov.tr/files/multec%c4%b1ler%c4%b1nhuku k%c4%b1statusune%c4%b1l%c4%b1sk%c4%b1nsozlesme.pdf>
- Obiakor, F. E. (2007). "Multicultural special education: effective intervention for today's schools". *Intervention in School and Clinic*, 42(3), 148-155.
- Oikonomidou, E. (2010). "Zooming into the school narratives of refugee students". *Multicultural Perspectives*, 12(2), 74-80. doi:10.1080/15210960.2010.481186
- Okçabol, R. (2005). *Türkiye Eğitim Sistemi*. Ütopya Yayınevi: Ankara.
- Okçu D. (2007) "Eğitim hakkı ve tarihsel gelişimi". *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 45-59.
- Onur Sezer, G., Bağçeli Kahraman, P. (2017). "Sınıf ve okul öncesi öğretmen adaylarının çokkültürlü eğitime yönelik tutumları ile kültürlerarası duyarlılıkları arasındaki ilişki: Uludağ üniversitesi örneği". *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 550-560. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.336742>
- Ozankaya, Ö. (1994). *Toplumbilim* (8. bs.). Cem Yayınevi: İstanbul.
- Özenç, E.G., Saat, F. "Sınıf Öğretmenlerinin Suriyeli öğrencilerin eğitiminde karşılaştığı sorunlar", *International Journal of Active Learning (IJAL)*, 4(2), 60-74.
- Özer, Y. Y., Komsuoğlu, A., ve Ateşok, Z. Ö. (2016). "Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi: Sorunlar ve çözüm önerileri". *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 4(37), 34-42.
- Özözen Danacı, M., Eran, N., Pınarcık., ve Ö., Bahtiyar, M. (2016). "Okul öncesi öğretmenlerinin çok kültürlü eğitime yönelik tutumları". *Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(2), 73- 86.
- Polat, F. (2012). Türkiye'de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu İlköğretim Öğrencilerinin Karşılaştıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.

- Polat, S. (2009). "Öğretmen adaylarının çok kültürlü eğitime yönelik kişilik özellikleri". *International Online Journal of Educational Sciences (JOSES)*, 1(1), 154-164. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/inesj/issue/40042/476207>
- Polat, S., Rengi, Ö. (2014). "Sınıf öğretmenlerinin kültürel farklılık algıları ve kültürlerarası duyarlılıkları". *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, 6(3), 135-156.
- Reynolds, G. (2008). "The impact and experiences of migrant children in UK secondary schools". *Sussex Centre for Migration Research*, 13(2), 1-34.
- Rousseau, C., and Guzder, J. (2008). "School-based prevention programs for refugee children". *Child and Adolescent Psychiatric Clinics of North America*, 17(3), 533-549.
- Rutter, M. (2006). "Bilimsel anlayış için dayanıklılık kavramlarının etkileri". *New York Bilimler Akademisi Yıllıkları*, 1094, 1-12. <https://doi.org/10.1196/annals.1376.002>
- Sağlam, H.İ., İlksen Kanbur, N. (2017). "Sınıf öğretmenlerinin mülteci öğrencilere yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi". *Sakarya University Journal of Education*, 7(2), 310-323.
- Sağlam, S. (2006). "Türkiye’de iç göç olgusu ve kentleşme". *Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 5, 33-44.
- Sarıtaş, E., Şahin, Ü., ve G. Çatalbaş. (2016). "İlkokullarda yabancı uyruklu öğrencilerle karşılaşılan sorunlar". *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(1), 208-229.
- Saskatchewan SWIS Coordination. (t.y.). Our objectives. Erişim: 05.08.2024. <https://swissask.ca/our-objectives/>
- Selçuk, O., Güzel, B., ve Buz, S. (t.y.). "Türkiye’de sığınmacı çocukların eğitimine ilişkin engellerin fenomenolojik yaklaşımla değerlendirilmesi". *Millî Eğitim*, 50(20), 359-383.
- Seydi, A.R. (2014). "Türkiye’nin Suriyeli sığınmacıların eğitim sorununun çözümüne yönelik izlediği politikalar". *SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31, 267-305.

- Sieg, M. and Streitwieser, B. (2019). Inclusion via education: Integrating refugees in German society. Erişim adresi: <https://www.eaire.org/blog/inclusion-via-education-integrating-refugees-in-german-society>
- Sleeter, C. E. and Grant, C. (2003). *Making Choices For Multicultural Education: Five Approaches to Race, Class and Gender* (2nd Ed.). New York, NY: Wiley.
- Ekici, S., Tuncel, G. (2015). “Göç ve insan”. *Birey ve Toplum Dergisi*, 5, 9.
- Svensson, M., and Eastmond, M. (2013). “Betwixt and between: hope and the meaning of school for asylum-seeking children in sweden”. *Nordic Journal of Migration Research*, 3(3), 162–170. <https://doi.org/10.2478/njmr-2013-0007>
- İnsan Hakları Ve Ana Hürriyetleri Koruma Sözleşmesi Ve Buna Ek Protokolün Tasdiki Hakkında Kanun (6366). (1954, 10 Mart). *Türkiye Cumhuriyeti Resmî Gazete*. Erişim: 8 Ekim 2024
- Tanay Akalın, A. (2016). Türkiye’ye Gelen Suriyeli Göçmen Çocukların Eğitim Sorunları. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Aydın Üniversitesi.
- Tanrıkulu, F. (2017). “Türkiye’de yaşayan Suriyeli çocukların eğitim sorunu ve çözüm önerileri”. *Liberal Düşünce Dergisi*, 22(86), 127-144.
- Taştan, C., Çelik, Z. (2017). Türkiye’de Suriyeli çocukların eğitimi: Güçlükler ve öneriler. Eğitim-Bir-Sen Stratejik Araştırmalar Merkezi: Ankara.
- Taştekin, E., Bozkurt Yükçü, Ş., İzoğlu, A., Güngör, İ., Işık Uslu, E. A. ve Demircioğlu, H. (2016). “Okul öncesi öğretmenlerinin çokkültürlü eğitime yönelik tutumlarının ve algılarının incelenmesi”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Araştırmaları Dergisi (HÜNER)*, 2(1), 1-20.
- TDK (2024). Sözlük. Erişim: 7 Temmuz 2024. <https://sozluk.gov.tr>
- Tekin, U., Yüksek, D. (2017). Göç ve eğitim: Türkiye’de ve Almanya’da aile dili okul dilinden farklı olan çocukların okullaşması. *Anadolu Kültür Derneği*.
- Telsaç, C., Telsaç, Ö. Y. (2022). “Causes of migration and its effects”, In 2. *Uluslararası Güvenlik, Ekonomik, Sosyal, Siyasal ve Kültürel Boyutlarıyla “Küresel Göç Olgusu” Sempozyumu*, 23-24 Mart 2022, Ankara. 427-433.

- Topaloğlu, H., Özdemir, M. (2020). “Mültecilerin eğitime erişmeleri sürecinde yaşadıkları sorunlar ve sosyal içerilme beklentileri”. *Turkish Studies*, 15(3), 2033-2059. <https://dx.doi.org/10.29228/TurkishStudies.42697>.
- Trines, S. (2019, 8 Ağustos). The State Of Refugee İntegration İn Germany İn 2019, *WENR*.
- Tunga, Y., Engin, G., & Çağıltay, K. (2020). “Türkiye’deki Suriyeli çocukların eğitiminde karşılaşılan sorunlar üzerine bir alanyazın taraması”. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 21(1), 317-333. <https://doi.org/10.17679/inuefd.535845>
- UNESCO (1982). *Mexico City Declaration on Cultural Policies*. UNESCO.
- Vancouver School Board. (t.y.). Settlement workers in schools. <https://www.vsb.bc.ca/nwc>
- Variş, F. (1994). *Eğitimde Program Geliştirme*. Alkım Yayıncılık: Ankara.
- Vogel, D., and Stock, E. (2017). “Opportunities and hope through education: How German schools include refugees”. *Education International*, 2017-11.
- Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (2013, 11 Nisan). *Resmî Gazete* (Sayı: 28615). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/04/20130411-2.htm>
- Yalçın, V., Simsar, A. (n.d). “Suriyeli mülteci çocukların Türkiye’de okul öncesi eğitime uyumu”. *İlköğretim Çevrimiçi*, 1214-1224. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2020.728021>
- Yılmaz, V., Telsaç, C. (2021). “Yerel yönetimler ve katılım”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (40), 235-254.

EKLER

EK 1

ÖLÇEK KULLANIM İZİNİ

Ölçek izni

İpeksu Sözüpek

19 Haz 2023 Pzt 13:47 ★

Merhaba, ben Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Felsefi, Sosyal ve Tarih Temelleri bilimsel yüksek lisans öğrencisi İpeksu Sözüpek'im. Yüksek lisans te

Ha

19 Haz 2023 Pzt 19:28 ☆ 😊 ↩ ⋮

Alıcı: ben ▾

Kıymetli İpeksu Hanım,

Ölçeği kullanmanızdan memnuniyet duyacağımı ifade eder, çalışmalarınızda kolaylıklar dilerim.

EK 2
ÇANAKKALE 18 MART ÜNİVERSİTESİ BİLİMSEL ARAŞTIRMALAR ETİK
KURUL BELGESİ

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu
Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği

Sayı : E-84026528-050.99-2400002766
Konu : Başvuru İncelenmesi

03.01.2024

Sayın Doç. Dr. Durmuş ÖZBAŞI

Yürütücülüğünüzü yapmış olduğunuz 2023-YÖNP-0967 nolu projeniz ile ilgili Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Komisyonu'nun almış olduğu 28.12.2023 tarih ve 16/35 sayılı kararı aşağıdadır.

Bilgilerinize rica ederim.

KARAR 35- Sorumlu yürütücülüğünü **Doç. Dr. Durmuş ÖZBAŞI**'nin yaptığı ve proje araştırmacısı **İpeksu SÖZÜPEK** tarafından gerçekleştirilen “Öğretmen ve Öğrenci Gözüyle Suriyeli Öğrencilerin Entegrasyonu; İzmir- Karabağlar Örneği” başlıklı araştırmanın, ilgili **taahhüt edilen izinlerin alınması** ve Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Komisyonuna sunulması koşulu ile Etik Komisyon ilkelerine **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

EK 3

KARABAĞLAR İLÇE MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ İZİN BELGESİ

T.C.
İZMİR VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : E-12018877-604.01.02-94873112
Konu : Araştırma İzni

22/01/2024

VALİLİK MAKAMINA

- İlgi : a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 21.01.2020 tarihli ve 81576613-10.06.02-E.1563890 sayılı yazısı (Genelge 2020/2).
b) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü'nün 11.01.2024 tarihli ve 2400010847 sayılı yazısı.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitimin Felsefi Sosyal ve Tarihi Temelleri Yüksek Lisans Programı öğrencisi İpeksu SÖZÜPEK'in Doç. Dr. Durmuş ÖZBAŞI danışmanlığında yürüttüğü "Öğretmen ve Öğrenci Gözüyle Suriyeli Öğrencilerin Entegrasyonu: İzmir Karabağlar Örneği" konulu tez çalışmasını Müdürlüğümüz Karabağlar ilçesine bağlı ekli listede belirtilen okullarda uygulama isteği ilgi (b) yazıda belirtilmektedir.

Söz konusu ölçeklerin uygulanmasının Karabağlar ilçesine bağlı ekli listede belirtilen okullarda 2023-2024 eğitim öğretim yılında eğitim öğretimi aksatmayacak ve eğitim kurumu yöneticilerinin uygun gördüğü şekilde yapılması Müdürlüğümüzce uygun görülmektedir.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde Olur'larınıza arz ederim.

EK 4

ÖĞRENCİLER İÇİN VELİ ONAM FORMU

Sayın Veli;

Çocuğunuzun katılacağı bu çalışma, “Öğretmen ve Öğrenci Gözüyle Suriyeli Öğrencilerin Entegrasyonu; İzmir- Karabağlar Örneği” adıyla, 01.11.2023- 01.03.2024 tarihleri arasında yapılacak bir araştırma uygulamasıdır.

Araştırmanın Hedefi Suriyeli mültecilerin Türk eğitim sistemi ile entegrasyonunun sağlanması için çözüm yolları sunabilmektir.

Araştırma Uygulaması: Anket / Görüşme X / Gözlem şeklindedir.

Araştırma T.C. Milli Eğitim Bakanlığı'nın ve okul yönetiminin de izni ile gerçekleştirilmektedir. Araştırma uygulamasına katılım tamamıyla gönüllülük esasına dayalı olmaktadır. Çocuğunuz çalışmaya katılıp katılmamakta özgürdür. Araştırma çocuğunuz için herhangi bir istenmeyen etki ya da risk taşımamaktadır. Çocuğunuzun katılımı **tamamen sizin isteğinize bağlıdır**, reddedebilir ya da herhangi bir aşamasında ayrılabilirsiniz. Araştırmaya katılmamama veya araştırmadan ayrılma durumunda öğrencilerin akademik başarıları, okul ve öğretmenleriyle olan ilişkileri etkilemeyecektir.

Çalışmada öğrencilerden kimlik belirleyici hiçbir bilgi istenmemektedir. Cevaplar tamamıyla gizli tutulacak ve sadece araştırmacılar tarafından değerlendirilecektir.

Uygulamalar, genel olarak kişisel rahatsızlık verecek sorular ve durumlar içermemektedir. Ancak, katılım sırasında sorulardan ya da herhangi başka bir nedenden çocuğunuz kendisini rahatsız hissederse cevaplama işini yarıda bırakıp çıkmakta özgürdür. Bu durumda rahatsızlığın giderilmesi için gereken yardım sağlanacaktır. Çocuğunuz çalışmaya katıldıktan sonra istediği an vazgeçebilir. Böyle bir durumda veri toplama aracını uygulayan kişiye, çalışmayı tamamlamayacağını söylemesi yeterli olacaktır. Anket çalışmasına katılmamak ya da katıldıktan sonra vazgeçmek çocuğunuza hiçbir sorumluluk getirmeyecektir.

Onay vermeden önce sormak istediğiniz herhangi bir konu varsa sormaktan çekinmeyiniz. Çalışma bittikten sonra bizlere telefon veya e-posta ile ulaşarak soru sorabilir, sonuçlar hakkında bilgi isteyebilirsiniz. Saygılarımızla,

Araştırmacı İpeksu SÖZÜPEK Danışman Öğretmen: Doç. Dr. Durmuş ÖZBAŞI

İletişim bilgileri: İletişim bilgileri:

Velisi bulunduğum sınıfı numaralı öğrencisi

.....

.....'in yukarıda açıklanan araştırmaya katılmasına izin veriyorum. (Lütfen formu imzaladıktan sonra çocuğunuzla okula geri gönderiniz*).

.../.../.....

İsim-Soyisim İmza:

Veli Adı-Soyadı :

Telefon Numarası :

EK5

ÖĞRENCİLER İÇİN GÖRÜŞME SORULARI

“Öğretmen ve Öğrenci Gözüyle Suriyeli Öğrencilerin Entegrasyonu; İzmir- Karabağlar Örneği” Tezi Öğrenciler için Görüşme Formu

İlkokul 3. Sınıf Öğrencisiyim.

Kız

İlkokul 4. Sınıf Öğrencisiyim.

Erkek

Lütfen aşağıdaki soruları yanıtlayınız:

1. Mülteci öğrencilere yapılan yardımlarda görev almak ister misin? Onlara nasıl bir yardımda bulunmak isterdin?
2. Aynı durumda sen onların ülkesinde olsaydın onların sana nasıl davranmasını isterdin?
3. Mülteci öğrencilerin okul ortamına uyumları ve kendilerini ait hissetmeleri için neler yapabiliriz?
4. Mülteci öğrencilerin dilimizi öğrenmelerine yardımcı olursak daya iyi bir iletişim kurabileceğini düşünüyor musun? Dilimizi öğretmek için neler yapabiliriz?

EK 6

ÖĞRETMENLER İÇİN GÖRÜŞME FORMU

Sizi Doç. Dr. Durmuş ÖZBAŞI danışmanlığında, yüksek lisans öğrencisi İpeksu SÖZÜPEK tarafından yürütülen “Öğretmen ve Öğrenci Gözüyle Suriyeli Öğrencilerin Entegrasyonu: İzmir- Karabağlar Örneği” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmanın amacı Suriyeli öğrencilerin eğitim sistemine entegrasyonu sürecinde yapılması gerekenlerin belirlenmesidir. Araştırmada sizden tahminen 15 dakika ayırmanız istenmektedir. Araştırmaya sizin dışınızda tahminen 43 kişi katılacaktır. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahiptir. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacaktır.

Araştırmacının E- Posta Adresi:

Cinsiyetiniz?

KADIN

ERKEK

Yaşınız?

.....

1. Mülteci Öğrencilerin Uyum Sürecini Olumlu Geçirmeleri İçin Neler Yapılmalı?
2. Mülteci Öğrencilerin Eğitiminde En Çok Karşılaştığınız Sorun Neydi? Bu Sorunu Aşmak İçin Neler Yaptınız?
3. Mülteci öğrencilerin 4+4+ 4 Türk Eğitim Sistemine dahil edilmeden önce dahil edilmeleri gereken bir eğitim olmalı mı? Evet ise neler yapılmalıdır?
4. Mülteci öğrencilerin sosyokültürel açıdan yaşadıkları sorunların neler olduğunu düşünüyorsunuz? Sizce bu sorunları aşmak için neler yapılmalıdır.

EK 7

MÜLTECİ ÖĞRENCİ TUTUM ÖLÇEĞİ

① Hiç katılmıyorum ② Biraz katılıyorum ③ Çoğunlukla katılıyorum ④ Tamamen katılıyorum anlamına gelmektedir.					
1	Mülteci öğrencilere önyargısız yaklaşırım	①	②	③	④
2	Uyumda güçlük yaşayan mülteci öğrencilere hoşgörülü davranırım	①	②	③	④
3	Mülteci öğrencileri anlamaya çalışırım	①	②	③	④
4	Mülteci öğrencilere yeteri kadar zaman ayırmaya çalışırım	①	②	③	④
5	Mülteci öğrenciler için yapılan eğitim hizmetlerini desteklerim	①	②	③	④
6	Mülteci öğrencilere diğer öğrencilere davrandığım gibi davranırım	①	②	③	④
7	Mülteci öğrencilerin derslere motive olmaları için çaba gösteririm	①	②	③	④
8	Öğrencilerimin mülteci öğrencilere olumlu davranmalarını sağlarım	①	②	③	④
9	Mülteci öğrencilerin temel bakım becerilerini geliştirmelerini desteklerim	①	②	③	④
10	Öğrenciler mülteci öğrencilerle birlikte oyun oynarlar	①	②	③	④
11	Mülteci öğrencilerin eğitimi konusunda kendimi geliştiririm	①	②	③	④
12	Mülteci öğrencilere diğer öğrencilerin aileleri olumlu tutum sergiler	①	②	③	④
13	Mülteci öğrencilerin temel ihtiyaçları karşılanır	①	②	③	④
14	Öğrenciler mülteci öğrencilerle birlikte olmaktan memnundur	①	②	③	④
15	Mülteci öğrenciler düzenli olarak okula devam etmektedir	①	②	③	④
16	Mülteci öğrencilere ayırdığım zaman yeterlidir	①	②	③	④
17	Mülteci öğrenciler okula uyumludur	①	②	③	④
18	Mülteci öğrenciler sınıfa uyumludur	①	②	③	④
19	Öğrenciler, mülteci öğrencilere karşı olumlu davranış sergiler	①	②	③	④
20	Mülteci öğrencilere rehberlik yapmaya, yol göstermeye çalışırım	①	②	③	④
21	Mülteci öğrencilerin sınıfa uyum sağlamasını kolaylaştırırım	①	②	③	④
22	Mülteci öğrencilerle iletişim kurmakta zorlanmam	①	②	③	④
23	Mülteci öğrencilerin eğitiminde yeterli olduğumu düşünürüm	①	②	③	④
24	Mülteci öğrencilerin dil farklılığı benim için sorun oluşturmaz	①	②	③	④